

מועצת הרבנות המתקדמת
בישראל

לוח מנהגי תפילה בקהילות היהדות הרפורמית בישראל לשנת תשפ"ד

על פי מנהגי הסידורים ומחזורים הנהוגים
בתנועה הרפורמית בישראל

ירושלים, ערב ראש השנה תשפ"ד

רבות ורבנים, מנהיגי ומנהיגות התנועה, חברות וחברים יקרים,

אנו עומדים בפתחה של השנה ה- 15 לצאת אוגדן מנהגי התפילה. ככל שנה אחזור ואדגיש שאין הכוונה ליצור מנהג תנועתי אחיד. הדבר עומד בסתירה לרעיון הרפורמי. חשוב ונכון להכיר את הדרך בה נוהגים בקהילות התנועה השונות. תודתי נתונה לכל מי שהעביר מידע בעניין והעשיר בכך את הלוח.

- **כהקדמה** ללוח תמצאו השנה קובץ בשם **פרק שירה ותפילה** הכולל תפילות חדשות ושירים פרי עטם של חברות וחברי מר"ם. אשמח אם תשתפו במהלך השנה איתי את יצירותיכם לקראת לוח תשפ"ה.
- **בסוף** האוגדן צורף, כנספח, הקובץ **"הפטרות בשורה אחת"** שענינו האפשרויות השונות לקריאת הפטרות. הקובץ כולל **"מנהג רפורמי מוצע"**, **"מנהג מסורתי"** וכן הפטרות **"מנהג אחר"** בו כלולות הפטרות ממנהגים אחרים או הפטרות חלופיות. הפטרות מאוזכרות עם ציון מקורן א=אשכנז. ס=ספרדים ועדות מזרח, ת=תימן, אט=איטלקי, ר=רפורמי נוסף והפטרות אלטרנטיביות כמנהג קהילת **"כל הנשמה"**... במקרים נדירים ציינתי בצורה מלאה את המקור להצעה. בין הפטרות ישנן גם כמה שנלקחו מתוך ספרי הכתובים וברכתן שונה במעט מברכות ספרי הנביאים. שימו לב! זו אינה אותה הטבלה שפורסמה באוגדנים הקודמים, חידושי הטבלה הם תוצאה של לימוד, ניסוי ותהייה.
- זו הזדמנות טובה להודות לחזן אבן כהן מקהילת **"הר-אל"** על עין בוחנת ולב מבין לבער שגיאות וחוסר תשומת לב בעבודת האוגדן.
- תודה לרבה אפרת רותם שעדכנה את הלוח בתאריכים בעלי נגיעה לעולמנו ולאנושות החייה בו.
- השתדלנו ככל האפשר לבער את השגיאות, אודה לכל מי שיודיע על טעות שנתקל בה.
- הקובץ נשלח למר"ם ומופיע באתר התנועה. כמו כן מופיע הלוח החודשי בסוף כל **"איגרת שבת"** היוצאת מדי שבוע ע"י מחלקת התוכן והמדיה.

לפניות אלקטרוניות: ravyoram@gmail.com

הרב יהורם מלור - אורב האלדן

פרק שירה ותפילה

תפילה להחלמה מלאה ולחוסן חברתי / הרב עודד מזור

מי שברך אמותינו ואבותינו, המאיר לעולם כלו וליושביו שברא במדת הרחמים, הוא יברך את כלנו בברכת בריאות והחלמה. ישפיל ה' דרכינו ויכון את מעשינו לטובה, למען נשמר על בריאותנו ובריאות יקירינו וסביבתנו. חסין קדוש ברב טובך תן חסן בנפשנו לכבד בחירות השונות מבחירתנו. תן בנו חמלה והבנה לראות שפונת כלנו להרבות טוב וחסים בעולמך, לראות בטוב יי בארץ חיים. שועתנו קבל ושמע צעקתנו יודע תעלומות, אל נא רפא נא לנו. ונאמר: אמן.

על משמר הדמוקרטיה / הרב עודד מזור

מי שברך אבותינו ואמותינו

אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב, רחל, לאה, בלהה וזלפה, הוא יברך את אלה העומדים והעומדות על משמר הדמוקרטיה, השיוון והשלוש, מקרב עמנו ובכל רחבי תבל, שאינם עומדים מנגד ופועלים לתקון חברתי לנכח איום על מערכת המשפט ופגיעה בשלטון החק. ישמרם הקדוש ברוך הוא ויצילים מפל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, מפל התנכלות ופגיעה ומכל נסיון להשפילם ולערער את מחיבותם במאבק נגד האדישות, חסר המעש והעדר המערבות. מי יתן ויצליחו במאמצייהם, ויהיו בהם עין טובה למען יראו עולות, לב טוב למען לא יעמדו מנגד וכוחות למען יפעלו עבור שמירת הזכויות של כל אדם באשר הוא אדם. לכוונן צדק ולהשפין שלום עבור כל אשה ואיש, ילדה וילד, צלם אלהים בעולם. ויקים בזכותם. הַכְּתוּב: "כִּי בְּגִלְל הַדְּבָר הַזֶּה יִבְרַךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂךָ וּבְכָל מִשְׁלַח יָדְךָ" (דברים ט"ו, ג), ונאמר: אמן.

תפילה למטפלות ולמטפלים / הרבה איילת כהן, תרגום: הרבה נועה סתת

מי שברך אבותינו ואמותינו,
הוא יברך את כל צוותי הרפואה המסכנים את עצמם על מנת לרפא ולטפל בחולים:
הרופאות והרופאים, האחים והאחיות, הטכנאיות, אנשי המשק, המטפלות,
הפרמדיקים והרוקחות, המנווטים בסכנה המתרגשת על עולמנו בכל יום,
על מנת לרפא את יצורי כפיך.
ברך אותם בבואם, וברך אותן בצאתן. הקל על הפחד שלהם. חזקם ואמצם.
רופא כל בשר, הענק להם אומץ רוח ומרץ רב לעשות עבודתם נאמנה.
אדון כל הנשמות, הגן עליהם והענק להן תקווה. חזקם כדי שיוכלו לחזק אחרים.
הגן על בריאותן כדי שיוכלו לסייע בהחלמה. סייע להם להגיע לזמן שבו יוכלו
לנשום עמוק בלי פחד. ברכ את מלאכת ידיהן הקדושה.
מגר מחלות ומגפות מעולמנו, במהרה בימינו.
רפאנו ה' ונרפא, הושיענו ונושעה.

אֲשֶׁר אֲנוֹכִי הוֹלֵךְ וְעוֹמֵד לְבִקֵּשׁ רַחֲמִים עָלַי וְעַל שׁוֹלְחֵי / הַרְבֵּה אֲמִנּוּן רִיבֵק
מתוך הפיוט "הַנְּנִי הָעֲנִי מִמַּעַשׂ" - תפילת שליח הציבור לפני מוסף יוה"כ כמנהגי אשכנז
מוקדש לכל אחי-למשימה, שליחות ושליחי הציבור, חזנים, רבות ורבנים,
המכינים עצמם לקראת תפילות יום הכיפורים.

אֲשֶׁר אֲנוֹכִי הוֹלֵךְ וְעוֹמֵד לְבִקֵּשׁ רַחֲמִים עָלַי וְעַל שׁוֹלְחֵי.

הוֹלֵךְ. וְעוֹמֵד.

וְהוֹלֵךְ. וְעוֹמֵד.

וְסָב עַל מְקוֹמִי. וְסָב שׁוֹב.

וְכָמוֹ בְּמַחְבּוֹאִים, עוֹצֵם עֵינָיִם,

סוֹפֵר וּמוֹנֵה,

וְאוֹמֵר מִי שְׁמִלְפָנַי וּמִצְדָּדֵי וּמֵאַחֲוֵרֵי הוּא הָעוֹמֵד

וּפּוֹקֵחַ-

וְאֲנִי הָעוֹמֵד.

וְאֲנִי הַמִּבְקֵשׁ רַחֲמִים עָלַי וְעַל שׁוֹלְחֵי.

וּמִבְקֵשׁ רַחֲמֵי שׁוֹלְחֵי

עָלַי וְעַל הָעוֹמְדִים כָּלָם,

וְעַל הַיּוֹשֵׁב מוֹלָם.

על חטא/ הרבה אסנת אלדר

חטאתי.

כל אותיות הא"ב ספוגות בעוונותי
אני מניחה מלה ליד מלה
מנסה להבין מה קורה אתי.
דיו חיי נוזל מבין האצבעות
מכתים את הנשמה
אם לא אחטא, איך אשוב?

חטאתי.

לא רוצה לבער מתוכי את הרע
כמו חמץ נשכח בפנות החדר
לא אשליך פרוגי זכרונות
רק כדי שתכפר לי.

אתה רואה?

ברכות וקללות מתערבבות בתוכי
אני אופה עוגה וטועמת
גם את הפרורים שנשכחו
את הדיו שנזל מאותיות.
מבין?
חטאתי. ואוסיף לחטא

ברכי נפשך / הרבה אסנת אלדר

שאי פניך אליך	שאי פניך אליך	שאי פניך אליך
בפגמיה ברכת	לטפי את אלה	כל קמט וקמט בהן
לאורם	המאותתים לך	משרטט את מפת חייך
את אשה.	שהכל יפה בעתו.	בנתיבים מכרים.

מקום / הרבה נועה מזור

אֱלֹהֵי נְשִׁמָה	עַל הַסִּפְסָל בַּתְּחִנָּה
וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל	צְמָאָה נִפְשֵׁי לְאֵל חַי
בְּבֵית הַכְּנֹסֶת בַּתְּחִנָּה	הַתְּפִלִּין בְּתִיק
אֵין לִי מְקוֹם.	וְהִשְׁכִּינָה בְּכֹל מְקוֹם הִיא
עַל הַסִּפְסָל בַּתְּחִנָּה	אֲשֶׁה שְׁעוֹשָׁה מְדִיטָצְיָה לֹא פּוֹגַעַת
אֲנִי מִתְּפַלֵּלָת	בְּרִגְשׁוֹת הַצְּבוּר כְּמוֹ
שְׁיֵהִיָּה לִי	אֲשֶׁה בַּתְּפִלִּין.
מְקוֹם.	אֲז עֲצַמְתִּי עֵינֵי
שְׁאָגַע בְּמְקוֹם.	חֲשִׁתִּי אֶת הַתְּפִלִּין שְׁאֵינִן
	וְכוֹנְתִי בְּלַחֵשׁ

פרק שירה לט"ו בשבט

(יצירה מתקופת התנאים - מלוקט מסידור אשכנז - ערך הרב יהורם מזור פסוקי שבעת המינים והזית לא מופיעים בפרק שירה המסורתי ונוספו ע"י העורך)

אמר רבי, כל העוסק בפרק שירה בעולם הזה, זוכה ללמוד וללמד,

לשמור ולעשות ולקיים, ותלמודו מתקיים בידו.

שמים אומרים: השמים מספרים כבוד אל, ומעשה ידיו מגיד הרקיע: (תהלים י"ט)

ארץ אומרת: ליי הארץ ומלוואה, תבל וישבי בה: (תהלים כ"ד)

יום אומר: יום ליום יביע אמר, ולילה ללילה יחנה דעת: (תהלים י"ט)

לילה אומר: להגיד בבקר חסדך, ואמונתך בלילות: (תהלים צ"ב)

שבעת המינים אומרים: כי יי אלהיך מביאך אל ארץ טובה ארץ נחלי מים עינת

ותהמת יצאים בבקעה ובהר: ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן

ודבש: (דברים ח)

שבט חטים אומרת: שיר המעלות, ממעמקים קראתיך יי: (תהלים קל"א)

שבט שעורים אומרת: תפלה לעני כי יעטף, ולפני יי ישפך שיחו: (תהלים ק"ב)

גפן אומרת: כה אמר יי, כאשר ימצא התירוש באשכול ואמר אל תשחיתוהו כי ברכה

בו, בן אעשה למען עבדי, לבלתי השחית הכל: (ישעיה ס"ה)

תאנה אומרת: נצר תאנה יאכל פריה ושמר אדניו יכבד: (משלי כ"ז)

רמון אומר: כפלה הרמון רקתך, מבעד לצמתך: (שיר השירים ד)

תמר אומר: צדיק כתמר יפרח, כארז בלבנון ישגה: (תהלים צ"ב)

זית אומר: צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור...: (ויקרא כ"ד)

ברוך יי לעולם. ברוך יי מציון שכן ירושלים. הללויה:

ברוך יי אלהים אלהי ישראל. עשה נפלאות לבדו:

וברוך שם כבודו לעולם. וימלא כבודו את כל הארץ. אמן ואמן:

צפירה / הרב אמנון ריבק

אבל עכשיו הדקה הזו הפרועה,
הצעקה הפצועה,
ורیح הסולר בלפיד ה"זכור" המפליחים,
משיב אותי אל חניוני-הלילה ואל המטווחים,
אל קפסאות התחמשת הבוערות,
המטילות אור מתעתע על שורות-המטרות,
מטרות-הדמות הקפואות העומדות בדממה,
כמו היו הן המתים עצמם
שבים עם לילה לתבע את חייהם,
כמו בחלומות אוהביהם וכל זוכריהם,
כמו ברגע הזה, הנורא,
של הצפירה.

בשעה שמונה עולה זעקה מרה,
פורצת מפצעי האדמה האפורה.
הארץ צועקת את כאבה הנורא.

עוצרת את מרוצתה,
מרכינה את דגליה ואת גאותה,
מתפחת את שברון אהבתה.

ממקום למקום נמסר האות,
ועוברת הבשורה כמו משואות,
וראשי-הריה מטיפים דמעות.

אחר-כך יבואו המלים והשירים,
תמונות שחר-לבן, הפנים הצעירים,
דברי הנחומים, זכרונות וספורים.

יהי רצון – תפילת קיץ / הרב יהודע עמיר

שהקיץ הבא עלינו יבוא לטובה ולברכה.
שנמצא מרגוע לנפשנו ומנוחה לגופנו.

שבאור השמש העזה ימצא מקום ליחידה וליחיד, לאינטימיות ולבקשת הבדידות.
שבלהט החם נמצא איש את רעהו ואשה את רעותה.

שנדע להניח מאחרינו את שראוי שהשמש הקופחת תיבש, תצרב, תביא אל קצו.
שנשפיל לפתח לבותינו אל ההתחדשות שלאחר הקיץ.

שנחדל מעשק ידינו ומרע לבבנו.
שנקרב אליך ואל עצמנו באמונה ובאהבה.

שנביא שלום וברכה בארץ.
שנלמד יחד עם כל באי עולם שעלינו המצוה לקיים את דברי הכתוב:
"זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף לא ישבתו".

שלא פלוג יהיה לנו הקיץ אלא צהר רחב, המזמן את מרחבי העולם
ואת מרחבי הנפש, המציב אדם לפני בוראו ולפני אחיותיו ואחיו,
המזמן ברכה לכל יושבי הארץ.

אמן.

ת ש ר י

ערב ראש השנה, יום שישי, כ"ט אלול תשפ"ג 15.9

נושא חשוב שיש לתת עליו את הדעת, במסגרת ההכנות שלנו לקראת ראש השנה, הוא ענין המוכנות האישית של כל אחד ואחת מאתנו לקראת ראש השנה. לא די בעסוק בנושאים שבין אדם למקום - יש להקדים להם נושאים שבין אדם לחברו. חשוב להיות מודע ולעשות כל שבידינו להגיע לראש השנה כשלבנו, מחשבותינו וידינו נקיות.

- א. נוהגים להשכים לאמירת סליחות של ערב ראש השנה, הנקראות בקהילות אשכנז סליחות "זכור ברית", על שם אחד הפיוטים המרכזיים בסדר הסליחות של לילה זה.
- ב. אין תוקעים ביום זה בשופר על מנת להבדיל בין התקיעות של חודש אלול שהן בגדר מנהג, לבין תקיעות החובה של החג.
- ג. נוהגים להרבות בצדקה בערב החג ובימים שלפניו.
- ד. המקפידים בדיני בישול והבערת אש בחג מדליקים נר של שתי יממות, אשר יאפשר העברת אש לצורכי בישול ולהדלקת נרות החג בערב השני ולבישול ביום ב' של ראש השנה.
- ה. מדליקים את נרות החג טרם שקיעת החמה ומברכים לאחר ההדלקה את ברכת "להדליק נר של שבת ויום טוב" ואת ברכת הזמן (שהחיינו).

א' ראש השנה, יום שבת, א' תשרי תשפ"ד 16.9

- א. בערב החג מדליקים נרות ומברכים אחרי ההדלקה "להדליק נר של שבת ויום טוב" ואת ברכת הזמן (שהחיינו).
- ב. נוסח התפילה המיוחד, הכולל תוספות בתפילת העמידה ופיוטים, נמצא במחזור "כוונת הלב". חשוב לזכור לאורך כל היום הראשון לא לשכוח להזכיר את השבת בנוסף לראש השנה. וראו גם התייחסות בסעיף ז' לגבי דרך אזכור ראש השנה בשבת בקהילותינו.
- ג. מנהג ארץ ישראל שאין מקדשים בבית הכנסת בראש השנה. מנהג חלק מקהילות התנועה לערוך בכל זאת קידוש וסדר סמנים גם בבית הכנסת בתום התפילה. מנהג קהילות אחרות להזמין את הילדים אל בימת בית הכנסת לקידוש, ובנוסף לכוסית היין לתת להם תפוח בדבש או ממתק ולברך יחד אתם "יהי רצון שתהא השנה טובה ומתוקה".
- ד. בסעודת החג בבית נוהגים לקדש בסדר הבא: (ויכולו, יין, קדושת היום ("מקדש השבת ישראל ויום הזיכרון") וברכת הזמן ("שהחיינו")). לאחר "המוציא" טובלים את הפת בדבש.
- ה. בתום הקידוש עורכים את סדר "סימנא מילתא" ופותחים את הסעודה במאכלים סמליים ובהם תפוח בדבש, רימון, ראש דג, סלק, גזר, תמרים, רוביא, כרישה, ניתן להוסיף ולחדש ברכות על מאכלים נוספים המסמלים איחולים לשנה החדשה. מברכים ברכת "בורא פרי העץ" לפני אכילת הפרי הראשון, וברכת "בורא פרי האדמה" לפני אכילת הירק הראשון.
- ו. בברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא", את הבקשה: "הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזו לטובה ולברכה" ואת הבקשה: "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב".
- ז. בשחרית מתפללים עמידת שבע, הכוללת את התוספות המיוחדות לשבת ועשרת ימי תשובה. בשל העובדה כי ברבות מקהילות התנועה מתקיימות תפילות רק ביום הראשון של ראש השנה = בשבת, וגם תוקעים בשופר מומלץ לומר "יום תרועה" ולא "יום זכרון תרועה". לאחר

תפילת העמידה אומרים את הפיוט "אבינו מלכנו", "שכינה מקור חיינו" או "אלוהינו שבשמיים".

ח. **קריאת התורה והפטרה:** מוציאים שני ספרי תורה. בשבת לא אומרים "ג מדות ופסוקי ואני תפילתי". בספר ראשון קוראים לשבעה עולים בסיפור לידתו של יצחק וגירוש ישמעאל בפרשת "וירא" (בראשית כ"א, 1-34). בקהילות בהן נוהגים לברך בברכת "מי שברך" את העולים לתורה מוסיפים: "ויכתבה/ו ויחתמה/ו לחיים טובים ביום הדין הזה", בספר השני מעלים את המפטיר. מנהג נוסח מחזור כוונת הלב לקרוא את פסוקי החג בפרשת "אמר" (ויקרא כ"ג, 23-25). המנהג המסורתי הוא לקרוא בפרשת קורבנות החג מתוך פרשת "פנחס" (במדבר כ"ט, 1-6). יש הנוהגים לומר חצי קדיש בתום הקריאה בספר הראשון ובספר השני, במהלך קריאת התורה נהוג לומר את הברכה בעבור החולים.

ט. קהילות שאינן מקיימות תפילות ביום השני של ראש השנה, יכולות לקרוא את הקריאה של היום השני (פרשת העקידה, וראו בהמשך) ביום הראשון.

י. ביום הראשון של החג מפטירים בתפילת חנה ובהולדת הנביא שמואל בספר שמואל א'. יש המסתפקים בקריאת פרק א' ויש הקוראים גם את תפילת ההודיה של חנה (שמואל א' ב, 1-10), כמופיע במחזור כוונת הלב.

יא. כבכל השבתות והימים הטובים מוסיפים תפילות לצרכי הציבור כמו: תפילה לשלום חילי וחיילות צה"ל ותפילה לשלומה של מדינת ישראל לאחר קריאת התורה. בראש השנה וביום הכיפורים נוהגים להוסיף תפילה לשלום אחינו הנתונים בשביה ובצרה, כמופיע במחזור כוונת הלב. מן הראוי להקדיש התפילה לאזרחי ישראל הנמצאים בשבי ולמשפחות חללי צה"ל המקוות להביא את בניהן לקבר ישראל. כן ראוי לומר תפילת "מי שברך" לצוותי הרפואה.

יב. **תקיעות השופר:** לאחר קריאת התורה וההפטרה וטרם השבת הספרים להיכל, תוקעים בשופר שלוש פעמים בסדר: "תקיעה/שברים-תרועה/תקיעה" (תשר"ת); שלוש פעמים: "תקיעה/שברים/תקיעה" (תש"ת) ושלוש פעמים: "תקיעה/תרועה/תקיעה" (תר"ת), כאשר התקיעה האחרונה היא תקיעה גדולה (סה"כ שלושים תקיעות). לפני התקיעה נוהגים לומר את מזמור תהילים מ"ז ולקט פסוקים נוספים. מברכים לפני התקיעה ".... וציוונו לשמוע קול שופר" ואת ברכת הזמן (שהחיינו). נוהגים שהתוקע/ת קורא/ת את הבקשה המיוחדת לבעלי התקיעה. שליח הציבור, או אחד מחברי הקהילה, מקריא את סדר התקיעות עבור התוקע. המנהג המסורתי הוא שהקהל יושב בשעת תקיעות אלו (להבדיל מתקיעות תפילת מוסף); מנהג רבות מקהלותינו שהקהל עומד אף בתקיעות אלו.

ראו בהמשך פירוט והרחבה של מנהגי תקיעת השופר.

יג. לאחר תקיעת השופר מחזירים את ספרי התורה להיכל.

יד. **תפילת המוסף:** בתפילת העמידה של מוסף ראש השנה תשע ברכות, ובכללן שלוש הברכות המיוחדות לחג: "מלכויות" (הנאמרת במסגרת ברכת "קדושת היום"), "זכרונות" ו-"שופרות". בחתימת כל אחת מהברכות נוהגים לתקוע בשופר. מנהג מחזור "כוונת הלב" לתקוע שלוש פעמים תשר"ת בסיום "מלכויות"; שלוש פעמים תש"ת בסיום "זכרונות"; ושלוש פעמים תר"ת בסיום "שופרות". בעת התקיעות הקהל עומד על רגליו.

טו. מנהג רבות מקהילות התנועה לומר "זכר למוסף" בלבד, הכולל את הפיוט "ונתנה תוקף" ואת שלוש הברכות המיוחדות. חלק מקהילות התנועה נוהגות להתפלל ראשית בדומיה את עמידת המוסף במלואה (המופיעה בסוף מחזור "הכוונה שבלב"), ולשלב את הפיוט "ונתנה תוקף" ותקיעות המוסף במעין חזרת הש"ץ או לומר לאחר התפילה השקטה את הפיוט ואת שלוש הברכות המיוחדות.

טז. בקידושא רבא של ראש השנה אומרים לפני הברכה את פסוקי "ושמר", "וידבר משה" (ויקרא כ"ג, 44), ו-"תקעו בחודש שופר" (תהילים פא, 4-5). לאחר ברכת "המוציא" טובלים את החלה בדבש.

יז. בתפילת מנחה מתפללים תפילת עמידה של שבע ברכות וחותרים בסדר "אבינו מלכנו" ו/או "שכינה מקור חיינו".

יח. לאחר תפילת המנחה, בשעות אחר הצהריים, נוהגים לערוך את סדר התשליך, לגדותיו של מקור מים. מנהג חלק מקהילות התנועה לקיים את התשליך ביומו השני של החג. סדר התשליך כולל אמירת הפסוקים הבאים: מיכה ז, 18-19 ("ותשליך במצולות ים..."), תהילים קי"ח 5-9 ("מן המצר..."), מזמורי תהילים ל"ג ו-ק"ל ובקשות שונות. רבות ורבני התנועה חברו

בקשות ונוסחים שונים למעמד התשליך. קהילות ספרד נוהגות לחתום את התשליך באמירת משנה וקדיש דרבנן. על מנת לזכות הרבים ניתן לתקוע בשופר גם במעמד זה (מן הראוי לתקוע לכל הפחות עשרה קולות: תשר"ת, תש"ת ותר"ת). במידה ויש בקהל מי שטרם שמע תקיעת שופר ניתן לברך את ברכת השופר ואת ברכת הזמן (שהחיינו). בסוף האגודן הבאנו שני נוסחי סדר תשליך.

מנהגי תקיעת השופר

- א. תקיעת השופר היא מצוותו המרכזית של ראש השנה. בנוסף למצווה זו התפתחו שני מנהגים: תקיעה בשופר בחתימת תפילת נעילה, כזכר לתקיעת השופר במוצאי יום הכיפורים של שנת היובל, ותקיעות בשופר במהלך חודש אלול (הספרדים תוקעים בעת אמירת "ג מידות בסליחות; האשכנזים תוקעים בתום תפילת שחרית).
- ב. למרות שהתורה אינה מזכירה דווקא את השופר ככלי לתרועה בראש השנה, למדו החכמים את הדבר מאזכור השופר ביחס למצוות היובל ("שיהיו כל תקיעות שביעי שוות זו לזו" בבלי, ראש השנה ל"ג ע"ב).
- ג. כל הקרניים, למעט קרן הפרה, כשרות להתקנת שופר. המנהג הוא לתקין שופר מקרן הכבש או מקרן היעל, כזכר לאיילו של אברהם בעקדת יצחק. רוב העדות תוקעות בראש השנה בשופר כפוף כדי לסמל תשובה וחרטה (ולכן לא נהוג לתקוע בקרן של ראם שהיא ישרה ועשויה לסמל יוהרה). יהודי תימן נוהגים לתקוע בקרן היעל שהיא ארוכה ומסולסלת.
- ד. בתפילות ראש השנה נוהגים לתקוע בשופר בתפילת שחרית ובתפילת מוסף. מלכתחילה ניתן לצאת לידי חובת שופר בכל שעות היום (לא נוהגים לתקוע בלילה). בתפילת השחרית תוקעים לאחר קריאת התורה וההפטרה, טרם השבת ספרי התורה להיכל. בתפילת המוסף משלבים את תקיעות השופר בחתימת ברכות "מלכויות", "זיכרונות" ו-"שופרות".
- ה. תקיעת שופר בשבת: המנהג המסורתי הוא להימנע מתקיעת השופר ביומו הראשון של ראש השנה שחל בשבת, בשל החשש שמי שאינו בקיא יטלטל את השופר לצורך לימוד התקיעה אצל מומחה (בדומה לאיסור נטילת לולב בשבת או קריאת מגילה בשושן פורים שחל בשבת). עם זאת ישנן עדויות מוצקות להלכה ארץ ישראלית במסגרתה נהגו לתקוע בשופר גם בשבת, על יסוד מנהגו של רבן יוחנן בן זכאי בבית הדין ביבנה.
- ו. חכמי המשנה והתלמודים נחלקו בהבנת קול "התרועה" שתורגם לארמית כ "יבבא". לשיטת דעה אחת מדובר בקול של אנחה. הדעה האחרת הציעה את קול היללה. על יסוד דעות אלו נקבעו שלושה סוגי קולות: שלושה קולות של אנחה (שברים), תשעה קולות של יללה (תרועה) ושילוב של שני הקולות (שברים-תרועה).
- ז. על יסוד העובדה שפסוקי התורה של מצוות היובל ושל ראש השנה מזכירים שלוש פעמים את המונח "תרועה" למדו חז"ל שיש להשמיע שלוש תרועות בראש השנה. בנוסף, על יסוד העובדה שהפסוק המדבר בתקיעת השופר במוצאי יוה"כ של שנת היובל מוזכרות פעמיים הטיות הפועל "להעביר" ("והעברת שופר" ו-"ותעבירו שופר" (ויקרא כ"ה)) למדו החכמים שיש להשמיע לפני ואחרי כל תרועה קול פשוט של תקיעה.
- ח. שילוב מסורות חז"ל שהוזכרו לעיל הוביל לקביעת סדר התקיעות הבסיסי של שלושה מחזורים לכל אחד מהקולות האפשריים של "התרועה", בלויית תקיעה פותחת ותקיעה חותמת: תקיעה – שברים-תרועה – תקיעה (תשר"ת כפול שלוש); תקיעה – שברים – תקיעה (תש"ת כפול שלוש); תקיעה – תרועה – תקיעה (תר"ת כפול שלוש) – סה"כ שלושים קולות. התקיעה האחרונה של סדר תר"ת היא תקיעה ארוכה במיוחד (תקיעה גדולה).
- ט. בסדר התקיעה בתפילת השחרית נוהגים להקדים לשלושים הקולות את מזמור מ"ז ("למנצח לבני קרח"), המזכיר את קול השופר. לאחר לקט פסוקים נוסף נוהגים שהתוקע/ת אומר/ת תחינה קצרה. מברך/ת לפני התקיעות את ברכת "...לשמוע קול שופר" ואת ברכת הזמן (שהחיינו), (ומנהג חלק מהקהילות שכל הקהל מברך יחד.. נוהגים לברך את הברכות בשני ימי החג).
- י. התקיעות בתפילת השחרית נקראות "תקיעות דמיושב" מכיוון שהציבור אינו נדרש לעמוד בזמן שמיעתן. מנהג רבות מהקהילות שהציבור עומד גם בזמן תקיעות אלו.

- יא. נוהגים לשליח הציבור או אדם אחר מקריא לאוזני התוקע את סדר התקיעות, תקיעה אחר תקיעה. בסדר תשר"ת מכריזים יחד: "שברים תרועה" והתוקע משמיע שני הקולות ברצף. אם שגה בעל התקיעה בהשמעת הקול מקריאים אותו מחדש.
- יב. ביחס לתקיעות בחתימת הברכות: "מלכויות", "זכרונות" ו-"שופרות" של תפילת המוסף ישנם מנהגים שונים. מנהג חלק מהעדות להשמיע בחתימת כל ברכה סדר תשר"ת-תש"ת-ת"ת. מנהג אחר, המופיע במחזור "כוונת הלב" לחתום את ברכת "מלכויות" בשלושה מחזורי תשר"ת; את ברכת "זכרונות" בשלוש מחזורי תש"ת; ואת ברכת "שופרות" בשלושה מחזורי תר"ת.
- יג. במנהג התפילה המסורתי נוהגים לתקוע גם בחתימת הברכות בעת התפילה בלחש. המתפללים ממתניים לתקיעותיו של בעל התקיעה בסוף ברכת "מלכויות", אז ממשיכים בלחש עד שמיעת התקיעות בחתימת "זכרונות", וממשיכים שוב עד לחתימת "שופרות" ושמיעת קולות השופר. בעת חזרת שליח הציבור על תפילת העמידה (תפילת תשע) תוקעים בשופר פעם נוספת בסוף כל אחת משלוש הברכות.
- יד. על פי מנהג זה מושמעים שלושים קולות בסוף תפילת השחרית, שלושים קולות בתפילת הלחש של מוסף ושלושים קולות בעת חזרת שליח הציבור. על מנת להשלים את סך הקולות למאה נוהגים להוסיף עשרה קולות תשר"ת-תש"ת-תר"ת בתום קדיש תתקבל החותם את התפילה.
- טו. רוב קהילות התנועה (לרבות אלו הנוהגות באמירת תפילת מוסף בלחש) נוהגות להשמיע את תקיעות השופר רק בעת חזרת שליח הציבור על סדר "מלכויות", "זכרונות" ו-"שופרות". על מנת להשלים את סך הקולות לשבעים, ניתן להוסיף עשרה קולות בחתימת תפילת המוסף לאחר קדיש תתקבל או קדיש האבלים. תקיעות המוסף נקראות "תקיעות מועמד" ויש לשומען עומדים.
- טז. יש הנוהגים לכסות את השופר ולא להותירו גלוי בין סדר תקיעות אחד למשנהו בדומה לספר תורה. מנהג קהילות אשכנז שהתוקע בשופר מתעטף בקיטל (חלוק תפילה) לבן בדומה לשליח הציבור. נוהגים להזמין את בעל התקיעה לעליה לתורה בתפילת השחרית לפני התקיעות.
- יז. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לצרף יחד מספר בעלי תקיעה ולהשמיע בו זמנית קולות של מספר שופרות. יש אף הנוהגים לשלב ילדים בסדר התקיעה. קהילות הנוהגות כך – ראוי וייחדו לכך את אחד מסדרי התקיעות ולהותיר את הסדר השני לתקיעות של בעל תוקע מנוסה ובקיא.
- יח. מנהג ראוי הוא שבעלי התקיעה מבקרים חברי קהילה חולים או קשישים שנבצר מהם להגיע לבית הכנסת על מנת להשמיע את קול השופר וכן לקיים מעמד פומבי של תקיעת שופר בגינה ציבורית או במקום התכנסות אחר לטובת מתן הזדמנות לציבור גדול לשמוע את קול השופר בימות החג.

ב' ראש השנה, יום ראשון, ב' תשרי 17.9

- א. שני ימי ראש השנה נחשבים כ"יומא אריכתא", ועניני התפילה, ההלכה והמנהגים בהם שווים, למעט אלו הנגזרים מהעובדה שיומו הראשון של החג חל בשבת.
- ב. בערב היום השני נוהגים להדליק נרות חג בברכה ("... להדליק נר של יום טוב" ו-"שהחיינו"). המקפידים בדיני העברת אש בחג, מדליקים את נרות החג באמצעות העברת אש מנר נשמה אשר הודלק לפני כניסת החג.
- ג. בליל החג, מוסיפים "ותודיענו" בברכת "קדושת היום" בתפילת העמידה.
- ד. עורכים קידוש על פי סדר יקנה"ז (יין, קדושת היום, נר, הבדלה (בין קודש לקודש) וברכת הזמן (שהחיינו). לא מברכים על הבשמים. כמו כן, נהוג להשתמש בשני נרות החג במקום נר הבדלה.
- ה. בסעודת החג בערב ב' ראש השנה נוהגים להניח פרי חדש על השולחן, או ללבוש בגד חדש, ולכוון גם עליהם את אמירת ברכת הזמן (שהחיינו). יש הנוהגים לערוך את סדר "סימנא מילתא" גם בלילו של היום השני.

1. נוסח תפילות השחרית והמוסף דומה לנוסח היום הראשון. במנהג התפילה המסורתית נאמרים בכל אחד מהימים פיוטים שונים במסגרת חזרת הש"ץ. רבות מקהילות התנועה נוהגות לייחד ליום ב' של ראש השנה נוסח יצירתי מיוחד, או אירוע מיוחד בתפילה, כדי להבדילו מיומו הראשון החג. מנהג קהילת "הר-אל" הוא שהרבה והחזן מבקרים את חברי הקהילה החולים בביתם כדי לזכות אותם בשמיעת קול השופר.
2. בתפילת שחרית קוראים בספר הראשון לחמישה עולים בפרשת העקידה (בראשית כ"ב, 1-24). בספר השני קוראים למפטיר, בקריאה זהה לזה של היום הראשון. מפטירים בנבואת הנחמה של ירמיהו (פרק ל"א, 1-19).
3. במנחה מתפללים תפילת שבע ואומרים את הפיוט "אבינו מלכנו" ו/או "שכינה מקור חיינו".

"ומחה יי דמעה" – אבלות בראש השנה

ראש השנה מפסיק את אבלות השבעה ואת אבלות השלושים, גם אם האבלים הספיקו לשבת באבלותם במשך זמן קצר בלבד לפני כניסת החג. במידה והאבלים כלל לא נהגו במנהגי האבלות לפני כניסת החג (מכורח או מבחירה) ימנו שבעת ימי האבלות מצאת החג. "לא נהג אבלות או לא יכול לנהוג... דינו כדין קובר מתו ברגל" (שולחן ערוך אורח חיים, תקמ"ח, ז).

האבלים המעוניינים בכך יכולים להמשיך ולקבל מנחמים גם לאחר החג עד השלמת שבעה ימים מיום הקבורה, ואף להודיע על כך ברבים (במודעת האבל או בשמועה). יחד עם זאת לאחר החג האבלים אינם נוהגים במנהגי אבלות השבעה.

במידה והחג בטל את אבלות השבעה, האבלים נוהגים מצאת החג את מנהגי אבלות השלושים וזאת עד ליום הכיפורים. האבלים יכולים לעלות לקבר יקירם בערב ראש השנה או ביום השביעי לקבורתו.

צום גדליה, יום שני ג' תשרי 18.9

- א. צום גדליה הוא התענית הרביעית מבין ארבע התעניות לזכר חורבן בתי המקדש והארץ. תענית זו מציינת את רצח גדליהו בן אחיקם, נציב יהודה לאחר חורבן הבית הראשון בשנת 585 לפנה"ס ואת בריחת שארית הפליטה למצרים מאימת הבבלים. בעקבות אירועים אלו בא הקץ לנוכחות יהודית בארץ יהודה עד לימי שיבת ציון.
- ב. זמן התענית - מעלות השחר ועד צאת הכוכבים, והיא כוללת איסור אכילה ושתייה, אך לא את יתר העינויים הנוהגים ביום הכיפורים ובתשעה באב. על פי החלטת מועצת הרבנות המתקדמת אין עורכים ביום זה אירועי שמחה בקהילות היהדות המתקדמת, ורבני המועצה אינם עורכים טקסי חופה וקידושין, כולל בערב התענית – מוצאי ראש השנה.
- ג. **ברכת עננו:** מוסיפים לתפילת העמידה את ברכת "עננו". מוסיפים את הברכה כחלק מברכת "שומע תפילה". מנהג קהילות תימן לומר את הברכה בכל תפילות היום (ערבית, שחרית ומנחה). מנהג הספרדים שאומרים את הברכה בשחרית ובמנחה. בסידורנו נכללת ברכת "עננו" בתפילות העמידה של ימות החול.
- ד. לאחר תפילת עמידה בשחרית ובמנחה אומרים את סדר התחנון ואת סדר "אבינו מלכנו". הכלולים בסידור תפילת האדם. המנהג הספרדי הוא לומר סדר סליחות מיוחד לאחר תפילת העמידה בבוקר התענית. לקהילות אשכנז נוסח סליחות מיוחד לליל התענית (במסגרת הסליחות של עשרת ימי תשובה).
- ה. בסידור תפילת האדם מקראות לצום גדליהו בשער מעגל השנה.
 1. בתפילות העמידה מוסיפים את התוספות המיוחדות לעשרת ימי תשובה; משנים את החתימה של ברכת "קדושת השם" וברכת "השבת המשפט"; כופלים את תיבת "לעלא" באמירת הקדיש, וחותמים ב-"עושה השלום במרומיו...".
 2. קריאת התורה: בתפילת שחרית בציבור קוראים בתורה לשלושה עולים מפרשת "כי תשא", בפסוקים המזכירים את י"ג מידות הרחמים (עליה ראשונה: שמות ל"ב, 14-11; עליה שנייה: שמות ל"ד, 3-1; עליה שלישית: שמות ל"ד, 10-4). נוהגים לפי מסורת אשכנז שבעת הקריאה הציבור אומר יחד את הפסוק: "שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך", את י"ג מידות

הרחמים, ואת המילים "וסלחת לעוננו ולטאתנו ונחלתנו". לאחר האמירה המשותפת חוזר בעל הקריאה על הפסוקים בטעמים של הימים הנוראים. בתפילת מנחה קוראים בתורה וחוזרים על הקריאה מהבוקר. עדות אשכנז מפטירות בישעיה נ"ה, 6 – נ"ו, 8. ספרדים ועדות המזרח אינם מפטירים כלל בתעניות. הקורא בהפטרה עולה לעלייה השלישית. בתום ההפטרה מברכים שלוש ברכות: "האל הנאמן בכל דבריו", "בונה ירושלים" ו"משמח ציון".

- ח. נוהגים לומר את מזמור תהילים כ"ז בתום תפילת ערבית ובתפילת שחרית. המזמור מופיע בתפילות החול בסידור תפילת האדם.
- ט. בשנים האחרונות יש הקושרים את יום התענית לרצח רה"מ יצחק רבין, אשר כגדליה בן אחיקם, נרצח אף הוא על ידי מתנקש יהודי.
- י. מנהג חלק מקהילות התנועה להקדיש את ימי התענית "הקטנים" בלוח השנה העברי ללמוד ולעשייה בנושאי חברה, התנדבות וצדק חברתי.

שבת שובה, פרשת האזינו, ח' תשרי 23.9

- א. בתפילות העמידה ובברכת "מעין שבע" מוסיפים את התוספות המיוחדות לעשרת ימי תשובה, ומשנים את חתימת ברכת קדושת השם ל"מלך הקדוש". כופלים את תיבת "לעלא" באמירת הקדיש וחותרים ב"עושה השלום במרומיו...".
- ב. נוהגים לומר את מזמור תהילים כ"ז בתום תפילת ערבית ותפילת שחרית. מופיע בתפילות השבת בסידור תפילת האדם.
- ג. השבוע ב- 21.9 יחול יום השלום הבינלאומי. ראוי לתת ליום זה מקום בתפילת השבת.
- ד. בתפילת שחרית קוראים לשבעה עולים ולמפטיר בפרשת "האזינו". בשל מספר הפסוקים המצומצם של הפרשה ראוי לקרוא את הפרשה כולה. מפטירים בהפטרה מיוחדת לשבת "שובה": הושע י"ד, מפסוק 2 ועד חתימת הספר. ומוסיפים כחתימה: מיכה ז' 18-20. או יואל ב, 15-27.
- ה. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "וזאת הברכה".
- ו. בצאת השבת ממשיכים באמירת הסליחות.

בין כסה לעשור, ימים שני - ראשון, ג-ט' תשרי, 18-24.9

- א. בתפילות העמידה מוסיפים את התוספות המיוחדות לעשרת ימי תשובה בברכות: אבות ואמהות, גבורות, הודאה ועושה השלום, ומשנים את חתימת ברכת "קדושת השם" וברכת "השבת המשפט".
- ב. כופלים את תיבת "לעלא" באמירת הקדיש וחותרים ב"עושה השלום במרומיו...".
- ג. בתפילת שחרית ומנחה, לאחר תפילת עמידה, אומרים את סדר "אבינו מלכנו" או לחילופין שרים את הבית האחרון של הפיוט. בסידור תפילת האדם מופיע סדר זה במסגרת התחנון.
- ד. בתום תפילת ערבית ובתום תפילת שחרית נוהגים לומר את מזמור תהילים כ"ז. המזמור מופיע בתפילות החול בסידור תפילת האדם.
- ה. במהלך עשרת ימי תשובה ממשיכים באמירת סדרי הסליחות. המנהג המסורתי הוא לומר את סדר הסליחות לאחר חצות הליל ועד לזמן עלות השחר. רבות מקהילות התנועה נוהגות לומר את סדר הסליחות גם בשעות הערב והלילה המוקדמות. מעיקר הדין – ניתן לומר את פיוטי הסליחות גם קודם לתפילת המנחה.
- ו. קהילות ספרד נוהגות לתקוע בשופר בזמן אמירת "ג המידות במהלך סדר הסליחות. קהילות אשכנז נוהגות לתקוע בשופר לאחר תפילת השחרית.

מנהגי אמירת הסליחות

- א. סדר הסליחות מבוסס על סדרת פיוטים וביניהם חזרה על "ג מידות הרחמים. במרוצת הדורות צורפו לסדר הסליחות תפילות ומקראות פתיחה כדוגמת פסוקי "אשרי יושבי ביתך" וסדרת בקשות ותחינות. בנוסף כולל סדר הסליחות המסורת את הווידוי ואת פסוקי "נפילת האפיים". מלבד ימי אלול ועשרת ימי תשובה נוהגים באמירת סליחות בתעניות, למעט תשעה באב.
- ב. קהילות ספרד נוהגות לומר את הסליחות ממוצאי ראש חודש אלול ועד לערב יום הכיפורים. קהילות אשכנז, וכך גם מרבית קהילות התנועה, נוהגות להתחיל באמירת התפילות במוצאי שבת שלפני ראש השנה ובלבד שניתן להקדים לחג שלושה ימי אמירת סליחות. קהילות ספרד נוהגות לומר מדי לילה סדר סליחות קבוע. קהילות אשכנז נוהגות לשלב בסדר הסליחות פיוטים שונים מדי לילה.
- ג. קהילות ספרד נוהגות לתקוע בשופר בשעה ששליח הציבור והקהל אומרים את "ג המידות. קהילות אשכנז אינן תוקעות בשופר בזמן אמירת הסליחות ובמקום זאת משמיעות תקיעות שופר בתום תפילת השחרית בימות אלול.
- ד. המנהג המסורתי לומר את סדר הסליחות לפני עלות השחר, באשמורת האחרונה של הלילה. קהילות מסורתיות רבות מקלות באמירת סליחות החל מחצות הלילה (עפ"י שעות זמניות, סביבות 10:30-11:00 בלילה בישראל). מעיקר הדין ניתן גם לומר סליחות בשעות תפילת המנחה. קהילות התנועה נוהגות להקל ולאומרן בשעות הערב והלילה המוקדמות.
- ה. נוהגים לומר את סדר הסליחות בציבור ובמניין, אם כי ניתן לומר את פיוטי הסליחות גם ביחידות. המנהג המסורתי הוא להימנע מאמירת "ג מידות בהעדר מניין. בעת אמירת "ג מידות נוהגים לעמוד. שליח/ת הציבור מתעטפים בטלית בעת אמירת הסליחות.

יום הכיפורים, יום שני, י' תשרי, 25.9

- א. בערב יום הכיפורים נוהגים להרבות בצדקה ובגמילות חסדים.
- ב. יום הכיפורים אסור באכילה ובשתיה, בסיכת הגוף, ברחיצת הגוף, בנעילת מנעל עור וביחסי אישות.
- ג. בערב החג מדליקים נרות לאחר הסעודה המפסקת ומברכים לאחר ההדלקה "...להדליק נר של יום הכיפורים". לאחר ההדלקה מברכים את ברכת הזמן (שהחיינו), ונוהגים לברך את הילדים.
- ד. יש הנוהגים להדליק טרם הדלקת נרות החג גם נרות נשמה לזכר קרוביהם.
- ה. נוהגים ללבוש בגדי לבן ולהתעטף בטלית בכל תפילות יום הכיפורים, לרבות בתפילות ערבית, מנחה ונעילה.
- ו. פותחים את התפילה באמירת תפילת "כל נדרי". מוציאים שני ספרי תורה מן הארון. מנהג חלק מהקהילות להוציא את כל ספרי התורה. משתדלים לומר את סדר "כל נדרי" עוד טרם שקיעת החמה וחותרים אותה בברכת הזמן (שהחיינו).
- ז. בקריאת שמע בערבית ובשחרית מקובל לומר בקול רם את המלים: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", לאחר אמירת הפסוק "שמע ישראל...".
- ח. בכל תפילות היום מתפללים תפילת עמידה של שבע ברכות, על התוספות המיוחדות המשולבות בה. לאחר ברכת עושה השלום אומרים את סדר הווידוי (למעט בתפילת נעילה בה נאמר הווידוי כחלק מהברכה הרביעית של קדושת היום).
- ט. לאחר סיום סדר הסליחות בערבית, בשחרית במנחה, ובתפילת נעילה אומרים את סדר "אבינו מלכנו", "שכינה מקור חיינו" ו"אלהינו שבשמים".
- י. **קריאת התורה וההפטרה:** בשחרית מוציאים שני ספרי תורה ואומרים לאחר פתיחת הארון את "ג מדות הרחמים ופסוקי "ואני תפילתי".
- יא. בספר ראשון קוראים לשה עולים בפרשת החג. קהילות התנועה נוהגות לקרוא מתוך פרשת "נצבים" (דברים כ"ט, 9-14; ל, 1-20) כמופיע במחזור "כוונת הלב". הקריאה המסורתית לקוחה מתוך פרשת "אחרי מות" (ויקרא ט"ז, 1-34). בקהילות בהן נוהגים לברך

בברכת "מי שברך" את העולים לתורה מוסיפים: "ויחתמה/ ויחתמה לחיים טובים ביום הדין הזה".

יב. בספר השני קוראים למפטיר. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפסוקי בפרשת "אמר" (ויקרא כ"ג, 26-32) כמופיע במחזור "כוונת הלב". המנהג המסורתי: פסוקי קורבנות החג בפרשת "פנחס" (במדבר כ"ט 7-11). יש הנוהגים לומר חצי קדיש בתום הקריאה בספר הראשון ובספר השני. יש הנוהגים לקרוא הברכה לשלומם של החולים טרם הגבתה הספר הראשון.

יג. מפטירים בנבואת ישעיהו: "זה צום אבחרהו" (פרק נ"ז, 14-21 ו- נ"ח, 1-14).

יד. מנהג רוב קהילות התנועה לומר את סדר ה"זכור" לאחר קריאת התורה במנחה כמופיע במחזור "כוונת הלב". מנהג מקצת מקהילות התנועה לומר את סדר ה"זכור" האישי לאחר קריאת התורה בשחרית, טרם השבת ספרי התורה להיכל, כנהוג ברגלים וביום הכיפורים בקהילות המסורתיות.

טו. **תפילת המוסף:** לאחר החזרת ספרי התורה להיכל מתפללים את תפילת המוסף. לאחר תפילת העמידה קוראים את הפיוט "ונתנה תוקף" ואת סדר עבודת הכהן הגדול. נוהגים ששליח הציבור או הציבור כולו כורעים ונופלים על פניהם במהלך סדר עבודת הכהן הגדול.

טז. **תפילת מנחה:** בתפילת מנחה קוראים לשלושה עולים לתורה. מנהג קהילות התנועה לקרוא מתוך פרשת "קדושים" (ויקרא י"ט, 1-18), כמופיע במחזור "כוונת הלב". המנהג המסורתי: קריאת פסוקי העריות בפרשת "אחרי מות" (ויקרא, י"ח, 1-30, המשך הקריאה מבוקר החג). העולה השלישי לתורה מפטיר בספר יונה וחותרם בשלושה פסוקים ממיכה ז, 18-20. חותמים את קריאת ההפטרה בשלוש ברכות: "האל הנאמן בכל דבריו", "בונה ירושלים", "משמח ציון בבניה ובבנותיה/מגן דוד".

יז. מנהג מרבית קהילות התנועה לערוך את סדר ה"זכור" לאחר קריאת התורה במנחה, או בין תפילת המנחה לתפילת הנעילה.

יח. לאחר השבת ספרי התורה להיכל מתפללים את תפילת העמידה ואת סדר הווידוי.

יט. **תפילת נעילה:** בתום תפילת מנחה, חותמים את תפילות היום בתפילת הנעילה. זמנה של התפילה בעת ש"החמה בראש האילנות" (מקביל לזמן הדלקת הנרות בערב החג). במהלך תפילת עמידה וסדר "אבינו מלכנו" מחליפים את התיבות: "כתבנו", "כתוב", "ונכתב" לתיבות: "חתמנו", "חתום", "ונחתם" בהתאמה.

כ. בתפילת נעילה נאמר סדר הווידוי בברכת "קדושת היום", ולא בתום תפילת עמידה.

כא. מסיימים את התפילה עם צאת הכוכבים. בתום התפילה, לאחר אמירת פסוקי הייחוד: "שמע", "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" ו-"י הוא האלוהים", תוקעים בשופר. יש התוקעים תקיעה גדולה בלבד ויש תוקעים סדר תקיעה/שברים-תרועה/תקיעה גדולה.

כב. לאחר תקיעת השופר עורכים הבדלה ומברכים שלוש ברכות (בורא פרי הגפן, בורא מאורי האש והמבדיל בין קודש לחול). לא מברכים על הבשמים. נוהגים להדליק את נר ההבדלה מן האש של אחד מנרות הנשמה שהודלקו לפני החג.

כג. מנהג ראוי של רבות מקהילות התנועה לחתום את סדר התפילות ביום הכיפורים בשירת התקווה.

כד. לקיים את הנאמר "ילכו מחיל אל חיל" (תהילים פ"ד, ח) נוהג להתחיל בבניית הסוכה כבר במוצאי יום כפור.

כה. יש נוהגים לקיים במוצאי יום הכיפורים סדר קידוש לבנה. ברכת קידוש הלבנה מופיעה בסידור "תפילת האדם".

"ומחה יי דמעה" – אבלות ביום הכיפורים

יום הכיפורים מפסיק את אבלות השבעה ואת אבלות השלושים, גם אם האבלים הספיקו לשבת באבלותם במשך זמן קצר בלבד לפני כניסת החג. האבלים שקמו מאבלותם נוהגים בכל מנהגי

היום ומצטרפים לתפילות הציבור. במידה והאבלים כלל לא נהגו במנהגי האבלות לפני כניסת החג (מכורח או מבחירה) ימנו ימי האבלות מצאת החג, ועד לחג הסוכות.

האבלים המעוניינים בכך יכולים להמשיך ולקבל מנחמים גם לאחר החג עד השלמת שבעה ימים מיום הקבורה, ואף להודיע על כך ברבים (במודעת האבל או בשמועה). יחד עם זאת לאחר החג האבלים אינם נוהגים במנהגי אבלות השבעה.

במידה והחג בטל את אבלות השבעה, האבלים נוהגים מצאת החג את מנהגי אבלות השלושים עד לחג הסוכות, המבטל את יתר ימי אבלות השלושים.

האבלים יכולים לעלות לקבר יקירם בערב יום הכיפורים או עד לחג הסוכות.

חג הסוכות - מנהגי הסוכה

- א. הסוכה היא דירת ארעי, האמורה לשמש את האדם בחג הסוכות כמגורי קבע. אין יוצאים ידי חובה בסוכה, שכולה או מקצתה, גזולה או גנובה. סוכה ישנה (כזו הקיימת 30 ימים לפני החג) ניתן לשבת בה, אך יש לחדש בה דבר מה, כדוגמת הנחה מחודשת של הסכך או הוספת סכך.
- ב. גודלה המזערי של הסוכה – שיהא אדם יושב בה כשראשו ורוב גופו בתוך הסוכה. להלכה נקבע שיעור מינימלי של שבעה טפחים לאורך ולרוחב ועשרה טפחים בגובהה (הטפח – 8 ס"מ או 10 ס"מ לשיטה אחרת). גובהה המרבי של הסוכה – עד עשרים אמה (9.6 מטר).
- ג. ארעיות הסוכה הולכת אחרי הסכך. דפנות הסוכה יכולות להיעשות מכל חומר ואף להיות בגדר מבנה קבע (כדוגמת קיר). הסכך חייב להיות מן הצומח, ומדבר תלוש שאינו מחובר לקרקע.
- ד. סוכה כשרה חייבת בשלוש דפנות לפחות, כשהדופן השלישית יכולה להיות צרה ביותר (טפח אחד בלבד). אחת מהדפנות יכולה לעמוד מצדן השני של שתי הדפנות המחוברות ואין הכרח שכל שלוש הדפנות תהיינה מחוברות זו לזו.
- ה. "צלתה מרובה מחמתה" – פנים הסוכה צריך להיות מוצל על ידי הסכך. הכלל ההלכתי הוא שאין לבנות סוכה תחת גג או אילן. במקום בו אין ברירה, ראוי לבנות את הסוכה גם באופן שאינו תואם את הדין ההלכתי מאשר לא לבנותה בכלל, ולו כזכר למצווה.
- ו. נוהגים לקשט את הסוכה בפירות ובקישוטים שונים לשם הידור המצווה. נוהגים להזמין את האושפיזין לפני הסעודה בסוכה בכל אחד מימי החג (בערב יום טוב ובערב שבת חוה"מ מזמינים האושפיזין לפני הקידוש).
- ז. נוהגים להקפיד לאכול את סעודת ליל החג בסוכה, ומי שאין ברשותו סוכה ואינו מתארח בסוכה יכול לצאת לידי חובה בקידוש הנערך בסוכת בית הכנסת. במהלך יתר ימי החג נוהגים לאכול את סעודות הקבע בסוכה, ולאכול מחוצה לה רק סעודות ארעי. ויש שיקפידו לא לאכול כלל מחוץ לסוכה. בכל עת שאוכלים סעודת קבע בסוכה מברכים "לישב בסוכה". ראוי לזכור שבחג הסוכות נהוג להזמין אורחים לסוכה.

חג הסוכות, יום שבת, ט"ו תשרי 30.9

- מנהגי התפילה בחג הסוכות מתייחסים למנהג המופיע במחזור "השמחה שבלב" לשלוש הרגלים, בהוצאת מר"ם וקהילת "כל הנשמה".
- א. בערב החג מדליקים נרות ומברכים לפני ההדלקה "...להדליק נר של שבת ויום טוב". לאחר ההדלקה מברכים את ברכת הזמן ("שהיינו").
 - ב. מנהגי קבלת השבת שונים בקהילותינו. יש המסתפקים ב"מזמור שיר ליום השבת" ויש המאריכים ואומרים את גם את מזמורי התהילים ו"לכה דוד".
 - ג. בתחילת חול המועד ב- 1.10 חל יום הצמחונות הבינלאומי. למחרת ב- 2.10 חל יום הבינלאומי ללא אלימות. ראוי למצוא דרך לשלב נושאים אילו בתפילות החג.

ד. מתפללים תפילת עמידה של שבת ויום טוב (תפילת שבע), ומזכירים את "חג הסוכות, זמן שמחתנו". מוסיפים "יעלה ויבוא" וחותרים את הברכה הרביעית ב-"מקדש השבת וישראל והזמנים".

ה. גם בברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא", את הבקשה: "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב", ואת הבקשה המיוחדת לחג הסוכות. מנהג רבות מקהילות התנועה: "הרחמן הוא יפרוש עלינו את סוכת שלומו". הנוסח המסורתי של הבקשה: "הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת".

ו. עורכים את הקידוש הקהילתי בסוכת בית הכנסת. מקדשים בבית הכנסת ובבית בסדר: "ויכול", "יין, קדושת היום (...מקדש השבת וישראל והזמנים)", ברכת "ליישב בסוכה", ברכת הזמן וברכת הפת. המקדשים בבית ולא בסוכה אינם מברכים על הישיבה בסוכה.

ז. מזמינים את האושפיזין טרם הקידוש (כמופיע במחזור "השמחה שבלב") או טרם ברכת הסוכה.

שחרית לחג הסוכות

ח. **נטילת הלולב וההלל:** בבוקר החג נוטלים את ארבעת המינים בברכה. זמן הנטילה מזריחת החמה ועד שקיעתה, אולם נוהגים לטול הלולב עד תחילת אמירת ההלל. המנהג המסורתי הוא שאין נוטלים מינים בשבת, למרות שידוע ממקורותינו כי היו נוטים בשבת במקדש. מנהג רבות מקהילות התנועה לטול את המינים יחד במעמד קהילתי לאחר סיום תפילת העמידה בשחרית וטרם אמירת ההלל.

ט. שאר דיני נטילת המינים ראה להלן:

י. **סדר ההושענות:** לפני קריאת התורה נוהגים באמירת סדר ההושענות. מוציאים ספר תורה מן ההיכל, מניחים אותו על הבימה/דוכן הקריאה, או ניצבים עמו על הבימה, והקהל מקיף את התורה הקפה אחת בעת אמירת פיוט ההושענות ליום טוב, תוך אחיזה באגודת ארבעת המינים. מנהג חלק מהקהילות לשלב את אמירת ההושענות בסדר הוצאת ספר התורה, לאחר הוצאת הספרים וטרם הקריאה בתורה. מנהג חלק מקהילות ספרד לומר את סדר ההושענות לפני חתימת התפילה, בתום תפילת המוסף. ברוח זו, קהילות שאינן אומרות את תפילת המוסף יכולות לומר את פיוט ההושענות בעת השבת הספרים להיכל. במחזור "השמחה שבלב" ובסידור "תפילת האדם" מופיעים פיוטי הושענות ממסורת הקהילות השונות וכן פיוטים שנכתבו על ידי רבות ורבני התנועה.

יא. **קריאת התורה וההפטרה:** מוציאים שני ספרי תורה בשחרית. בשבת, אין אומרים את "ג מידות הרחמים ופסוקי "ואני תפילת". בספר הראשון מעלים שבעה עולים בפסוקי המועדים שבפרשת "אמר" (ויקרא כ"ג, 44-1). בספר השני קוראים למפטיר בעניין החג. מנהג מחזור "השמחה שבלב": פסוקי החג מתוך פרשת "ראה". ראו בהמשך טבלת הקריאות וההפטרות לכל ימי החג. המנהג המסורתי: קורבנות היום הראשון של החג בפרשת "פנחס".

יב. יש הנוהגים לומר חצי קדיש בתום הקריאה בספר הראשון ובספר השני. יש הנוהגים לומר ברכה לרפואת החולים.

יג. על פי המנהג במחזור "השמחה שבלב" מפטירים במלכים א' ח, 1-14 בסיפור חג הסוכות בימי שלמה המלך וחונכת המקדש הראשון. על פי המנהג המסורתי מפטירים בזכריה י"ד 1-21, בנבואה המזכירה את חג הסוכות ואת הקשר בינו לבין הבקשה לגשמים.

יד. במחזור "השמחה שבלב" ובסידור "תפילת האדם" מופיע נוסח של תפילת המוסף לרגלים ונוסח מיוחד של "זכר למוסף".

טו. מגילת קהלת נקראת בדרך כלל בשבת חול המועד אך השנה אין לנו שבת כזאת. משום שבשבת סוכות התפילה מאד ארוכה אפשר לחלק את פרקי מגילת קהלת בין ימי החג, או להסתפק בקריאת קטעים ממנה ביום טוב ראשון של החג.

טז. בסעודת צהרי החג, מקדשים על היין ועל הפת. מקדימים לברכות את פסוקי "ושמרו", "אלה מועדי יי" ו-"וידבר משה ... (ויקרא כ"ג, 4 ו-44). נוסח הקידוש מופיע במחזור "השמחה שבלב" ובסידור "תפילת האדם". כמו בכל יתר הסעודות הנערכות בסוכה, מברכים את ברכת הישיבה בסוכה לפני ברכת הפת. ניתן לחזור ולהזמין את האושפיזין של היום הראשון – שרה ואברהם.

- יז. בתפילת מנחה מעלים שלושה עולים בפרשת "וזאת הברכה", מתפללים תפילת שבע של יום טוב ומזכירים את "חג הסוכות זמן שמחתנו". אין אומרים פסוקי "צדקתך צדק".
- יח. במוצאי החג, עם צאת הכוכבים, עורכים הבדלה כסדרה.
- יט. בלילות חול המועד סוכות נוהגים לערוך זכר ל-"שמחת בית השואבה" ומתכנסים בסוכה או בבית הכנסת ללימוד ולשירה. מזמינים את האושפיזין של היום.

"ומחה יי דמעה" – אבלות בסוכות

חג הסוכות מפסיק את אבלות השבעה ואת אבלות השלושים, גם אם האבלים הספיקו לשבת באבלותם במשך זמן קצר בלבד לפני כניסת החג. במידה והאבלים כלל לא נהגו במנהגי האבלות לפני כניסת החג (מכורח או מבחירה) ימנו שבעת ימי האבלות מצאת שמחת תורה.

האבלים המעוניינים בכך יכולים להמשיך ולקבל מנחמים גם לאחר יומו הראשון של חג הסוכות ובמהלך חול המועד עד השלמת שבעה ימים מיום הקבורה, ואף להודיע על כך ברבים (במודעת האבל או בשמועה). יחד עם זאת במהלך היום הטוב וחול המועד האבלים אינם נוהגים במנהגי האבלות אלא מקבלים את פני המנחמים בלבד.

במידה והחג בטל את אבלות השבעה, האבלים נוהגים מצאת שמחת תורה את מנהגי אבלות השלושים עד ליום השלושים לקבורתו.

האבלים יכולים לעלות לקבר יקירם בערב סוכות או לאחר החג. אין נוהגים לפקוד הקבר לצורך אזכרה במהלך ימי חול המועד.

מנהגי ארבעת המינים ונטילת הלולב

- א. בכל אחד מימי החג נוהגים ליטול יחד בברכה את ארבעת המינים: לולב, אתרוג, הדס וערבה. נטילת הלולב ביום הראשון נחשבת כמצווה מהתורה, ואילו נטילת הלולב ביתר ימי החג היא מתקנת רבן יוחנן בן זכאי לזכר המקדש (בו נהגו לטול את הלולב במשך כל ימי החג).
- ב. במרבית קהילות התנועה נוהגים לטול את הלולב גם בשבת, בניגוד למנהגן של הקהילות המסורתיות (מחשש לטלטול בשבת). מנהג חלק מהקהילות (כדוגמת קהילת הר-אל) ליטול לולב בשבת רק אם מדובר ביום טוב ראשון של חג הסוכות.
- ג. אין לברך על נטילת לולב אם אחד מן המינים גנוב או גזול. אין מברכים על הנטילה אם האגודה חסרה את אחד מן המינים או אחד מהם פסול.
- ד. נוהגים לטול לולב אחד, אתרוג אחד, שלושה ענפי הדס, ושני ענפי ערבה. מנהג חלק מעדות ישראל להוסיף הדסים וערבות להידור המצווה.
- ה. אוגדים את הלולב, הערבה וההדס יחד, לשם הידור המצווה. יש המקפידים לאגוד את הלולב במינו ולהשתמש בכלי מיוחד הקלוע מעלי התמר. יש הקושרים את האגודה בסרט, חבל או פיסת בד. מקפידים שהלולב יהיה גבוה מההדסים ומהערבות בטפח (8 ס"מ).
- ו. בכל יום מימות החג מברכים טרם הנטילה "ל...וציוונו על נטילת לולב". ביום הראשון של החג, או בפעם הראשונה שנוטלים את הלולב, מוסיפים את ברכת הזמן (שהחיינו). נוהגים לאחוז את אגודת הלולב, ההדס והערבה ביד ימין ואת האתרוג ביד שמאל. בעת הברכה אוחזים את האתרוג במהופך, כאשר עוקץ הפרי כלפי מעלה בניגוד לדרך גידולו, כדי שהמברך לא יצא ידי חובת הנטילה עוד לפני הברכה בעצם האחיזה בארבעת המינים. לאחר הברכות הופכים את האתרוג כדרך גידולו (עוקץ למטה ופטמה למעלה) ומנענעים את האגודה לארבע רוחות השמים למעלה ולמטה.
- ז. לעניין נענוע האגודה ישנם מספר מנהגים. מנהג אשכנז: מזרח, דרום, מערב, צפון, מעלה, מטה. מנהג האר"י וקהילות החסידים: דרום, צפון, מזרח, מעלה, מטה, מערב. נוהגים לנענע את האגודה שלוש פעמים לכל כיוון.

- ח. זמנה של המצווה במהלך כל שעות היום, אך נוהגים לברך על נטילת הלולב עוד טרם אמירת תפילת ההלל בכל אחד מימיו של החג. מנהג רבות מהקהילות לעצור את סדר התפילה לאחר תפילת העמידה (ביום טוב ובחול המועד), להדריך את חברי הקהילה והמתפללים בפרטי המצווה ולאפשר לכל החפץ בכך לטול את הלולב.
- ט. בעת אמירת ההלל אוחזים באגודת ארבעת המינים. שבים ומנענעים את האגודה בעת אמירת הפסוקים "הודו ל-י' כי טוב, כי לעולם חסדו", בראשית ובסוף פרק ק"ח ובפסוק: "אנא יי הושיעה נא" שבאמצע הפרק.
- י. בנוסחי התפילה המסורתיים נוהגים שהקהל עונה: "הודו ליי כי טוב כי לעולם חסדו" אחרי ששליח הציבור אומר כל אחד מארבעת הפסוקים הראשונים של הפרק (הודו, יאמר נא בית ישראל, יאמרו נא בית אהרון, יאמרו נא יראי יי) ומנענעים את האגודה בעת אמירת הפסוק. במרבית קהילות התנועה אין נוהגים שהקהל חוזר אחרי שליח הציבור באמירת "הודו ליי כי טוב כי לעולם חסדו", וממילא אין מנענעים את האגודה, אלא בראשית הפרק ובחתימתו. בנוסף נוהגים לנענע את הלולב בעת אמירת הפסוק "אנא יי הושיעה נא" והחזרה עליו.
- יא. מכאן שעל פי מנהג מרבית קהילות התנועה (וכך גם במחזור "השמחה שבלב") יש לנענע את אגודת המינים ארבע פעמים בעת ההלל: בפסוק הראשון ובפסוק האחרון של הפרק ("הודו ליי כי טוב...") ובעת האמירה הכפולה של הפסוק "אנא יי הושיעה נא". יש הנוהגים לנענע האגודה בכל ארבעת הפסוקים של "הודו", "יאמר נא בית ישראל", "יאמרו נא בית אהרון", "יאמרו נא יראי יי".
- יב. נוהגים לנענע האגודה שלוש פעמים לכל כיוון. יש הנוהגים שבזמן ששליח הציבור אומר את שם יי, בעת אמירת פסוקי ההלל עוצרים את הנענוע של הלולב.
- יג. נוהגים לאחוז באגודת המינים גם בעת ההקפה של ספר התורה בזמן אמירת פיוטי ההושענות.

חול המועד סוכות, ימים ראשון עד שישי ט"ז – כ"א תשרי 1-6.10

- א. בתפילות העמידה ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים את הבקשה המיוחדת לחג הסוכות: "הרחמן הוא יפרוש עלינו את סוכת שלומו" או "הרחמן הוא יקים לנו סוכת דוד הנופלת".
- ב. בחול המועד, מנהג ארץ ישראל הוא לא להניח תפילין.
- ג. **תפילת העמידה, ההלל ונטילת הלולב:** מתפללים תפילת עמידה של חול (ומוסיפים בה כאמור את ברכת "יעלה ויבוא") נוטלים את הלולב טרם אמירת ההלל. לאחר תפילת עמידה אומרים הלל שלם בברכותיו. מנענעים הלולב בפסוקי "הודו ל-י' ו"אנא יי הושיעה נא". לעניין מנהגי הנטילה ואמירת ההלל ראו לעיל.
- ד. נוהגים לומר את סדר ההושענות טרם הוצאת ספר התורה, או במהלך הוצאת ספר התורה. המנהג המסורתי לומר בכל אחד מימות החג פיוט הושענות אחר. מנהג רבות מקהילות התנועה לחזור בימות חול המועד על פיוט ההושענות הנאמר ביום טוב ראשון. במחזור "השמחה שבלב" ובסידור "תפילת האדם" מופיעים מגוון של פיוטי הושענות ממסורת העדות השונות, וניתן לבחור מביניהם. מנהג ספרדים ועדות המזרח לומר את סדר ההושענות לפני חתימת התפילה.
- ה. קריאת התורה: מוציאים ספר תורה אחד וקוראים לארבעה עולים בעניין החג. מנהג "השמחה שבלב": פסוקי החג בפרשת "אמר" (מתוך הקריאה של היום הראשון – שלושה פסוקים בכל עליה). ראו טבלת הקריאות בתורה בימי החג בהמשך. אין מפטירים בחול המועד. המנהג המסורתי: קריאת פסוקי הקורבנות של היום מתוך פרשת "פנחס" (חוזרים על אותה הקריאה בכל עליה).
- ו. לאחר קריאת התורה נוהגים להוסיף זכר למוסף או להתפלל תפילת מוסף, בת שבע ברכות, כמופיע במחזור "השמחה שבלב" ובסידור "תפילת האדם". גם קהילות שאינן אומרות זכר למוסף בשבת, ראוי ויוסיפו את התפילה במהלך חול המועד לאחר החזרת התורה להיכל, על מנת לברך את ברכת "....מקדש ישראל והזמנים".

- ז. בסעודות הנערכות בסוכה מברכים "ליישב בסוכה" טרם ברכת הפת. מזמינים אושפיזין טרם ברכת הסוכה והפת.
- ח. בלילות חול המועד סוכות נוהגים לערוך זכר ל-"שמחת בית השואבה" ומתכנסים בסוכה או בבית הכנסת ללימוד ולשירה.

"ומחה יי דמעה" – אבלות בחול המועד ובשמיני עצרת

קרוביו של אדם שנקבר במהלך חול המועד מתחילים את אבלות השבעה עם צאת חג שמחת תורה למשך שבעה ימים.

יחד עם זאת אם האבלים מעוניינים לקבל פני מנחמים במהלך ימי חול המועד, לאחר הקבורה, הם יכולים לעשות כן, מבלי שינהגו במנהגי האבלות הפומביים במהלך ימי חול המועד. עם צאת חג שמחת תורה ימשיכו לקבל פני מנחמים עד היום השביעי מהקבורה, ואין הכרח לקבל פני מנחמים עד להשלמת שבעת ימי האבל.

לאחר תום שבעת ימי האבל הנמנים מצאת שמחת תורה מתחילה אבלות השלושים הנמנית עד מלאת שלושים ימים מהקבורה. המנהג המסורתי הוא ליחס ליום שמחת תורה 7 ימים מתוך ימי השלושים ולחשב המועד לסיומם בהתאם.

ניתן לעלות לקבר ביום השביעי לקבורה או בתום שבעת ימי האבל המתחילים עם צאת חג שמחת תורה. את אזכרת השלושים עורכים ביום השלושים לקבורה.

הושענא רבא, יום שישי כ"א תשרי 6.10

- א. יומו השביעי של החג - דיניו כדיני חול המועד לעניין תפילות הרגל והקריאה בתורה.
- ב. ביום זה, שנחשב כיום חיתום הדין, נוהגים מקצת מנהגי הימים הנוראים, בכל הנוגע לניגוני התפילה, להדלקת נר נשמה ולא יחולי אדם לרעהו: "גמר טוב", או "פתקה טובה".
- ג. יש הנוהגים לערוך בליל הושענא רבה תיקון וליל לימוד בדומה לליל שבועות וליל שביעי של פסח.
- ד. לאחר אמירת ההלל נוהגים לומר סדר הושענות מיוחד. נוהגים להוציא את כל ספרי התורה שבהיכל ולהקיפם שבע הקפות בעת אמירת הפיוטים שנאמרו בימי החג הקודמים ופיוטים נוספים המיוחדים ליום הושענא רבא. בתום ההקפות נוהגים לומר פיוטי הושענות מיוחדים שעניינם הבקשה לגשם והצפייה לגאולה. בתום אמירת הפיוטים חובטים בקרקע באגודה של חמשה ענפי ערבות חמש פעמים ויש הנוהגים לנענע את אגודת הערבות (על יסוד פירושו של רש"י למסכת סוכה). נוסח מיוחד של פיוטים ותפילה ליום הושענא רבא מופיע במחזור "השמחה שבלב".
- ה. בשעות הצהריים של הושענא רבא נוהגים לאכול את הסעודה האחרונה בסוכה ולומר תפילה מיוחדת עם היציאה האחרונה מן הסוכה. נוסח התפילה מופיע במחזור "השמחה שבלב".

שמיני עצרת ושמחת תורה, יום שבת כ"ב תשרי 7.10

- א. שמיני עצרת הוא רגל בפני עצמו ואין יושבים בו בסוכה. נוהגים לומר תפילה ליציאה מן הסוכה בעת הישיבה בסוכה ביום הושענא רבא, טרם כניסת החג.
- ב. בערב החג מדליקים נרות ומברכים לאחר ההדלקה "להדליק נר של שבת ויום טוב". מברכים גם את ברכת הזמן (ברכת שהחיינו), שכן מדובר ביום טוב נפרד.
- ג. מתפללים תפילת קבלת שבת, קצרה או ארוכה, וראוי לשלב מה מקראות לעניין היום.
- ד. מתפללים תפילת עמידה של יום טוב, בת שבע ברכות, מוסיפים את התוספות לרגל, ומזכירים את "שמיני עצרת החג הזה, זמן שמחתנו". לא לשכוח להזכיר גם את השבת. בברכת המזון מוסיפים את "יעלה ויבוא" ואת הבקשה "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב".

- ה. מנהג חלק מקהילות התנועה להוציא ספר תורה גם לאחר תפילת העמידה בליל החג ולהזמין את הילדים לעליה מיוחדת בלויית אחד מן המבוגרים. למנהג זה יסוד במנהגי חלק מקהילות אשכנז שנהגו לקרוא בתורה גם בליל שמחת תורה.
- ו. **תפילת הגשם:** בבוקר החג אומרים את ברכת הגשם ונוהגים לאמרה מול ארון פתוח. בסידור "תפילת האדם" ובמיוחד במחזור "השמחה שבלב" מבחר פיוטי גשמים ממסורת הקהילות השונות. לעניין זה מספר מנהגים:
1. שילוב ברכת הגשם בתפילת העמידה בקול בשחרית, לאחר ברכת אבות ואימהות (מנהג קהילות שאינן אומרות את תפילת המוסף).
 2. בקהילות האומרות את תפילת המוסף - שילוב ברכת הגשם בחזרת שליח הציבור על תפילת העמידה במוסף, לאחר ברכת אבות ואימהות (כמנהג קהילות אשכנז).
 3. אמירת פיוטי הגשם בפני עצמם לאחר השבת התורה להיכל ולפני סגירתו (מנהג קהילות הספרדים).
- ז. לאחר תפילת העמידה בבוקר החג אומרים הלל שלם בברכותיו.
- ח. **ההקפות:** בערב החג לאחר תפילת העמידה, ובבוקר החג, טרם הקריאה בתורה, מוציאים את כל ספרי התורה מן ההיכל ועורכים שבע הקפות, בשירה ובריקודים, לכבודה של התורה. מקדימים את פסוקי "אתה הראת לדעת" להוצאת ספרי התורה ופותחים כל הקפה בְּבֵית מִתּוֹךְ הַפִּיּוֹט "אלוהי הרוחות".
- ט. **הקריאה בתורה ובהפטרה:** בתום ההקפות בבוקר החג קוראים בתורה מתוך שלושה ספרים. בספר הראשון לחמישה עולים בפרשת "וזאת הברכה" (דברים ל"ג, 1-26). מנהג להעלות לתורה את כל הנוכחים בתפילה, אם באמצעות חזרה על הקריאה, אם באמצעות עליה קבוצתית, ואם באמצעות הקריאה במספר ספרי תורה במקביל, באתרים שונים בבית הכנסת.
- י. נוהגים להזמין את הילדים לעליה מיוחדת בלויית אחד ממבוגרי הקהילה. יש הנוהגים לקרוא בעליה זו בדברים ל"ג, 27-29, ולהזמין את המבוגר לעליה באמצעות הרשות לחתן/כלת "מעונה" על שום המילים הפותחות את הקריאה. רשות (הזמנה) לעליה במחזור "השמחה שבלב". בעת העלייה נוהגים לפרוש טלית מעל ראשי הילדים ולאחר הברכה החותמת את העלייה לברך אותם באמצעות ברכת יעקב לנכדיו: "המלאך הגואל אותי מכל רע הוא יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק וידגו לרוב בקרב הארץ" (בראשית מ"ח, 16) להלן הצעה לברכה שוויונית:
- יא. **הַמְּלַאֲךְ הַגָּאֵל אֶתִּי מִכָּל רָע יְבָרֶךְ אֶת הַנְּעָרִים וְאֶת הַנְּעָרוֹת וְיִקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אֲבוֹתַי אֲבָרְהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְאֲמוֹתַיִנוּ שָׂרָה רַבְּקָה רָחֵל וְלֵאָה. וְיִדְגוּ לְרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:**
- יב. לאחר עלית הילדים, מזמינים את חתן/כלת התורה באמצעות הרשות המופיעה במחזור "השמחה שבלב" ובסידור "תפילת האדם" ומסיימים את קריאת התורה בקריאה מספר דברים ל"ד, 1-12. בתום הקריאה מכריזים "חזק חזק ונתחזק". מגביהים וגוללים את הספר הראשון.
- יג. מזמינים את כלת/חתן בראשית באמצעות הרשות המופיעה אף היא במחזור "השמחה שבלב" ובסידור "תפילת האדם" וקוראים בפרשת בראשית פרק א, 1 - פרק ב, 3. יש קהילות בתנועה המסתפקות בקריאת פסוקי היום הראשון בפרשת בראשית. מגביהים וגוללים את הספר שני.
- יד. בספר השלישי מזמינים את המפטיר וקוראים בעניין שמיני עצרת. מנהג קהילות התנועה: פסוקי החג בפרשת "אמר". המנהג המסורתי: פסוקי קורבנות שמיני עצרת בפרשת "פנחס". ראו לעניין זה טבלת הקריאות בתורה וההפטרות לחג בהמשך.
- טו. קהילות שיש ברשותן רק ספר תורה אחד, גוללות את הספר כדי לחתום התורה ולהתחיל בבראשית. בעת הגלילה בתורה נהוג לומר דברי תורה, לשיר לכבודה של התורה, או לנצל הגלילה כדי להסביר לקהל על דיני ומנהגי ספר התורה.

- טז. חלק מקהילות התנועה נוהגות ביום שמחת תורה לפתוח את מגילת התורה לכל אורכה. הבוחרים לקיים מנהג זה ראוי שיתנו דעתם על השמירה הקפדנית על כבודה של התורה ובשלומה של המגילה (לדוג': הזמנת הקהל לאחוז ביריעה באמצעות מטפחות או טליתות).
- יז. לאחר גלילת הספר השלישי, המפטיר קורא את הפטרה ביהושע א, 18-1 או 9-1, על מנת להדגיש את הקשר בין התורה לבין הנביאים וכתובים.
- יח. יש קהילות הנוהגות שלא לקרוא כלל בספר השלישי ולקרוא הפטרה בגלל אורך התפילה.
- יט. טרם השבת ספרי התורה להיכל אומרים את סדר ה-"זכור". מנהג חלק מקהילות התנועה לומר סדר "זכור" לאחר השבת ספרי התורה להיכל. במחזור "השמחה שבלב" מופיע סדר זכור מיוחד לכל אחד מן הרגלים, לרבות שמיני עצרת.
- כ. הנוהגים לומר זכר למוסף יכולים לעשות שימוש בנוסח המופיע במחזור "השמחה שבלב"..
- כא. בצאת החג נוהגים לערוך סדר הבדלה לחג (על כוס יין בלבד, ללא בשמים ונר) ואז לערוך חגיגת הקפות שניות בכיכרות העיר ובמקומות ציבוריים.

הקריאות בתורה ובהפטרה בחג הסוכות ושמיני עצרת-שמחת תורה

קריאה בנוסח המסורתי	נוסח מחזור "השמחה שבלב"	
ספר א': ויקרא כ"ב, 26 - כג, 44 ספר ב': במדבר כ"ט, 12-16 הפטרה: זכריה י"ד, 1-21	ספר א': ויקרא כג, 1 - כג, 44 ספר ב': דברים טז, 13-17 הפטרה: מלכים א' ת, 1-14	חג סוכות, יום שבת 30.9 שבע עליות ומפטיר
במדבר כ"ט, 17-19 "וביום השני" חוזרים על הקריאה ארבע פעמים	ויקרא כג, 33-44 (כל עליה שלושה פסוקים)	א' חול המועד, יום ראשון 1.10 ארבע עליות
במדבר כ"ט, 20-22 "וביום השלישי" 4 X	כנ"ל	ב' חול המועד, יום שני 2.10 ארבע עליות
במדבר כ"ט, 23-25 "וביום הרביעי" 4 X	כנ"ל	ג' חול המועד, יום שלישי 3.10 ארבע עליות
במדבר כ"ט, 26-28 "וביום החמישי" 4 X	כנ"ל	ד' חול המועד יום רביעי 4.10 ארבע עליות
במדבר כ"ט, 29-31 "וביום השישי" 4 X	כנ"ל	ה' חול המועד, יום חמישי, 5.10 ארבע עליות
במדבר כ"ט, 32-34 "וביום השביעי" 4 X	כנ"ל	הושענא רבא - יום שישי 6.10 ארבע עליות
ספר א': דברים לג-לד ספר ב': בראשית א, 1-3, ב, 3 ספר ג': במדבר כט, 35-39 הפטרה: יהושע א, 1-18	ספר א': דברים לג-לד ספר ב': בראשית א, 1-3, ב, 3 ספר ג': ויקרא כג, 33-36 הפטרה: יהושע א, 1-11 (אפשר גם עד פסוק 9 לפי מסורת עדות המזרח)	שמיני עצרת ושמחת תורה – יום שבת, 7.10 ספר ראשון: חמש עליות, עלית ילדים (מעונה), עלית חתן/כלת תורה; ספר שני: עלית חתן/כלת בראשית; ספר שלישי: מפטיר

שבת פרשת "בראשית", כ"ט תשרי 14.10 – שבת מברכין של חודש מרחשוון

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ולמפטיר מתוך פרשת "בראשית".
- ב. מפטירים בהפטרות "מחר חודש".
- ג. יש הנוהגים להפטיר בנבואת ישעיהו המזכירה את בריאת העולם: ישעיהו מ"ב, 5-16. הצעה אחרת: תהילים ק"ד, 1-20. ההתייחסות לראש החודש הקרוב תהיה, במקרה זה, באמצעות הפסוק הראשון מהפטרות "מחר חודש".

- ד. לאחר קריאת התורה מברכים את חודש מרחשון ומכריזים על ראש החודש שיחול מחר, ימי ראשון ושני.
- ה. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "נח".

א' ראש חודש מרחשון, יום ראשון, ל' תשרי 15.10

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" בתפילת השחרית.
- ג. אין אומרים תחנון בראש חודש.
- ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 3-1; עלייה שנייה: 6-4; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 3-1; עלייה 2: 3-5; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).
- ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.
- ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים בראשי חודשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה ברוח זו.

מרחשון

ב' ראש חודש מרחשון, יום שני, א' מרחשון 16.10

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" בתפילת השחרית.
- ג. אין אומרים תחנון בראש חודש.
- ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 1-3; עלייה שניה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 3-5; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).
- ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.
- ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.
- ט. נשות הכותל מקיימות בראשי חודשים תפילות חגיגות ברחבת הכותל המערבי.

שבת פרשת "נח", ו' מרחשון, 21.10

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ולמפטיר מתוך פרשת "נח". מפטירים בנבואת ישעיהו המזכירה את המבול: ישעיהו נ"ד, 1-10. מנהג אחר: ירמיהו ל"א 26-35. גם בהצעה זו מדובר על ברית כמו בקריאת התורה.
- ב. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "לך-לך".
- ג. במוצ"ש נוהגים לקיים את סדר קידוש הלבנה. ברכת קידוש הלבנה מופיעה בסידור "תפילת האדם".

יום ראשון, ז' מרחשון, 22.10 - מתחילים באמירת "תן טל ומטר" ובבקשת הגשמים

על פי מסורת חז"ל, עוד מימי בית המקדש, מזכירים את הצורך בגשם בשמיני עצרת במסגרת ברכת גבורות ומבקשים עליו החל מיום ז' במרחשון במסגרת ברכת השנים. מועד זה נקבע על יסוד דברי רבן גמליאל בן שמעון (המובאים במשנה מסכת תענית, א', ג) - כדי לאפשר לעולי הרגל מבלל להגיע לביתם בגולה לפני הגשמים.

נוסח ברכת השנים והבקשה על הגשם, כמנהג הספרדים ועדות המזרח:

בָּרַךְ עֲלֵינוּ יי אֱלֹהֵינוּ אֵת הַשָּׁנָה הַזֹּאת. וְאֵת כָּל מִינֵי תְבוּאֹתָהּ לְטוֹבָהּ. וְתֵן טַל וּמָטָר לְבִרְכָה עַל כָּל פְּנֵי הָאָדָמָה. וְרוּחַ פָּנֵי תֵבֵל וְשִׁבְעַת אֵת הָעוֹלָם כָּלּוּ מִטּוֹבָךְ. וּמֵלֵא יָדֵינוּ מִבְּרָכּוֹתֶיךָ וּמֵעֶשֶׂר מִתְּנוּת יָדֶיךָ. שְׁמֵרָה וְהַצִּילָה שָׁנָה זוֹ מִכָּל דָּבָר רָע. וּמִכָּל מִינֵי מִשְׁחִית וּמִכָּל מִינֵי פּוֹרְעָנוֹת. וְעֲשֵׂה לָהּ תִקְוָה טוֹבָה וְאַחֲרִית שְׁלוֹם. חוּס וְרַחֵם עֲלֵייהָ וְעַל כָּל תְּבוּאֹתָהּ וּפִירוֹתֶיהָ. וּבִרְכָה בְּגִשְׁמֵי רִצּוֹן בְּרָכָה וּנְדָבָה. וְתִהִי אַחֲרֵיתָה חַיִּים וְשִׁבְעַת וְשְׁלוֹם. כְּשָׁנִים הַטּוֹבוֹת לְבִרְכָה. כִּי אֵל טוֹב וּמְטִיב אֶתְּךָ וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים: בְּרוּךְ אַתָּה יי, מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

יום הזיכרון הממלכתי ליצחק רבין, יום שישי, י"ב מרחשון 27.10

- א. יום זה נקבע על ידי מר"ם - מועצת הרבנות הרפורמית בישראל כיום תענית. חברי המועצה אינם עורכים בערב היום ובמהלכו טקסי חופה וקידושין וקהילות היהדות הרפורמית בישראל אינן מקיימות ביום זה פעולות ואירועים שאינם הולמים את אופי היום. מעטים נוהגים ביום זה מנהגי תענית נוספים, כדוגמת צום.
- ב. נהוג לערוך מעמדי זיכרון ולקיים פעולות לימוד ודיון הנוגעות למקומם של ערכי הסובלנות, כבוד הבריות ותרבות המחלוקת. מר"ם הפיקה, במלאת שנה לרצח, מעמד תפילה, התייחדות ולימוד, הכולל נוסח "יזכור", תפילת הזכרת נשמות וסדר סליחות ווידוי. מעמד זה יכול לעמוד בפני עצמו וכן יכול להשתלב, כולו או בחלקו, בתפילות היום.
- ג. **ברכת עננו:** מוסיפים לתפילת העמידה את ברכת "עננו". היחיד מוסיף את הברכה כחלק מברכת "שומע תפילה". שליח הציבור, בחזרתו על התפילה, מוסיף את הברכה לאחר ברכת "גאולה" וקודם ברכת "רופא חולי עמו ישראל", כברכה העומדת בפני עצמה (הברכה נחתמת במטבע: "ברוך ... העונה לעמו ישראל בצרה"). מנהג קהילות תימן לומר בימים מעין אלו את הברכה בכל תפילות היום (ערבית, שחרית ומנחה). מנהג הספרדים שהיחיד ושליח הציבור אומרים את הברכה בשחרית ובמנחה. מנהג האשכנזים ששליח הציבור אומר הברכה בשחרית, אך לא היחיד, ובמנחה אומרים גם היחיד וגם שליח הציבור. בסידור "תפילת האדם" נכללת ברכת "עננו" בתפילות העמידה של ימות החול.
- ד. לאחר תפילת עמידה בשחרית ובמנחה אומרים את סדר התחנון ואת סדר "אבינו מלכנו". סדרים אלו נכללים בסידור "תפילת האדם". בסידור מקראות ליום הזיכרון הממלכתי בשער תפילות לכל עת.
- ה. בתפילת שחרית מוציאים ספר תורה וקוראים לשלושה עולים. ניתן לקרוא בפרשת השבוע, פרשת "וירא". אפשרות נוספת היא לקרוא בקריאה המסורתית ליום תענית הציבור, פרשת "ג המידות שבפרשת "כי תשא" (עלייה ראשונה: שמות ל"ב פס' 14-11; עלייה שנייה: שמות ל"ד פס' 3-1; עלייה שלישית: שמות ל"ד פס' 10-4). כמו כן, ניתן לקרוא לשלושה עולים לקריאה בפרשות אחרות העוסקות בעניין היום, כדוגמת סיפור קין והבל, פרשת "קדושים" וכו'. מן הראוי לערוך מעמד הזכרת נשמות (תפילת "אל מלא רחמים") לאחר קריאת התורה, או בסמוך לקדיש.
- ו. המתפללים תפילת מנחה במהלך יום הזיכרון יכולים אף הם לקרוא בתורה כנהוג ביום תענית, באחת מן הקריאות הנזכרות לעיל (על פי המנהג המסורתי חוזרים בעת תפילת מנחה על הקריאה מתוך פרשת "כי תשא"). לאחר קריאת התורה ניתן להפטיר בישעיהו נ"ה, 6 – נ"ו, 8 (הפטרת "דרשו יי בהמצאו"). הקורא בהפטרה עולה לעלייה השלישית. בתום ההפטרה מברכים שלוש ברכות: "האל הנאמן בכל דבריו", "בונה ירושלים" ו"משמח ציון". יוזר שמנהג ספרד הוא שאין מפטירים בתענית ציבור.

שבת פרשת "לך-לך", י"ג מרחשון 28.10

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר מתוך פרשת "לך-לך". מפטירים בנבואת ישעיהו המזכירה את אברהם: ישעיהו מ"א, 16-1. ההפטרה המסורתית: ישעיהו מ', 27 – מ"א, 13.
- ב. קהילות אשר לא ציינו את יום הזיכרון לרצח יצחק רבין ביום גופו, יזכירו טרם אמירת הקדיש את ראש הממשלה יצחק רבין (יצחק בן רוזה ונחמיה רבין). כן ניתן לשלב את ענייני הזיכרון במסגרת תפילות השבת באופן התואם את רוחה של השבת.
- ג. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "וירא".

ד. מנהג קהילת "כל הנשמה" לייחד את שבת "לך-לך" לעולים החדשים, אשר עלו לישראל במרוצת השנה החולפת, כמעשה אברהם ושרה.

שבת פרשת "וירא", כ' מרחשון 4.11

א. נוהג ראוי הוא להזכיר בתפילות השבת את ליל הבדולח, ליל חורבנם של היכלי התפילה ובתי הכנסת בגרמניה, אשר ארע ב-9 בנובמבר 1938. אזכור זה יכול להיעשות טרם אמירת הקדיש, או בשלבים אחרים של תפילות השבת.

ב. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר מתוך פרשת "וירא". מפטירים בסיפור הולדת בנה של האשה הגדולה משונם. ההפטרה נבחרה משום דמיונה לסיפור הולדת יצחק לשרה ואברהם בזקנתם: מלכים ב' ד' 23-8 ההפטרה המסורתית: מלכים ב' ד' 23-1.

ג. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "חיי שרה".

שבת פרשת "חיי שרה", כ"ז מרחשון 11.11 - שבת מברכין חודש כסלו

א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר מתוך פרשת "חיי שרה". מפטירים בפסוקים המספרים על אחרית ימיו של דוד המלך ועל צוואתו, כתזכורת לצוואת אברהם לעבדו אליעזר ולפרשת סיום חייו: מלכים א' א' 11-31 ההפטרה המסורתית: מלכים א' א' 1-31. אפשרות נוספת: משלי ל"א 10-31.

ב. לאחר הקריאה בתורה בשחרית מברכים את חודש כסלו ומכריזים על ראש החודש שיחול ביום שלישי.

ג. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "תולדות".

חג הסיגד – חגה של יהדות אתיופיה, יום שני, כ"ט מרחשון 13.11

ביום כ"ט בחשון חל חג הסיגד – חגם של יהודי עדת ביתא ישראל שעלו מאתיופיה. יום זה הנו יום צום ותפילה, חזרה בתשובה ותחינה לישועה משמים. חג זה הינו זכר למעמד הר סיני ולחידוש הברית, והוא תופס מקום חשוב ביותר במסורת הקהילה. יהודי אתיופיה חוגגים חג זה חמישים יום אחרי יום כיפור (בדומה לחג השבועות, החל 50 יום לאחר חג הפסח), כתוספת לחשבון הנפש הפרטי של כל אדם. ביום זה מתקבלים המוני מתפללים, ובמעמד הציבור נערך חשבון נפש ציבורי. קהל המתפללים מכריזים מחדש על הברית שבין העם ואלוהים ומזכירים את מעמד סיני ומתן התורה.

באתיופיה נהגו היהודים לערוך את הטקס על הר גבוה, כשיחזור של מעמד הר סיני והענקת משמעות סמלית לזיכרון הברית בעת קבלת התורה בהר סיני. בארץ מתקיים האירוע בטיילת "שרובר" בירושלים. ראוי להזכיר את החג הייחודי בתפילות השבת המקדימה, ולהדגיש את מסירותה של יהדות אתיופיה לזהותה היהודית וזיקתה לארץ ישראל, וכן את חובת החברה בישראל להשלים קליטתה של העדה באופן המכבד את מסורתיה ומנהגיה.

על החג אפשר לקרוא בהרחבה בויקיפדיה ובשאר אתרי האינטרנט.

כ ס ל ו

ראש חודש כסלו, יום שלישי, א' כסלו 14.11

א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.

ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" בתפילת השחרית.

ג. אין אומרים תחנון בראש חודש.

ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכתיו.

ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 1-3; עלייה שניה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 3-5; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).

ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.

ז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.

ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.

ט. נשות הכותל מקיימות בראשי חודשים תפילות חגיגות ברחבת הכותל המערבי.

שבת פרשת "תולדות", ה' כסלו 18.11

א. שחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר בפרשת "תולדות". מפטירים במלאכי א' 1-11. ההפטרה המסורתית: מלאכי א', 1 – ב', 7. ההפטרה נבחרה משום שנזכר בה עשו.

ב. ב- 16.11 חל יום הסובלנות הבינלאומי. ראוי לתת מקום לנושא זה בתפילות השבת.

ג. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "ויצא".

שבת פרשת "ויצא", י"ב כסלו 25.11

א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר בפרשת "ויצא". מפטירים במלכים א' ג' 15-5 בתאור חלום שלמה המתכתב עם חלום יעקב. בהפטרה המסורתית מפטירים בנבואת הושע, בפסוקים העוסקים ביחסים בין בית יעקב ובין בית עשו: הושע י"ב, ב, 13 – יד, 10.

ב. ביום רביעי הקרוב יחול תאריך כ"ט (29) בנובמבר – יום ההכרזה באו"ם על הקמת המדינה. ראוי לתת ליום זה ביטוי בתפילה.

ג. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "וישלח".

שבת פרשת "וישלח", י"ט כסלו 2.12 "שבת דינה" לציון המאבק באלימות נגד נשים

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר בפרשת "וישלח". מנהג רוב העדות להפטיר בנבואת עובדיה. מנהג נוסף להפטיר בהושע י"ב, 1-11. ההפטרה נבחרה בשל התמקדותה ביחסי בית יעקב ובית עשו.
- ב. נושא מרכזי בפרשה הוא סיפור האונס של דינה בת יעקב והטבח שטובחים שמעון ולוי בבני שכם. ביוזמת "בנות דינה" – רבות רפורמיות משמיעות קול, יצוין בשבת זו המאבק למיגור האלימות נגד נשים והאלימות המגדרית. ברוח זו מוצעת הפטרה חליפית - מעשה אמנון ותמר, שמואל ב' י"ג, 1-22.
- ג. במהלך תפילות השבת מן הראוי להוסיף כוונות שעניין מיגור האלימות נגד נשים. לפני אמירת הקדיש מן הראוי להזכיר שמות הנרצחות והנרצחים על רקע מגדרי בשנה האחרונה. מידע ותכנים לציון השבת יופיעו באתר התנועה ובדף הפייסבוק של "בנות דינה".
- ד. בתאריך 3.12 חל היום הבינלאומי לאנשים עם מוגבלויות.
- ה. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "וישב".

א' חנוכה, יום שישי, כ"ה כסלו 8.12 – מדליקים נר ראשון ביום חמישי בערב

- א. בליל א' חנוכה, יום חמישי 7.12 בערב, מדליקים נר ראשון של חנוכה. מברכים על ההדלקה שלוש ברכות: ".... להדליק נר של חנוכה", ".... שעשה נסים לאבותינו ואמותינו" ואת ברכת הזמן (שהחינו). מנהגי הדלקת הנרות מפורטים בהרחבה בהמשך.
- ב. מוסיפים את ברכת "על הנסים" לברכת ההודאה שבתפילות העמידה ולברכת הארץ בברכת המזון.
- ג. בתפילת השחרית קוראים את ההלל על ברכתיו. לאחר ההלל קוראים בתורה. פירוט הקריאות כמנהג קהילות התנועה וכמנהג המסורתי מופיע בטבלה בהמשך.

מנהגי הדלקת נרות החנוכה

- א. במוצאי כ"ד כסלו מדליקים נר ראשון. נוהגים להדליק נרות שעווה או שמן, אשר יבערו חצי שעה, לפחות.
- ב. זמן הדלקת הנרות "משתשקע החמה ועד שתכלה רגל מן השוק" (בבלי שבת, כ"א, ע"ב). ניתן להדליק נרות משקיעת החמה. יש הנוהגים להקפיד ולהדליק רק בשעת צאת הכוכבים (20 דק' אחרי השקיעה – זמן יציאת השבת). ניתן להדליק במשך כל שעות הלילה, ונוהגים לחזר אחרי השעה בה ניתן לפרסם את הנס, ולהדליק את הנרות כך שיראו על ידי מספר גדול ככל הניתן של אנשים.
- ג. טרם ההדלקה בליל החג הראשון מברכים שלוש ברכות: בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה; בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה נִסִּים לְאַבוֹתֵינוּ וְאִמּוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה; בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֲחִינּוּ וְקִיָּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְנֵי הַזֶּה.
- ד. בעת הדלקת הנר שרים את הפיוט "הנרות הללו שאנו מדליקים". לאחר ההדלקה שרים "מעוז צור ישועתי".
- ה. מנהג ספרדים ועדות המזרח להוסיף לאחר "הנרות הללו" את פרק תהלים ל: "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד". מנהג חסידים להקדים לסדר ההדלקה את הפסוק: "ויהי נועם יי אלוהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו" (תהילים צ, 17).
- ו. החל מליל החג השני מברכים את ברכת ההדלקה וברכת "על הנסים" בלבד. מי שלא ברך ברכת שהחינו בליל החג הראשון מוסיף את הברכה בהזדמנות הראשונה בה הוא מדליק את נרות החנוכה.
- ז. בהדלקת נר חנוכה במוצאי שבת יש להוציא את השבת בטקס ההבדלה ולאחר מכן להדליק את נרות החנוכה. בשל הכלל של "להוסיף מקודש על החול" יש הנוהגים לומר תחילה את

	ברכת ההבדלה בתפילת העמידה של מוצאי שבת (ברכת "אתה חוננתנו") או לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול", להדליק את נרות החנוכה ולאחר מכן לערוך את סדר ההבדלה בשלמותה על ארבע ברכותיה.
ח.	מצוות נר חנוכה היא "איש וביתו", ולפיכך די בהדלקת חנוכייה אחת בעבור כל בני הבית (כולל אלו שאינם נמצאים בבית בעת ההדלקה). רבים נוהגים כמהדרין להדליק חנוכיות כמניין בני הבית.
ט.	מנהג המהדרין מן המהדרין, שפשט בכל קהילות ישראל כמנהג הפשוט, להוסיף בכל אחד משמונת ימי החנוכה נר נוסף (כשיטת בית הלל).
י.	בכל אחד מהלילות מדליקים את הנר החדש שהתווסף תחילה. נהוג להוסיף את הנרות בחנוכייה מימין לשמאל ולהתחיל את ההדלקה משמאל לימין.
יא.	מלכתחילה המצווה היא להדליק את החנוכייה במקום הפונה לרשות הרבים (מחוץ לבית, בחדר המדרגות, אדן החלון וכו'), לצורך פרסום הנס. רבים נוהגים כיום להדליק את החנוכייה בבית.
יב.	על בסיס הנאמר: "... ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד..." אין משתמשים באורם של נרות החנוכה לכל מטרה שהיא, כולל הדלקת הנרות האחרים בחנוכה. אשר על כן מוסיפים נר נוסף - השמש - בכל אחד מלילות החג. המדליקים נרות שעווה, נוהגים להשתמש בשמש לצורך הדלקת נרות החג. אין משתמשים בחום הנרות הדולקים לצורך קיבוע השמש למקומו בחנוכה.
יג.	נהוג להדליק את נרות החנוכה גם בבית הכנסת, בברכה, טרם תפילת הערבית, לצורך פרסום הנס. כמו כן נוהגים להדליק הנרות בבוקר במהלך תפילת השחרית, ללא אמירת הברכות, לצורך אותה מצווה של פרסום הנס.
יד.	מי שנבצר ממנו להדליק הנרות באחד מלילות החג או לטול חלק בהדלקת נרות, ואין מדליקים עליו בביתו, יכול לברך את ברכת שעשה נסים (ובלילה הראשון אף את ברכת שהחיינו) למראה נרות דולקים בחנוכה של אחר.
טו.	אין מניעה להדליק נרות בחנוכיות שאינן ישרות (חנוכיות עגולות או קעורות וכו') ובלבד שכל נר יראה לכשעצמו כנר נפרד.
טז.	כל הנרות הדולקים בפתילה כשרים למצוות החנוכה (לרבות נרות שמן ונרות שעווה). לפיכך, נרות חשמל וגז שאין בהם פתילה אינם כשרים להדלקה בברכה. הידור מצווה הוא להדליק את נרות החנוכה בשמן זית.

מנהגי התפילות והקריאות בתורה בחג החנוכה

א.	כל שמונת ימי החנוכה מוסיפים את ברכת "על הניסים" בתפילות העמידה ובברכת המזון. המברכים ברכת המזון בקצרה יכולים להוסיף טרם חתימת הברכה: "הרחמן הוא יעשה לנו נסים כשם שעשה לאבותינו ואימותינו בימים ההם ובזמן הזה".
ב.	בתפילת שחרית מוסיפים את תהילים ל': "מזמור שיר חנוכה הבית לדוד", בפסוקי דזמרה או לפני קריאת התורה.
ג.	אין אומרים תחנון בימי החנוכה.
ד.	בכל שמונת ימי החג, לאחר תפילת עמידה בשחרית, אומרים הלל שלם על ברכותיו.
ה.	בכל אחד מימי החנוכה קוראים בתורה ומעלים שלושה עולים (למעט בשבת ובראש חודש טבת וראו להלן בטבלת הקריאות בתורה לחג).
ו.	ברבות מקהילות התנועה קוראים קריאה קבועה בכל ימי חג החנוכה. הקריאה לקוחה מפסוקיה האחרונים של פרשת "נשא", המסכמים את פרשת חנוכה המזבח (הנקראים גם במסגרת הקריאה המסורתית ביום השמיני של החג) ופסוקיה הראשונים של פרשת "בהעלותך", שעניינם - מנורת המקדש. סדר הקריאה על פי הצעה זו: עליה ראשונה במדבר ז 84-86; עליה שניה: ז, 87-89; עליה שלישית: ח, 1-4. על פי מנהג זה בשבת חנוכה יקראו פסוקים אלו כמפטיר לאחר הקריאה בפרשת השבוע בספר הראשון. בראש חודש טבת,

יקראו פסוקים אלו כעליה רביעית, לאחר הקריאה בעניין ראש החודש בשלוש העליות הראשונות.

ז. קריאת התורה המסורתית לימי החנוכה לקוחה מפרשת "נשא" בספר במדבר, בה מצוי תיאור חנוכת המזבח. בכל אחד מימי החג קוראים את קורבנות אחד מנשיאי השבטים, ביום הראשון קורבן היום הראשון, ביום השני קורבן היום השני וכד'. ביום השמיני של החג קוראים את קורבנות ארבעת הנשיאים הנותרים ואת פסוקי הסיום של פרשת חנוכת המזבח. יום אחרון זה של החג מכונה "זאת חנוכה", על שם המילים הנכללות בקריאת היום "זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו" (במדבר ז, 84).

ח. מניחים תפילין בימות החנוכה.

"ומחה יי דעה מעל כל פנים" – אבלות בחנוכה

חג החנוכה אינו מבטל ואינו דוחה את אבלות השבעה ואבלות השלושים. מנחמים אבלים בימי החנוכה.

האבלים מדליקים נרות בביתם בברכה (כולל אמירת ברכת שהחיינו בלילה הראשון). בתפילות הנאמרות בבית האבל יש להוסיף את תפילת "על הנסים" ואת תפילת ההלל. ישנם הנוהגים שלא לומר את תפילת ההלל בתפילות שחרית הנערכות בבית אבלים ולומר את ההלל לאחר תום התפילה ביחידות.

האבלים רשאים לפקוד את קבר יקירם במהלך החנוכה לצורך אזכרת השבעה או אזכרת השלושים, אך יש גם הנוהגים לדחות את האזכרה לאחר ימי החג.

שבת פרשת "וישב", כ"ו כסלו 9.12 שבת חנוכה, מברכים חודש טבת

א. יום זכויות האדם הבינ"ל מצוין מדי שנה ב-10 בדצמבר. ניתן לשלב במהלך תפילות השבת תכנים ההולמים את חשיבותו של הנושא.

ב. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר בפרשת "וישב".

ג. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את תפילת "על הנסים" לציון חג החנוכה. יש הנוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ל' - "מזמור שיר חנוכה הבית לדוד". ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל", או בסיום קריאת התורה.

ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" שלם, עם ברכותיו.

ה. מוציאים מן ההיכל שני ספרי תורה. בספר הראשון קוראים בפרשת "וישב" לשבעה קרואים. בספר השני עולה המפטיר בעניין חג החנוכה. ראו לעיל טבלת הקריאה בתורה בחנוכה.

ו. מנהג קהילות היהדות הרפורמית לקרוא את פסוקי העלאת נרות המנורה במשכן לציון חג החנוכה. המנהג המסורתי: פסוקי חנוכת המשכן בספר במדבר.

ז. מפטירים בפסוקי נבואתו של זכריה, המזכירים את מגורת המקדש: זכריה ד' 2-14. אפשרות נוספת זכריה ב', 14-ד', 7. בנוסח זה נזכרים גם ענפי הזית היוצרים, יחד עם המנורה, את סמל מדינת ישראל.

ח. לפני הכנסת ספר תורה להיכל מכריזים על חודש טבת שיחול ביום רביעי הקרוב.

ט. לאחר החזרת ספרי התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף.

י. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "מקץ".

יא. בבית הכנסת ובבית מדליקים נר של חג החנוכה לאחר ההבדלה. יש הנוהגים להדליק את נרות החנוכה טרם ההבדלה על כוס היין, וזאת בהתאם לכלל של הוספה מהקודש על החול. העושים כן מברכים: "ברוך המבדיל בין קודש לחול" לפני הדלקת הנרות, או אומרים את ברכת "אתה חוננתנו" במסגרת תפילת הערבית למוצאי שבת, מדליקים ולאחר מכן עורכים הבדלה בשלמותה על ארבע ברכותיה.

טבלת הקריאות בתורה בחג החנוכה תשפ"ג

מנהג המסורתי	מנהג קהילות התנועה	
שלושה עולים בפרשת "נשא". עליה 1: במדבר ז, 11-1; עליה 2: ז, 12-14; עליה 3: ז, 15-17.	ספר אחד, שלושה עולים בפרשות "נשא" ו"בהעלותך". עליה 1: במדבר ז, 84-86; עליה 2: 87-89; עליה 3: ח, 1-4.	א' חנוכה, יום שישי 8.12
שני ספרים. ספר ראשון: שבעה עולים פרשת וישב ספר שני: מפטיר בנושא חנוכה: במדבר ח' 1-4 הפטרה: זכריה ב, 14 – ד, 7 או זכריה ד, 1-14		ב' חנוכה, יום שבת 9.12
שלושה עולים בפרשת "נשא". במדבר ז. עליה 1: 24-26; עליה 2: ז, 27-29; עליה 3: חזרה על כל הקריאה	כנ"ל	ג' חנוכה, יום ראשון 10.12
שלושה עולים בפרשת "נשא". במדבר ז. עליה 1: 30-32; עליה 2: ז, 33-35; עליה 3: חזרה על כל הקריאה	כנ"ל	ד' חנוכה, יום שני 11.12
שלושה עולים בפרשת "נשא". במדבר ז. עליה 1: 36-38 עליה 2: ז, 39-41 עליה 3: חזרה על כל הקריאה	כנ"ל	ה' חנוכה, יום שלישי 12.12
ארבעה עליות (שני ספרים): עליה 1 ר"ח: במדבר כח, 1-5 עלייה 2 ר"ח: כח, 6-10 עלייה 3 ר"ח: כח, 11-15 עלייה 4 חנוכה (ספר שני): במדבר ז, 42-47	שני ספרים 4 עולים בספר ראשון 3 עולים בענין ראש חודש במדבר י' 1-10 בספר השני רביעי בנושא חנוכה: במדבר ח' 1-4 (ניתן לגלול לאחור את הספר השני)	ו' חנוכה, יום רביעי ראש חודש טבת, 13.12
שלושה עולים בפרשת "נשא". במדבר ז עלייה 1: ז, 48-50 עלייה 2: ז, 51-53 עלייה 3: חזרה על כל הקריאה	כנ"ל א' חנוכה	ז' חנוכה, יום חמישי 14.12
שלושה עולים בפרשת "נשא". במדבר ז: עליה 1: 54-56; עליה 2 ז, 57-59; עליה 3: ז, 60 – ח, 4	כנ"ל א' חנוכה	זאת חנוכה, ח' חנוכה, יום שישי 15.12

ט ב ת

ראש חודש טבת, יום רביעי, א' טבת 13.12

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את תפילת "יעלה ויבוא", לציון ראש החודש ואת תפילת "על הניסים", לציון חג החנוכה. בברכת המזון מוסיפים אף את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. יש הנוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים ואת מזמור תהילים ל': "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד". ניתן לשלב את פרקי התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל", או בסיום קריאת התורה. בסידור "תפילת האדם" מופיע מזמור ק"ד בסדר שיר של יום.
- ג. אין אומרים תחנון בראשי חודשים ובימי החנוכה.
- ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" שלם, עם ברכותיו.
- ה. מוציאים מן ההיכל שני ספרי תורה או ספר אחד, (ראו לעיל) בהתאם לכלל: "תדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם", קוראים בספר הראשון לשלושה בעניין ראש החודש. בספר השני קוראים כעלייה רביעית בעניין החנוכה.
- ו. מנהג קהילות היהדות הרפורמית בישראל לקרוא בפרשת "בהעלותך" את פסוקי התרועה לציון ראש החודש, ואת פסוקי העלאת נרות המנורה במשכן, לציון חג החנוכה (ראו בטבלה לעיל). הנוהגים במנהג זה אינם נדרשים להוצאת שני ספרי תורה, שכן הקריאות כולן לקוחות מתוך אותה פרשה.
- ז. הקריאה המסורתית – בספר הראשון בעניין קורבנות ראש החודש, מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר, בספר השני קוראים לעלייה רביעית בעניין קורבנות היום השישי של חנוכת המזבח. (פרטי הקריאות בטבלה לעיל)
- ט. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ח. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת זכר למוסף.
- ט. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.
- י. נשות הכותל מקיימות בראשי חודשים תפילות חגיגות ברחבת הכותל המערבי.

שבת פרשת "מקץ", ד' טבת 16.12

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר מתוך פרשת "מקץ". מפטירים במלכים א' ג' 5-15 בא מתואר שלמה המלך כשופט, בדומה ליוסף היושב על כס המשפט. ההפטרה המסורתית מלכים א' ג' 15 – ד' 1.
- ב. לאחר קריאת התורה וההפטרה ראוי להכריז על תענית עשרה בטבת שתחול ביום שישי הקרוב. נוסח ההכרזה מבוסס על הנהוג בקהילות ספרד.

ג. בקהילות אשר אינן מקיימות אירוע תפילה או לימוד בתענית י' בטבת, אשר נקבע גם כיום הקדיש הכללי לזכר קורבנות השואה, ניתן וראוי להזכיר את נספי השואה, בהקדמה לקדיש אבלים בסוף התפילה.

ההכרזה על יום התענית

אֲחִינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל שָׁמְעוּ: יוֹם צוֹם הָעֶשְׂרִי יִהְיֶה בְיוֹם שִׁשִּׁי. יִהְפֵּךְ אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׂמִיחָה כְּדָתִיב: כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת צוֹם הַרְבִּיעִי וְצוֹם הַחֲמִישִׁי וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם הָעֶשְׂרִי יִהְיֶה לְבֵית יְהוּדָה לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׂמִיחָה, וְלִמְעַדִּים טוֹבִים. וְהָאֱמֶת וְהַשְּׁלוֹם אָהֲבוּ: יְהִי חֶסֶדְךָ ה' עִלֵּינוּ כַּאֲשֶׁר יִחְלְנוּ לָךְ: ה' הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קְרָאֵנוּ:

ד. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "ויגש".

תענית עשרה בטבת, יום שישי, י' בטבת 22.12

- א. התענית הראשונה מארבעת ימי התענית והצום לזכר חורבן בתי המקדש, המציינת את יום תחילת המצור של נבוכדנצר על ירושלים, בימי הבית הראשון.
- ב. זמן התענית - מעלות השחר ועד צאת הכוכבים, והיא כוללת איסור אכילה ושתייה, אך לא את יתר העינויים הנוהגים ביום הכיפורים ובתשעה באב. על פי החלטת מר"ם אין עורכים ביום זה אירועי שמחה בקהילות היהדות הרפורמית בישראל, ורבני המועצה אינם עורכים טקסי חופה וקידושין, כולל בערב התענית.
- ג. **ברכת עננו:** מוסיפים לתפילת העמידה את ברכת "עננו". מוסיפים את הברכה כחלק מברכת "שומע תפילה". מנהג קהילות תימן לומר את הברכה בכל תפילות היום (ערבית, שחרית ומנחה). מנהג הספרדים שאומרים את הברכה בשחרית ובמנחה.
בסידור תפילת האדם נכללת ברכת "עננו" בתפילות העמידה של ימות החול.
- ד. לאחר תפילת עמידה בשחרית ובמנחה אומרים תחנון ואת סדר "אבינו מלכנו". קהילות ספרד נוהגות לומר סדר סליחות מיוחד לאחר תפילת עמידה, המזכיר את אירועי היום. **בסידור "תפילת האדם"** נכללים סדר התחנון והפיוט "אבינו מלכנו" לימי התענית, וכן מקראות לצום עשרה בטבת.
- ה. המתפללים בסידור "העבודה שבלב", בו לא מופיעה ברכת "עננו", יכולים להוסיף לתפילת עמידה את ברכת "נחם", הנוהגת בתשעה באב. בנוסף, ניתן לחתום את תפילת עמידה בשירת הבית החותם של סדר "אבינו מלכנו".
- ו. קריאת התורה: בתפילת שחרית בציבור קוראים בתורה לשלושה עולים מפרשת "כי תשא", בפסוקים המזכירים את י"ג מידות הרחמים (עליה ראשונה: שמות ל"ב, 11-14; עליה שנייה: שמות ל"ד, 1-3; עליה שלישית: שמות ל"ד, 10-4). נוהגים לפי מסורת אשכנז שבעת הקריאה הציבור אומר יחד את הפסוק: "שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך", את י"ג מידות הרחמים, ואת המילים "וסלחת לעוננו ולטאתנו ונחלתנו". לאחר האמירה המשותפת חוזר בעל הקריאה על הפסוקים בטעמים של הימים הנוראים. בתפילת מנחה קוראים בתורה וחוזרים על הקריאה מהבוקר. עדות אשכנז מפטירות בישעיה נ"ה, 6 – נ"ו, 8. ספרדים ועדות המזרח אינם מפטירים כלל בתעניות. הקורא בהפטרה עולה לעלייה השלישית. בתום ההפטרה מברכים שלוש ברכות: "האל הנאמן בכל דבריו", "בונה ירושלים" ו"משמח ציון".
- ז. יום י' בטבת נקבע ע"י מועצת הרבנות הראשית בראשית שנות המדינה כיום צום לזכר נספי השואה שיום פטירתם, או מקום מותם וקבורתם, לא נודע. אור ל"י בטבת נהוג להדליק בבית נר נשמה ולהתייחד עם זכר הנספים. בכל תפילות היום נוהגים להזכיר את קורבנות השואה טרם אמירת קדיש אבלים. **כן נוהגים לומר תפילת "אל מלא רחמים" המצויה בסדר יום השואה בסידור "תפילת האדם" ובסידור "העבודה שבלב"**. ניתן אף לומר את פיוטי הקינה שנתחברו לאחר השואה לזכר הנרצחים.
- ח. מנהג חלק מקהילות התנועה להקדיש את ימי התענית "הקטנים" ללימוד ולעשייה בנושאי חברה, התנדבות וצדק חברתי.

שבת פרשת "ויגש", י"א טבת, 23.12

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר מתוך פרשת "ויגש". מפטירים ביחזקאל ל"ז, 15-28. ההפטרה נבחרה בשל אזכור היחסים בין בית יהודה ובית יוסף.
- ב. במנחה קוראים לשלושה עולים מתוך פרשת "ויחי".

שבת פרשת "ויחי", י"ח טבת 30.12

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר מתוך פרשת "ויחי". מפטירים בספר מלכים א' ב', 1-12. ההפטרה נבחרה בשל ברכת דוד לשלמה טרם מותו, המזכירה את ברכת יעקב לבניו.
- ב. לאחר סיום הקריאה בפרשה וטרם הברכה שלאחר הקריאה בתורה מכריזים: "חזק חזק ונתחזק", לציון חתימת הקריאה בספר בראשית.
- ג. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "שמות".

שבת פרשת "שמות", כ"ה טבת, 6.1 מברכים חודש שבט

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר מתוך פרשת "שמות". מפטירים ירמיהו א', 12-4 + ב', 1-2. ההפטרות המסורתיות: בירמיה א', 1 – ב', 3 (ספרדים ועדות המזרח), או ישעיה כ"ז, 6 – כ"ח, 13 + ט, 22-23 (אשכנזים), או יחזקאל ט"ז (תימנים ובבלים). נושא ההפטרות הוא הקדשת הנביאים כתזכורת להקדשת משה לתפקידו.
- ב. לפני הכנסת ספר התורה להיכל מכריזים על ראש חודש שבט שיחול ביום חמישי.
- ג. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "וארא".

ש ב ט

ראש חודש שבט, יום חמישי, א' שבט 11.1

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה.
- ג. אין אומרים בראש חודש תחנון.
- ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 1-3; עלייה שנייה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 3-5; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).
- ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.
- ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.
- ט. נשות הכותל מקיימות בראשי חודשים תפילות חגיגות ברחבת הכותל המערבי.

שבת פרשת "וארא" ג' שבט 13.1

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר מתוך פרשת "וארא". מפטירים ביחזקאל כ"ח 25 – כ"ט 7 + 21. ההפטרה המסורתית: יחזקאל כ"ח, 25 – כ"ט, 21. ההפטרה עוסקת ביחס אל מצרים ומכאן הקשר שלה לפרשה.
- ב. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "בא".

שבת פרשת "בא", י' שבט, 20.1

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר מתוך פרשת "בא". מפטירים בירמיה מ"ו, 13-28. ההפטרה נבחרה בשל אזכורם של פרעה ומצרים. מנהג איטליה: ישעיהו י"ט 17-17.
- ב. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "בשלח".

ראש השנה לאילנות, ט"ו שבט יום חמישי 25.1

- א. נוהגים במנהגי שמחה לכבוד ראש השנה לאילנות.
- ב. המתכנסים לתפילה ביום זה נוהגים לשלב במהלך התפילות דברי תורה, מקראות וניגונים, העוסקים בשבחה של ארץ ישראל, שבח פרותיה וחובת השמירה על הטבע. מקראות לציון החג מופיעים בסידור "תפילת האדם".
- ג. נוהגים בליל החג או ביומו לערוך תיקון ט"ו בשבט, או בשמו הנוסף: סדר ט"ו בשבט. מנהג זה תוקן ע"י האר"י וגוריו במאה ה-16 בצפת והוא מפורט בספר "חמדת הימים". אחרי שנים רבות בהן נשכח התיקון מלב הוא שב ותפס את מקומו בחוויה היהודית המתחדשת, במידה רבה בזכות קהילות היהדות הרפורמית בישראל והנהגה הרבנית שלה.
- ד. המקיימים את מנהג הנטיעות ביום החג או לקראתו יכולים להקדים למעשה הנטיעה את התפילה לנוטעים המופיעה בסידורים.

שבת פרשת "בשלח", שבת שירה, י"ז שבט 27.1

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר מתוך פרשת "בשלח". מפאת חשיבותה של שירת הים, והעובדה כי השבת כולה מכונה על שם קריאת השירה, נוהגים לקרוא את השירה מדי שנה, גם בקהילות הנוהגות במחזור קריאה תלת שנתית.
- ב. נוהגים לעמוד בעת קריאתה של שירת הים. וקוראים אותה כעלייה אחת. מפטירים בשירת דבורה, שופטים ה', 1-31. הפטרה שירית חלופית מספרי הכתובים: תהילים קל"ו, 1-16. הפטרה זו נבחרה משום שהיא מתמצתת את תולדות העם עד חציית ים סוף. **הבוחרים בהפטרה מתהילים מקדימים את הברכה: "בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר הִנְחִיל לְעַמּוֹ פְּתוּבִים טוֹבִים וְנִרְצָה בְּדַבְרֵיהֶם הַנְּאֻמִּים בְּאֵמַת..."** ובברכה האחרונה אחרי קריאת ההפטרה: **"עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל סִפְרֵי הַחֻמָּה..."**
- ג. בשל שמה ותוכנה המיוחד, נהוג לשלב שירה מרובה במהלך תפילות השבת, ולעסוק באמצעות מדרשים ומקורות נוספים בחשיבותם של השירה והניגון.
- ד. קהילות שלא ערכו במועד תיקון ט"ו בשבט ראוי שישלבו במהלך התפילות גם דברי תורה, מקראות וניגונים העוסקים בשבחה של ארץ ישראל, בקשר בין האדם לטבע ובחובת האדם לשמור על עולמו של הקב"ה. ניתן לערוך תיקון ט"ו בשבט במהלך סעודות השבת, בבית או בקהילה.
- ה. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "יתרו".

שבת פרשת "יתרו", כ"ד שבט 3.2, מברכים ראש חודש אדר א'

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר מתוך פרשת "יתרו". בשל חשיבותן של עשרת הדברות נוהגים לקרוא אותן מדי שנה גם בקהילות הקוראות במחזור קריאה תלת שנתית.
- ב. את עשרת הדברות קוראים בעליה אחת. המנהג לעמוד בעת קריאת עשרת הדברות, למרות שיש בדבר מחלוקת פוסקים עוד מימי התלמוד.
- ג. קהילות אשכנז נוהגות להבחין בין טעמי קריאת עשרת הדברות במסגרת מחזור הקריאה השנתי בפרשות התורה לבין קריאתן בחג השבועות. בשבת פרשת "יתרו" נוהגים לקרוא את הדברות "בטעם תחתון", בו לא כל דברה נקראת כפסוק בפני עצמו וחלק מן הדברות נחלקות למספר פסוקים. בחג השבועות נוהגות קהילות אלו לקרוא את עשרת הדברות "בטעם עליון", בו כל דברה (לרבות אלו בעלות שתי המלים) נקראת כפסוק בפני עצמו.
- ד. מפטירים בישיעה ו', 1-13, בסיפור ההתגלות של האל לנביא, המזכירה את ההתגלות בסיני.
- ה. לפני הכנסת ספר תורה להיכל מברכים את חודש אדר א' שיחול בימים שישי ושבת הבאים.
- ו. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "משפטים".

א' ראש חודש אדר ראשון, יום המשפחה, יום שישי, ל' שבט 9.2

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. **המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" בתפילת השחרית.**
- ג. אין אומרים בראש חודש תחנון.
- ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 3-1; עלייה שנייה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 3-5; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).
- ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.
- ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.
- ט. נשות הכותל מקיימות בראשי חודשים תפילות חגיגיות ברחבת הכותל המערבי (תפילת נשות הכותל תוקדם עקב השבת).
- י. יום זה, יום פטירתה של הנרייטה סאלד, מייסדת ארגון הנשים "הדסה" ומנהלת עליית הנוער, מצוין בישראל כיום המשפחה. בסידור "תפילת האדם" מקראות וברכות לציון יום המשפחה.
- יא. משנכנס אדר מרבין בשמחה – במהלך תפילות היום ראוי לתת ביטוי לשמחת החודש.

במכתב של הנרייטה סאלד, משנת 1916, לידידה חיים פרץ, היא דוחה את הצעתו לומר תחתיה את הקדיש על אמה, סאלד, אם עליית הנוער, מציגה את העמדה לפיה על נשים לומר את הקדיש על יקיריהן, בצד הצגת הסבר משמעותי ומרגש על משמעות אמירת הקדיש בהקשרם של חיי המשפחה והקשרים הבין דוריים:

אני יודעת היטב ומכירה מה שאתה אומר על המנהג היהודי (שבדרך כלל קדיש נאמר על ידי בנים זכרים או על ידי גבר אחר-לא במקור), והמנהג היהודי יקר מאד וקדוש בעיני. ברם אינני יכולה לבקש ממך לומר קדיש בעד אמי. פירוש הקדיש בשבילי הוא שהקרוב שנשאר בחיים מביע את רצונו וכוונתו בפרהסיא ובאופן בולט לקבל על עצמו היחס לקהילה היהודית שהיה להורה שלו, וששולטת הקבלה לא תינתק מדור לדור, כאשר כל דור מוסיף את החוליה שלו. אתה יכול לעשות כך לדורות של משפחתך. אני חייבת לעשות כך לדורות של משפחתי. ... לאמי היו שמונה בנות ואף לא בן אחד ... כשאבי נפטר, לא הרשתה אמי לאחרים למלא את מקום בנותיה באמירת הקדיש ולכן אני בטוחה שאני מקיימת את רצונה כשאני מסרבת להצעתך.

אדר א' - ראשון

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב ... משנכנס אדר מרבין בשמחה:
תענית כ"ט ע"א

שבת פרשת "משפטים", א' אדר א', 10.2 ב' דראש חודש אדר ראשון

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" בתפילת השחרית.
- ג. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- ד. בשחרית מוציאים שני ספרי תורה בספר הראשון קוראים לשבעה עולים מתוך פרשת "משפטים". בספר השני קוראים בעניין ראש החודש.. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי במדבר י' 10-1,
- ה. המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס", במדבר כ"ח, 15-1.
- ו. קוראים בהפטרה הקריאה המיוחדת של שבת ראש חודש: ישעיהו ס"ו, 1-24 ואז חוזרים על פסוק 23.
- ז. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ח. משנכנס אדר מרבין בשמחה – במהלך תפילות היום ראוי לתת ביטוי לשמחת החודש.
- ט. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.

שבת פרשת "תרומה", ח' אדר א' 17.2

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים מתוך פרשת "תרומה". מפטירים במלכים א' ה' 21 – ו' 13. מנהג נוסף דברי הימים א' כ"ב 1-13. ההפטרות נבחרו משום הקשרם לבניין המקדש. הבוחרים בהפטרה מדברי הימים מקדימים את הברכה: "בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר הִנְחִיל לְעַמּוֹ כְּתוּבִים טוֹבִים וְרָצָה בְּדַבְרֵיהֶם הַנְּאֻמִּים בְּאֶמֶת..." ובברכה האחרונה אחרי קריאת ההפטרה: "עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל סִפְרֵי הַחֻמָּה..."
- ב. במנחה עולים שלושה בפרשת "תצוה".

ד"ד – ט"ו אדר א' 23-24.2 פורים קטן – שושן פורים קטן

תאריכי פורים, הנחוג בשנה מעוברת באדר ב', מצוינים באדר א' במעט מנהגי שמחה בלבד.

שבת פרשת "תצוה", ט"ו אדר א' 24.2

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים מתוך פרשת "תצוה". מפטירים ביחזקאל בהפטרה העוסקת בבניין בית המקדש לעתיד לבוא ומתחברת עם בנין המשכן בפרשה. יחזקאל מ"ג 10-19, ההפטרה המסורתית יחזקאל מ"ג 10-27. מנהג כל הנשמה: ירמיהו ז' 15-21 + 23-21.
- ב. במנחה עולים שלושה בפרשת "כי תשא".

שבת פרשת "כי תשא", כ"ב אדר א' 2.3

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים מתוך פרשת "כי תשא". מפטירים מלכים א' י"ח 20-39. ההפטרה נבחרה משום הקשר בין מעשה העגל ועבודת האלילים בימי אליהו הנביא.
- ב. במנחה עולים שלושה בפרשת "ויקהל".

שבת פרשת "ויקהל", כ"ט אדר א' 9.3 שבת מברכין חודש אדר שני, "שבת שקלים"

- א. בשחרית מוציאים שני ספרי תורה. בפר הראשון קוראים לשבעה עולים מתוך פרשת "ויקהל". בספר השני (עליית המפטיר) קוראים בעניין שבת שקלים: שמות ל' 16-11. מפטירים מלכים ב' י"ב 1-17. ההפטרה נבחרה משום שהיא מתארת את מעשה איסוף השקלים ושיפוץ המקדש בימי יהואש מלך יהודה. היות וראש חודש יחול למחרת יש המוסיפים בתחילת ההפטרה את הפסוק הראשון מהפסוק "מחר חודש", שמואל א' כ' 18.
- ב. לפני הכנסת ספר תורה להיכל מברכים את חודש אדר שני שיחול בימים ראשון ושני.
- ג. במנחה עולים שלושה בפרשת "פקודי".

א' ראש חודש אדר שני, יום ראשון, ל' אדר א' 10.3

- י. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- יא. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה.
- יב. אין אומרים בראש חודש תחנון.
- יג. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- יד. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 3-1; עלייה שנייה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 4-8; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).
- טו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- טז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.
- י. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.

אדר ב' - שני

משנכנס אדר ב' ממשיכים בשמחה

בימים הקרובים יחולו כמה תאריכים בין לאומיים שיש לתת להם מקום בקהילותינו:
ב- 12.3 יום צמצום בזבז המזון, ב- 17.3 יום המחזור, ב- 21.3 יום המאבק בגזענות.

א' אדר ב', יום שני 11.3, ב' ראש חודש אדר שני

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה.
- ג. אין אומרים בראש חודש תחנון.
- ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 1-3; עלייה שנייה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 4-8; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).
- ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.
- ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.
- ט. נשות הכותל מקיימות בראשי חודשים תפילות חגיגות ברחבת הכותל המערבי.

שבת פרשת "פקודי", ו' אדר ב' 16.3

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים מתוך פרשת "פקודי". מפטירים במלכים א' ז' 51 – ח' 16. ההפטרה המסורתית: מלכים א' ז' 51-21. ההפטרה נבחרה משום הקשר בין חנוכת המשכן בפרשה וחנוכת המקדש בימי שלמה.
- ב. לאחר סיום הקריאה בפרשה וטרם הברכה שלאחר הקריאה בתורה מכריזים: "חזק חזק ונתחזק", לציון חתימת הקריאה בספר שמות.
- ג. במנחה עולים שלושה בפרשת "ויקרא".

יום חמישי, י"א אדר ב', 21.3, תענית אסתר מוקדמת

א. תענית אסתר נקבעה בימי הביניים ואינה נזכרת במשנה ובתלמודים. רבים נוהגים להקל בה, בניגוד לתעניות החורבן. על פי כללי מועצת הרבנים והרבנות הרפורמים בישראל אין מניעה לערוך חתונות ואירועי שמחה ביום זה.

ב. על פי הלוח השנה זמנה של התענית צריך להיות בשבת. היות ואין מתענים בשבת התענית מוקדמת ליום חמישי.

ג. זמן התענית למקפידים בה - מעלות השחר ועד צאת הכוכבים, והיא כוללת איסור אכילה ושתייה, אך לא את יתר העינויים הנוהגים ביום הכיפורים ותשעה באב, כדוגמת רחצה וסיכה ונעילת נעלי עור.

ד. **ברכת עננו:** מוסיפים לתפילת העמידה את ברכת "עננו". מוסיפים את הברכה כחלק מברכת "שומע תפילה". מנהג קהילות תימן לומר את הברכה בכל תפילות היום (ערבית, שחרית ומנחה). מנהג הספרדים שאומרים את הברכה בשחרית ובמנחה.

ה. בסידור "תפילת האדם" נכלל סדר התחנון הפיוט "אבינו מלכנו" לימי תענית. קהילות המתפללות ביום תענית אסתר ועושות שימוש בסידור "העבודה שבלב", בו לא כלולה ברכת "עננו", יכולות להוסיף את השורות האחרונות של תפילת "אבינו מלכנו" לחתימת התפילה האישית, לאחר תפילת עמידה.

ו. קריאת התורה: בתפילת שחרית בציבור קוראים בתורה לשלושה עולים מפרשת "כי תשא", בפסוקים המזכירים את י"ג מידות הרחמים (עליה ראשונה: שמות ל"ב, 11-14; עליה שנייה: שמות ל"ד, 1-3; עליה שלישית: שמות ל"ד, 4-10). נוהגים לפי מסורת אשכנזי שבעת הקריאה הציבורי אומר יחד את הפסוק: "שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך", את י"ג מידות הרחמים, ואת המילים "וסלחת לעוננו ולטאתנו ונחלתנו". לאחר האמירה המשותפת חוזר בעל הקריאה על הפסוקים בטעמים של הימים הנוראים. בתפילת מנחה קוראים בתורה וחוזרים על הקריאה מהבוקר. עדות אשכנזי מפטירות בישיבה נ"ה, 6 – נ"ו, 8. ספרדים ועדות המזרח אינם מפטירים כלל בתעניות. הקורא בהפטרה עולה לעלייה השלישית. בתום ההפטרה מברכים שלוש ברכות: "האל הנאמן בכל דבריו", "בונה ירושלים" ו"משמח ציון". בשנים האחרונות ארגוני הנשים וארגוני הפלורליזם הדתי מציינים בתענית אסתר את יום המאבק למען מסורבות הגט והעגונות. בתפילות היום ראוי להזכיר את מצוקתן של מסורבות הגט והעגונות ולשאת תפילה לשחרורן.

ז. במהלך היום, ועד לערב פורים, נוהגים לתרום "זכר למחצית השקל" לארגוני צדקה. מנהג חלק מקהילות התנועה להקדיש את ימי התענית "הקטנים" ללימוד ולעשייה בנושאי חברה, התנדבות וצדק חברתי.

שבת פרשת "ויקרא", י"ג אדר ב' 23.3 "שבת זכור"

א. בשחרית מוציאים שני ספרי תורה. בראשון קוראים לשבעה בפרשת "ויקרא". בספר השני קוראים את המפטיר המיוחד לשבת "זכור" בפרשת "כי תצא", דברים כ"ה, 17-1.

ב. ראוי להתייחס השבת לשתי מצוות פורים חשובות: משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים.

ג. מפטירים בסיפור מלחמת שאול בעמלק: שמואל א' ט"ו, 2-15 + 22. בכך מקצרים את הפסוקים הבעייתיים בסיפור המלחמה בעמלק. ההפטרה המסורתית: שמואל א' ט"ז, 2-34.

ד. במנחה עולים שלושה בפרשת "צר".

חג פורים - יום ראשון, י"ד אדר ב', 24.3

א. מוסיפים את תפילת "על הנסים" בברכת ההודאה בתפילות עמידה וב"ברכת הארץ" שבברכת המזון. המברכים ברכת המזון בקצרה מוסיפים: "הרחמן הוא יעשה לנו נסים כשם שעשה לאבותינו ואמותינו בימים ההם בזמן הזה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.

- ב. בערב פורים (מוצאי שבת "זכור" בלילה) קוראים את מגילת אסתר, טרם אמירת "עלינו לשבח" וחתומת התפילה.
- ג. בתפילת שחרית קוראים לשלושה עולים לתורה בסיפור מלחמת עמלק בישראל שבפרשת "בשלח": שמות י"ז, 8-16 (שלושה פסוקים לכל עלייה). לאחר קריאת התורה נוהגים לקרוא שנית את המגילה; יש הנוהגים לקרוא עוד בטרם החזרת התורה להיכל. יש הנוהגים לחזור על ברכות המגילה גם בקריאה בבוקר, ויש הנוהגים להימנע מכך.
- ד. אין אומרים את ה"הלל" בחג הפורים. בין טעמי דין זה שנמנו כבר בתלמוד: אין אומרים "הלל" על נס שנעשה בחוץ לארץ, לאחר שנכנסו ישראל לארץ; אין אומרים "הלל", כי ישראל לא השתחררו מעולו של המלך הזר; קריאת המגילה היא כאמירת ה"הלל" המיוחדת ליום זה.
- ה. יש הנוהגים לקרוא את מזמור תהילים כ"ב: "למנצח על אילת השחר" בערב פורים ובבוקרו, וזאת על רקע המדרשים המקשרים בין המזמור לאסתר המלכה.

מנהגי קריאת מגילת אסתר

- ו. קריאת המגילה נעשית מתוך מגילת קלף כשרה, הכתובה בכתב סת"ם. השומע את הקריאה מתוך מגילה כשרה, יוצא ידי חובתו. בהעדר מגילה קוראים מתוך ספר. נהוג שלא לברך על קריאה ממגילה מודפסת.
- ז. מלכתחילה קריאת המגילה נעשית בטעמי הקריאה המיוחדים למגילת אסתר. בהעדר בעלי קריאה בטעמים ניתן לקרוא את המגילה בקריאה רגילה. נוהגים שקורא המגילה עומד בזמן הקריאה.
- ח. לפני קריאת המגילה מברכים שלוש ברכות: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על קריאת מגילה"; "שעשה ניסים לאבותינו ואמותינו בימים ההם בזמן הזה" וברכת הזמן ("שהחינו וקיימנו..."). לאחר קריאת המגילה במניין מברכים את ברכת "...ברוך אתה יי הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם; האל המושיע". לאחר הברכה החותמת נוהגים לשיר את הפיוט "שושנת יעקב צהלה ושמחה".

במהלך קריאת המגילה נהוג לקרוא יחדיו ובקול ארבעה פסוקים של גאולה: איש יהודי יהי בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן-קיש איש ימיני (אסתר ב', 5); ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך בוץ וארגמן והעיר שושן צהלה ושמחה (אסתר ח', 15); ליהודים היתה אורה ושמחה וששן ויקר (אסתר ח', 16); כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשוורוש וגדול ליהודים ורצוי לרב אֶחיו דַרש טוב לעמו ודבר שלום לכל-זרעו. (אסתר י', 3).

- ט. יש הנוהגים לקרוא בקול את הפסוק: "בלילה ההוא נדדה שנת המלך ויאמר להביא את ספר הזכרונות דברי הימים ויהיו נקראים לפני המלך (אסתר ו', 1). לאחר קריאת הפסוקים על ידי הקהל, נוהג בעל הקריאה לחזור על הפסוק.
- יא. מנהג חלק מן הקהילות לקרוא בקול אף פסוקים העוסקים בפועלה ובכבודה של אסתר, לציון מעמדם השווה של הנשים (פרק ב', 7; פרק ה', 1; פרק ט', 36).
- יב. נהוג לקרוא בניגון מגילת איכה את הפסוק המזכיר את גלות יהויכין, במסגרתה גלה מרדכי לפרס – "אשר הגלה מירושלים עם הגלה אשר הגלתה עם יכניה מלך יהודה אשר הגלה נבוכדנאצר מלך בבל (אסתר ב', 6). יש הנוהגים לקרוא בניגון איכה אף את המלים המתארות את משהתארוש "וכלים מפלים שונים", על יסוד האגדה שהכלים בהם מדובר הם כלי המקדש שגלו מירושלים.
- יג. יש נוהגים לקרוא בניגון איכה אף את הפסוקים העוסקים ביחס המשפיל לנשים ובנקמת היהודים, בבחינת: "בנפל אויבך אל תשמח".
- יד. קוראים את המגילה כאגרת. אין גוללים את היריעות שסיימו בקריאתן, אלא מותרים אותן פתוחות או מקופלות זו אחר זו. מנהג זה מקורו בצירוף "דברי האיגרת" המתייחס למגילה (אסתר ט', 26).

טו. האבל רשאי לצאת מביתו לטובת קריאת המגילה בציבור אף במהלך ימי השבעה, וכל מצוות החג חלות עליו. חג הפורים, אינו מבטל, ואף אינו דוחה, את אבלות השבעה והשלושים.

יתר מצוות החג ומנהגיו

- א. מצווה להעניק משלוחי מנות איש לרעהו, הכוללים לפחות שני מיני מאכל ומשתה. יוצאים ידי חובת המצווה במשלוח אחד המכיל שתי מנות. נוהגים לחלק את משלוחי המנות ביום הפורים עצמו, כדי להרבות את שמחת החג.
- ב. מצווה להעניק מתנות לאביונים לקראת הפורים ובמהלך היום, בכסף ובשווה כסף, באופן המאפשר להם לקנות את צרכי החג ולחגוג במהלכו. יוצאים ידי חובת המצווה במתן מתנה לשני אביונים. כתמיד, מן הראוי להקפיד הקפדה יתרה בכבודו של מקבל המתנה ובפרטיותו. בערב פורים נוהגים גם להרים תרומה לזכר "מחצית השקל", שנדבו בימי הבית השני במרוצת חודש אדר.
- ג. בצהרי היום נוהגים לערוך סעודה חגיגית (להבדיל מיתר המועדים, בהם הסעודה העיקרית היא בערב החג) ולהרבות בה דברי/שירי שמחה ושטות. במהלך הסעודה נוהגים להתבסס בין, במתינות, "עד דלא ידע".

שושן פורים, יום שני, ט"ו אדר ב' 25.3 פורים בירושלים

- א. בערים המוקפות חומה מימות יהושע בן נון, ובראשן ירושלים, נוהגים לציין ביום זה את חג הפורים, על מצוותיו ומנהגיו.
- ב. קריאת המגילה נעשית ביום פורים עצמו, ביום ראשון בערב ושני בבוקר. בתפילת שחרית קוראים בתורה ואומרים "על הניסים".
- ג. כלל מצוות חג הפורים מתקיימים בירושלים ביום זה.

"ומחה יי דמעה מעל כל פנים" - אבלות בפורים

חג הפורים אינו מבטל או דוחה את אבלות השבעה והשלושים. עם זאת לא נוהגים מנהגי אבלות בפרהסיה (בדומה לשבת).
האבל רשאי לצאת מביתו לטובת קריאת המגילה בציבור אף במהלך ימי השבעה (ואף להיות בעל קורא אם אין אחר הבקיא בדבר), וכל מצוות החג חלות עליו; ניתן גם לקרוא המגילה ביחיד ובמניין גם בבית האבלים.
נוהגים לנחם אבלים ולקבל מנחמים בחג. מביאים לקבורה ביום הפורים והאבלים רשאים לקרוע הבגד.

שבת פרשת "צו", "שבת פרה", כ' אדר ב' 30.3

- א. השלישית מבין שבתות "ארבע הפרשות". עניינה של "שבת פרה" הוא היטהרות העולים לרגל לקראת חג הפסח.
- ב. בשחרית מוציאים שני ספרי תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים מתוך פרשת "צו". בספר השני קוראים למפטיר בפרשת "חקת", במדבר י"ט, 1-22, בפסוקי מצוות פרה אדומה.
- ג. מנהג חלק מקהילות התנועה לקצר בקריאת המפטיר ולקרוא את עשרת הפסוקים הראשונים בלבד (במדבר י"ט, 1-10). מפטירים ביחזקאל ל"ו 16-28. ההפטרה המסורתית: ביחזקאל ל"ו, 16-36, בפסוקים שעניינם היטהרות העם מטומאתו.
- ד. חלק מקהילות התנועה נוהגות שלא לציין את "שבת פרה" באמצעות הקריאה בתורה ובהפטרה, בשל התמקדותה בענייני טומאה וטהרה של בית המקדש. בקהילות אלו מוציאים ספר תורה אחד בלבד, מעלים שבעה קוראים ומפטיר בפרשת "צו" ההפטרה עוסקת בהתנגדות הנביא להעמדת הקרבנות במקום השמיעה בקול האלוהים. מעין תגובה לפירוט מעשה הקרבנות בפרשה. מפטירים: ירמיהו ז' 21-28 + ט' 22-23. הפטרה מסורתית ירמיהו ז' 21 - ח' 8 + ט' 22-23

ה. בקהילות הבוחרות שלא לקרוא בספר שני ראוי לציין בדברים את המנהג המסורתי ואת ההכרעה לחרוג ממנו.

ו. במנחה קוראים לשלושה עולים מתוך פרשת "שמיני".

שבת פרשות "שמיני", כ"ז אדר ב' 6.4 - מברכים חודש ניסן, "שבת החודש"

א. בשחרית מוציאים שני ספרי תורה. בספר הראשון קוראים לשבעה עולים מתוך פרשת "שמיני". בספר התורה השני קוראים את המפטיר המיוחד לשבת "החודש": פרשת "בא", שמות י"ב, 8-1. מנהג מסורתי למפטיר: שמות י"ב, 20-1.

ב. מפטירים ביחזקאל מ"ה 16-25. ההפטרה המסורתית: מ"ה, 16-מ"ו, 18. עניינה תיאור ההכנות לחג הפסח במקדש. מנהג נוסף: דברי הימים ב' כ"ט, 36 - ל', 9. עניינה של ההפטרה החלופית הוא ההכנות לחגיגת הפסח בירושלים בימי המלך יאשיהו.

ג. מן הראוי לנצל את "שבת החודש" על מנת לעודד את חברי הקהילה לתרום לצדקה ולגמילות חסדים, לרבות במסגרת מבצע "קמחא דפסחא" של קרן בכבוד.

ד. לפני הכנסת ספר התורה להיכל מכריזים על ראש חודש ניסן שיחול ביום שלישי.

ה. במנחה עולים שלושה בפרשת "תזריע".

ניסן

ברכת האילנות

החל מראש חודש ניסן ובמהלך החודש כולו ניתן לברך את "ברכת האילנות", על לבלובם של עצי הפרי. נוהגים לברך את הברכה פעם אחת בשנה ליד עצי פרי. ניתן לברך את הברכה גם בשבת וביום טוב.

נוסח הברכה: בָּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שְׁלֹא חָסַר בְּעוֹלָמוֹ כְּלוּם, וּבָרָא בּוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאֵילָנוֹת טוֹבוֹת, לְהַנּוֹת בָּהֶם בְּנֵי אָדָם:

יש נוהגים לומר את הברכה במניין ולהוסיף את מזמור תהילים קכ"ז: "בשוב יי את שיבת ציון היינו כחולמים", ואת מזמור קכ"ב: "שמחתי באומרים לי בית יי נלך". ניתן להוסיף לברכה אף משירת הארץ והטבע ופסוקים ממגילת שיר השירים הנאמרת בחג הפסח.

סדר הברכה להדפסה מצוי באתר התנועה.

תחנון בחודש ניסן

במהלך חודש ניסן ועד ה' אייר, יום העצמאות, אין אומרים תחנון בתפילות השחרית והמנחה.

ראש חודש ניסן, יום שלישי, א' ניסן 9.4

א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.

ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" בתפילת השחרית.

ג. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.

ד. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 1-3; עלייה שנייה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 3-5; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).

ה. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.

ו. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.

ז. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.

ח. נשות הכותל מקיימות בראשי חודשים תפילות חגיגות ברחבת הכותל המערבי.

שבת פרשת "תזריע", ה' ניסן 13.4

- א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "תזריע". מפטירים: מלכים ב' ה' 14-1. ההפטרה נבחרה משום הקשר למחלת הצרעת המופיעה בפרשה. ההפטרה המסורתית: מלכים ב' ד' 42 – ה' 19.
- ב. משום שליל הסדר יהיה בקרוב, ראוי כי הדרשות בשבת זו תעסוקנה בהלכות החג, צרכי הציבור והדאגה לזולת הנצרך, בדגש על "קמחא דפסחא".
- ג. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "מצורע".
- ד. אין אומרים את פסוקי "צדקתך צדק" במהלך שבתות ניסן, כשם שאין אומרים במהלך החודש את תפילת התחנון במנהג המסורתי.

שבת פרשת "מצורע", י"ב ניסן, 20.4 "שבת הגדול"

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר מתוך פרשת "מצורע". מפטירים בהפטרה המיוחדת לשבת זו: מלאכי ג' 4-24. חוזרים בסוף הקריאה על הפסוק "הנה אנוכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא", על מנת לסיים את ספרי תרי עשר בסימן נחמה (השבת נקראת 'שבת הגדול' ולא 'הגדולה', כמתבקש, בגלל פסוק זה).
- ב. מנהג לחזור בשבת זו על חלקה הראשון של ההגדה של פסח, עד לסוף ה"מגיד". מנהג זה הוביל ליצירת הביטוי "עד כאן בשבת הגדול", המודפס במהדורות רבות של הגדת פסח. רבות מקהילות התנועה נוהגות לקיים בשבת זו שיעורים וסדנאות על עריכת הסדר המשפחתי.
- ג. במנחה עולים שלושה בפרשת "אחרי מות".

פסח, יום שלישי, ט"ו ניסן 23.4

- א. משלימים את כל ההכנות לליל הסדר מבעוד יום.
- ב. בעור החמץ יתקיים בליל שני (יום ראשון בערב – 21.4). ביטול החמץ או שריפתו נעשים ביום שני בבוקר (22.4).
- ג. בערב החג מדליקים נרות ומברכים לפני ההדלקה "להדליק נר של יום טוב". בנוסף מברכים את ברכת הזמן, ברכת "שהחינו". יש המדליקים את הנרות על שולחן החג בסמוך לתחילת הסדר.
- ד. המקפידים בדיני הבערת אש בחג ידליקו את הנרות לפני הסדר.
- ה. מתפללים תפילת עמידה של יום טוב, ומזכירים בה את "חג המצות זמן חירותנו". בברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבוא" ואת הבקשה "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב".
- ו. יש נוהגים לומר בערב החג "הלל" שלם בברכה בבית הכנסת.
- ז. בבוקר החג אומרים את "ברכת הטל". נוהגים לאמרה מול ארון פתוח. הברכה נמצאת בסידורי "תפילת האדם", "העבודה שבלב" ובמחזור "השמחה שבלב", בו נמצא גם מבחר פיוטי טל ממסורת הקהילות השונות.
- ח. לעניין זה מספר מנהגים:
- שילוב "ברכת הטל" בחזרת שליח הציבור על תפילת עמידה בשחרית, במסגרת ברכת גבורות.
 - בקהילות האומרות את תפילת המוסף - שילוב "ברכת הטל" בחזרת שליח הציבור על תפילת עמידה במוסף, במסגרת ברכת "גבורות" (מנהג קהילות אשכנז).
 - אמירת פיוטי הטל בפני עצמם לאחר השבת התורה להיכל (מנהג קהילות ספרד).
- ט. לאחר סיום תפילת עמידה בשחרית נוהגים לומר "הלל" שלם עם ברכותיו.

- י. מוציאים שני ספרי תורה. אומרים "ג מידות הרחמים. בספר הראשון מעלים חמישה עולים וקוראים בפרשת פסח מצרים ופסח דורות בפרשת "בא" בספר שמות. בספר השני מפטירים בעניין החג. מנהג קהילות התנועה: פסוקי החג בפרשת "אמר" בספר ויקרא. המנהג המסורתי: פסוקי קורבנות החג בפרשת "פנחס". ראו להלן מראי מקום בטבלת הקריאה בימות הפסח. יש הנוהגים לומר חצי קדיש בתום הקריאה בספר הראשון.
- יא. מפטירים בספר יהושע, בסיפור חגיגת הפסח הראשון לאחר הכניסה לארץ (ראו בהמשך בטבלת הקריאה). בברכה לאחר ההפטרה חותמים: "מקדש ישראל והזמנים".
- יב. הנוהגים לומר זכר למוסף יכולים לעשות שימוש בנוסחים המופיעים בסידורי "תפילת האדם", "העבודה שבלב" ובמחזור "השמחה שבלב" במחזור ובסידור "תפילת האדם" מופיע גם נוסח מלא של תפילת המוסף.
- יג. לאחר צאת הכוכבים, עורכים סדר הבדלה על הכוס בלבד (ללא בשמים או נר).
- יד. מתחילים לספור את העומר במוצאי החג. סופרים יום אחד לעומר לאחר אמירתה של הברכה: "....אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על ספירת העומר".

"ומחה יי דמעה" – אבלות בפסח

חג הפסח מפסיק את אבלות השבעה ואת אבלות השלושים, גם אם האבלים הספיקו לשבת באבלותם במשך זמן קצר בלבד לפני כניסת החג. במידה והאבלים כלל לא נהגו במנהגי האבלות לפני כניסת החג (מכורח או מבחירה) ימנו שבעת ימי האבלות מצאת החג השני.

האבלים המעוניינים בכך יכולים להמשיך ולקבל מנחמים גם לאחר יומו הראשון של חג הפסח ובמהלך חול המועד עד השלמת שבעה ימים מיום הקבורה, ואף להודיע על כך ברבים (במודעת האבל או בשמועה). יחד עם זאת במהלך היום הטוב וחול המועד האבלים אינם נוהגים במנהגי האבלות, והם מקיימים את מנהגי החג ומצוותיו (לרבות ההשתתפות בליל הסדר).

במידה והחג בטל את אבלות השבעה, האבלים נוהגים מצאת החג השני את מנהגי אבלות השלושים עד ליום השלושים לקבורה.

האבלים יכולים לעלות לקבר יקירם בערב החג או לאחר החג (וישנן עדות שנוהגות כלל לא לפקוד את בית הקברות במהלך חודש ניסן אלא רק לאחריו). בכל מקרה, אין נוהגים לפקוד הקבר לצורך אזכרה במהלך ימי חול המועד.

מנהגי ספירת העומר

- א. סופרים את העומר ממוצאי יום טוב ראשון של חג הפסח ועד לערב חג השבועות – סה"כ 49 ימים שהם שבעה שבועות.
- ב. מקיימים את הספירה בערבו של כל יום, על מנת להזדרז למצוות וכזכר לקציר העומר והנפתו במקדש, שנעשתה במוצאי יום טוב ראשון של חג הפסח (כשיטת החכמים במחלוקתם למול הביתוסים). זמן הספירה מצאת הכוכבים. נוהגים לספור את העומר במהלך תפילת הערבית לפני אמירת "עלינו לשבח". היחיד יכול לספור את העומר במהלך הלילה כולו, כחלק מהתפילה או במנותק ממנה.
- ג. במידה ולא ספרנו בלילה, ניתן לספור במהלך היום. המנהג המסורתי הוא שבשעות הבוקר סופרים ללא ברכה.
- ד. המנהג המסורתי הוא שמי שדילג על ספירה באחד מימי העומר ממשיך את הספירה ללא הברכה המקדימה. מנהג קהילות התנועה בכל מקרה להקדים את הברכה לספירה.
- ה. לפני הספירה נוהגים להקדים רשות והזמנה לקיום המצווה (הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות עשה של ספירת העומר...) ואת הברכה: "...וציוונו על ספירת העומר". אין מברכים את ברכת הזמן ("שהחיינו") בלילה הראשון של הספירה. לאחר הספירה נוהגים לומר את מזמור תהלים צ"ז וכן תפילה חותמת קצרה.
- ו. נוהגים לספור את העומר בעמידה. בתפילה בציבור נוהגים ששליח הציבור מברך וסופר והקהל חוזר על הברכה ועל הספירה.

- ז. מימי הגאונים והלאה, נקבעו ברוב קהילות ישראל איסור על נישואין בימי ספירת העומר ומנהגים שונים של אבלות (הימנעות מגילוח ותספורת ואיסור על השמעת מוזיקה כלית). קהילות ספרד נוהגות באיסורים אלו עד יום ל"ג בעומר (כולל יום זה). קהילות אשכנז נוהגות לקיים איסורים אלו עד ערב חג השבועות, תוך הפסקתם למשך יום ל"ג בעומר עצמו. בקהילות הציונות הדתית התגבשו מנהגים שונים סביב הפסקת מנהגי האבלות סביב יום העצמאות.
- ח. מועצת הרבנים והרבנות הרפורמים בישראל קבעה כי קהילות היהדות הרפורמית אינן נוהגות באיסורים ומנהגים אלו, שאין להם זכר בספרות היסוד של ההלכה. רבני התנועה עורכים טקסי חופה וקידושין בימי ספירת העומר.

חול המועד פסח, ימים רביעי - ראשון, ט"ז-כ' ניסן 24-28.4

- א. בתפילות עמידה ובברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבוא". מתפללים תפילת עמידה של חול בשחרית, מנחה וערבית.
- ב. בתפילת שחרית אין מניחים תפילין.
- ג. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג עם ברכותיו.
- ד. מוציאים שני ספרי תורה ומעלים ארבעה עולים. בספר הראשון מעלים שלושה וקוראים באחת מפרשיות התורה המזכירות את יציאת מצרים וחג הפסח. בספר השני מעלים את העולה הרביעי וקוראים בעניין החג. מנהג כמה מקהילות התנועה: קריאת הפסוקים העוסקים בחג הפסח מתוך פרשת "אמר" בספר ויקרא. המנהג המסורתי: פרשת קורבנות החג בפרשת "פנחס" בספר במדבר (וראו טבלת הקריאות בתורה בהמשך).
- ה. יש בין קהילות התנועה הנוהגות לקרוא בכל ימות חול המועד אותה הקריאה בספר הראשון, מתוך פרשת "בא" (ראו בהמשך בטבלת הקריאה) ובספר השני את עניין החג, ויש קהילות הנוהגות להעלות ארבעה עולים מדי יום בקריאה בספר הראשון בלבד, ולא להוציא שני ספרים כלל, מכיוון שגם בקריאה זו נזכרים ענייני פסח לדורות.
- ו. לאחר קריאת התורה נוהגים להוסיף זכר למוסף, בנוסח המופיע בסידורי "תפילת האדם", "העבודה שבלב" ובמחזור "השמחה שבלב". במחזור ובסידור "תפילת האדם" נכללת תפילת מוסף במלואה ליום טוב ולימות חול המועד.
- ז. לאחר צאת הכוכבים סופרים את העומר עם ברכה.

שבת חול המועד פסח, י"ט ניסן 27.4

- א. יש הנוהגים לומר נוסח מקוצר של קבלת השבת. בחלק מקהילות התנועה נהוג להתחיל במזמור תהילים כ"ט ולשיר ארבעה בתים בלבד מתוך הפיוט לכה דודי (שמור וזכור, לקראת שבת, התעוררי ובואי בשלום). קהילות אחרות נוהגות להתחיל את סדר קבלת השבת ממזמור צ"ב: "מזמור שיר ליום השבת".
- ב. בתום קריאת שמע ולפני תפילת עמידה אומרים את פסוקי "ושמרו" ויש המוסיפים הפסוק "וידבר משה את מועדי יי אל בני ישראל".
- ג. מתפללים תפילת עמידה של שבת ומוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". לפני "עלינו לשבח" סופרים שני ימים לעומר.
- ד. הקידוש בליל שבת הוא כמו שבת "רגילה" ולא של חג.
- ה. לאחר תפילת עמידה בשחרית אומרים את פרקי ההלל בדילוג על ברכותיו.
- ו. בשבת חול המועד נוהגים לקרוא את מגילת שיר השירים טרם קריאת התורה. מנהג חלק מקהילות התנועה להסתפק בקריאת מבחר פסוקים מן המגילה. מנהג אחר הנוהג בחלק מן הקהילות: חלוקת קריאתם של פרקי המגילה בין יום טוב ראשון של החג, שבת חול המועד ושביעי של פסח.

- ז. מוציאים שני ספרי תורה. בראשון מעלים שבעה עולים בקריאה המיוחדת לשבת חול המועד. בספר השני קוראים בעניין החג. מנהג מחזור "השמחה שבלב" לקרוא בשבת חוה"מ בהמשכה של פרשת "בא" בחומש שמות, בפסוקי מצוות "פטר רחם" המזכירים את יציאת מצרים. למפטיר קוראים בספר השני בפסוקי החג בפרשת "אמר" בחומש ויקרא.
- ח. המנהג המסורתי הוא לקרוא בשבת חוה"מ פסח את פרשת הלוחות השנים ופרשת הרגלים מתוך פרשת "כי תשא" בחומש שמות (בדומה לקריאה בשבת חוה"מ סוכות). המפטיר המסורתי לקוח מפרשת קורבנות החג בפרשת "פנחס" בחומש במדבר. ראו מראי המקום בטבלת הקריאות בתורה בהמשך.
- ט. מפטירים בחזון העצמאות היבשות ביחזקאל. במחזור "השמחה שבלב" מופיעה גם הצעה להפטרה חילופית המתארת את חג הפסח בימי יאשיהו מלך יהודה (עמ' 252). בסיום ההפטרה מברכים את ארבע הברכות החותמות. מנהג ספרד ואשכנז לחתום: "מקדש השבת". מנהג תימן לחתום: "מקדש השבת, ישראל והזמנים".
- י. לאחר החזרת ספרי התורה אומרים זכר למוסף בנוסחו לשבת או בנוסח המופיע במחזור "השמחה שבלב".
- יא. בתפילת מנחה קוראים לשלושה בפרשת "אחרי מות". אין אומרים פסוקי "צדקתך צדק" בשבת חול המועד.
- יב. במוצאי השבת עורכים הבדלה בנוסחה המלא. לאחר ההבדלה סופרים את העומר.

"ומחה יי דמעה" – אבלות בחול המועד ובחג השני

קרוביו של אדם שנקבר במהלך חול המועד מתחילים את אבלות השבעה עם צאת החג השני למשך שבעה ימים.

יחד עם זאת אם האבלים מעוניינים לקבל פני מנחמים במהלך ימי חול המועד, לאחר הקבורה, הם יכולים לעשות כן, מבלי שהם נוהגים במנהגי האבלות הפומביים במהלך ימי חול המועד. הנוהגים כך ימשיכו לקבל פני המנחמים גם לאחר החג השני עד מלאת שבעה ימים לקבורה, ולאחר מכן ימשיכו באבלותם את הימים הנותרים עד לחלוף שבוע מצאת החג, מבלי שהם חייבים לקבל פני מנחמים.

ניתן לעלות לקבר ביום השביעי לקבורה או בתום שבעת ימי האבל המתחילים עם צאת החג השני.

שביעי של פסח, יום שני, כ"א ניסן 29.4

הסיפור המרכזי של יום שביעי של פסח הוא ספור חציית ים סוף ע"י בני ישראל וטביעתם של הרודפים בני מצרים. למרות שאנו מזכירים אירוע זה בכל יום, בברכת "גאולה" של קריאת שמע וברכותיה בערבית ובשחרית, חובה עלינו גם לזכור את טביעת בני מצרים ואת סבל בני מצרים כתוצאה מעקשנותו של פרעה. חז"ל ראו כחובה לזכור את היות הטובעים בני אנוש, ואת הצורך להזהרות עם סבלם, במיוחד ביום זה. (ראו להלן סעיף ה')

- א. בערב החג מדליקים נרות ומברכים לפני ההדלקה "להדליק נר של יום טוב". אין מברכים את ברכת הזמן בעת הדלקת הנרות ובקידוש, שכן אין מדובר בחג נפרד.
- ב. מתפללים תפילת עמידה של יום טוב, מזכירים את "חג המצות זמן חירותנו" בברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבוא" ואת הבקשה "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב".
- ג. בערב החג, לפני אמירת "עלינו", סופרים שישה ימים לעומר.
- ד. יש הנוהגים ללמוד במסגרת "תיקון ליל שביעי של פסח". יש הנוהגים להתכנס בלילה זה על חוף הים לאמירת "שירת הים".
- ה. בכל ימי הפסח, למעט ביום טוב ראשון, לאחר תפילת עמידה בשחרית, אומרים "הלל" בדילוג. זאת משום דרישת חז"ל שלא תהיה שמחתנו שלמה ביועדנו את סבלם של המצרים, כדברי המאמר: "מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה לפני?!" (בבלי, סנהדרין ל"ט ע"ב).

1. בפסח נוהגים לקרוא את מגילת "שיר השירים", טרם קריאת התורה. מנהג חלק מקהילות התנועה להסתפק בקריאת מבחר פסוקים מן המגילה. מנהג נוסף הנוהג בחלק מן הקהילות: חלוקת קריאתם של פרקי המגילה בין יום טוב ראשון של החג לבין שביעי של פסח.
2. מוציאים שני ספרי תורה. אומרים "ג מידות. בספר הראשון מעלים חמישה עולים וקוראים בפרשת "בשלח" את סיפור חציית ים-סוף ואת שירת הים. בספר השני קוראים בעניין החג, וראו להלן את טבלת מנהגי הקריאה בתורה בחג.
3. ההפטרה כמנהג מחזור "השמחה שבלב": סיפור חציית הירדן על ידי יהושע ובני ישראל בכניסתם לארץ. המנהג המסורתי לקריאת ההפטרה: שירת דוד (שמואל ב' פרק כ"ב). למראי המקומות ראו טבלת הקריאות לימי החג בהמשך.
4. בתום קריאת התורה וההפטרה אומרים את סדר "יזכור". מנהג חלק מקהילות התנועה לומר את ה"יזכור" לאחר השבת ספרי התורה להיכל.
5. הנוהגים לומר זכר למוסף יכולים לעשות שימוש בנוסח המופיע בסידור "העבודה שבלב" במחזור "השמחה שבלב" או בסידור "תפילת האדם".
6. במוצאי החג עורכים הבדלה על הכוס בלבד (ללא במשים ונר) וסופרים שבעה ימים לעומר.
7. לאחר צאת החג נוהגות קהילות יהודי צפון אפריקה לחוג את חגיגת המימונה. בשנים האחרונות רבות מקהילות התנועה מציינות את החגיגה.

מימונה - חגם העממי של יהודים יוצאי מרוקו, הנחוג במוצאי שביעי של פסח, בישראל בכ"ב בניסן. חגיגת המימונה כוללת פתיחת שולחן ועליו מטעמים ומיני מתיקה. המסובים נוהגים ללבוש בגדים מסורתיים מפוארים הטקס כולל שירים, ברכות וריקודים.

הקריאות בתורה ובהפטרה בחג הפסח

קריאה בנוסח המסורתי	הנוסח הרפורמי הישראלי עפ"י מחזור "השמחה שבלב"	תאריך
ספר א': שמות י"ב, 21-51 ספר ב': במדבר כ"ח, 16-25 הפטרה: יהושע ה', 2 – ו', 1	ספר א': שמות י"ב, 21-51 ספר ב': ויקרא כ"ג, 4-8 הפטרה: יהושע ה', 2-12	חג פסח – יום שלישי, 23.4 חמש עליות ומפטיר
ספר א': ויקרא כ"ב, 26 – כ"ג ספר ב': במדבר כ"ח, 19-25	ספר א': שמות י"ג, 1-10 ספר ב': ויקרא כ"ג, 4-8	א' חול המועד, יום רביעי, 24.4 ארבע עליות (3+1)
ספר א': שמות י"ג, 1-16 ספר ב': במדבר כ"ח, 19-25	כנ"ל	ב' חול המועד, יום חמישי, 25.4 ארבע עליות (3+1)
ספר א': שמות כ"ב, 24 – כ"ג ספר ב': במדבר כ"ח, 19-25	כנ"ל	ג' חול המועד, יום שישי, 26.4 ארבע עליות (3+1)
ספר א': שמות ל"ג, 12 – ל"ד, 26 ספר ב': במדבר כ"ח 19-25 הפטרה: יחזקאל ל"ז 1-14	ספר א': שמות י"ב 49 – י"ג 22 ספר ב': ויקרא כ"ג 4-8 הפטרה: מלכים ב' כ"ג 21-30	שבת חול המועד, 27.4 שבע עליות ומפטיר
ספר א': במדבר ט', 1-14 ספר ב': במדבר כ"ח, 19-25	כנ"ל	ה' חול המועד, יום ראשון, 28.4 ארבע עליות (3+1)
ספר א': שמות י"ג, 17-ט"ו, 26 ספר ב': במדבר כ"ח, 19-25 הפטרה: שמואל ב' כ"ב, 1-51	ספר א': שמות י"ד, 1 – ט"ו, 21 ספר ב': דברים ט"ז, 1-8 הפטרה: יהושע ג', 5-17	שביעי של פסח, 29.4 חמש עליות ומפטיר

שבת פרשת "אחרי מות" כ"ו ניסן 4.5 שבת מברכים חודש אייר, "שבת זכרון השואה"

- א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "אחר מות". מפטירים זכריה ו' 9 – ז' 19. הפטרה נבחרה משום הקשר להקדשת המזבח שהוא נושא מרכזי גם בפרשה. הפטרה המסורתית היא יחזקאל כ"ב 16-1 (ס) או עמוס ט' 7-15 (א).
- ב. שבת זו מבדילה בין פסח ליום השואה והגבורה. ראוי לתת ליום השואה המתקרב ביטוי בתפילה. יש נוהגים לקרוא בשבת זו את חזון העצמות היבשות: יחזקאל ל"ז 1-14.
- ג. לפני הכנסת ספר התורה להיכל מכריזים על ראש חודש אייר שיחול בימי רביעי וחמישי הבאים.
- ד. מפסח ועד ראש השנה, נוהגים ללמוד את משניות מסכת אבות לאחר תפילת מנחה, או בעת הסעודה השלישית. יש הנוהגים בתקופה זו של השנה ללמוד את אחת ממשניות המסכת מדי יום. לומדים את פרק א' במסכת אבות.
- ה. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "קדושים".

יום הזיכרון לשואה ולגבורה (נדחה), יום שני, כ"ח ניסן 6.5

- א. כדי לא לחלל את השבת עם כינוסי ועצרות יום הזכרון לשואה ולגבורה נדחה היום ליום שני.
- ב. בערב יום הזיכרון נוהגים לקיים עצרות תפילה והתייחדות עם קורבנות השואה ונוהגים לומר סדר אזכרת נשמות לעילוי נשמות הנספים, אומרים קינות אשר נכתבו במיוחד לזכר נספי השואה. יש הנוהגים לקרוא פרק תהילים פ"ג, כשיר של יום. בסיום התפילה סופרים את העומר.
- ג. התנועה התקינה סדר תפילה מיוחד לערב יום הזיכרון לשואה ולגבורה, לצד פרקי המקרא והתפילה המופיעים בסידור "תפילת האדם" ובסידור "העבודה שבלב".
- ד. ראו גם את שירו של הרב אמנון ריבק המופיע בקובץ השירה המתייחס לצפירה.
- ה. בסדר התפילה המיוחד בסידור "תפילת האדם" משולבת בתפילת עמידה ברכת "נחם". הברכה משולבת בברכת "שובר רשע ומכניע זדון" (הברכה ה-ל"ב).

א' ראש חודש אייר, יום רביעי ל' ניסן 8.5

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" בתפילת השחרית.
- ג. אין אומרים בראש חודש תחנון.
- ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 1-3; עלייה שנייה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 3-5; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).

- ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.
- ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.

ב' ראש חודש אייר, יום חמישי א' אייר 9.5

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" בתפילת השחרית.
- ג. אין אומרים בראש חודש תחנון.
- ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 1-3; עלייה שניה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; ע עלייה 2: 3-5; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).
- ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.
- ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.
- ט. נשות הכותל מקיימות תפילות חגיגיות ברחבת הכותל המערבי.

שבת "קדושים" ג' אייר 11.5, "שבת תקומה"

- א. שבת זו שלפני יום הזכרון לחללי מערכות ישראל וקורבנות הטרור וחג העצמאות, נקראת במסורת היהדות הרפורמית בישראל "שבת תקומה". הוגה הרעיון ליחד שבת זו למעבר משואה לתקומה היה מר אברהם אשר ז"ל, מחבריה הפעילים של קהילת "הר-אל", בירושלים. במהלך תפילות השבת משלבים תפילות ומקראות שעניינן תקומת ישראל בארצו לאחר אימי השואה.
- ב. במשך השנים נוצרו מספר מנהגים בקהילות התנועה לציונה של השבת:
- * בקהילת "הר-אל" ובקהילות אחרות מתייחסים לעניין התקומה בקריאת התורה וההפטרה כנאמר להלן בסעיף ג'.
- * מנהג קהילות אחרות להסתפק בקריאת הפטרה מיוחדת ליום זה, בדומה לנוהג בשבת טובה, שבת הגדול, שבת חזון ושבתות הנחמה, בין אם הפטרת יום העצמאות ובין אם הפטרות נחמה אחרות.

* מנהג קהילת "בית דניאל" לקיים תפילת קבלת שבת וערבית לשבת בה משובצים קטעי תפילה במגוון רחב של שפות, לציון קיבוץ הגלויות. נוהגים שם לפתוח תפילה זו בתקיעת שופר.

* בקהילת "דרכי נעם" ברמת השרון נהגו לקרוא בערב שבת, לאחר התפילה, מגילת חג מיוחדת לשבת זו הכוללת פרקי קריאה, שירת ארץ ישראל וקריאת מגילת העצמאות. מסיימים את הערב בארוחה קהילתית.

ג. מוציאים שני ספרי תורה. בראשון קוראים לשבעה בפרשת "קדושים". בספר השני קוראים למפטיר בענין שבת תקומה: ספר דברים ח', 10-1.

ד. מפטירים בהפטרה המיוחדת לשבת תקומה: בזכריה ד', 1-14, תיאור המנורה בבית המקדש שהוביל לסמל המדינה, או הפטרת יום העצמאות "עוד היום בנב..." ישעיהו י', 32 – י"ב, 6, או בפסוקי הנחמה בישעיהו ס', 1-22. מנהג נוסף: חזון העצמות היבשות: יחזקאל ל"ז 1-14.

ה. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת אמור.

ו. לומדים פרק ב' במסכת אבות.

יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ונפגעי פעולות האיבה (נדחה), יום שני, ה' אייר 13.5

א. בערב יום הזיכרון נוהגים לקיים עצרת תפילה והתייחדות עם חללי צה"ל ונפגעי פעולות האיבה ואומרים סדר אזכרת נשמות לעילוי נשמותם. סופרים עשרים ימים, שהם שני שבועות ושישה ימים לעומר.

ב. יש הנוהגים לומר במסגרת תפילות היום את מזמור תהילים ט': "למנצח על מות לבן..."

ג. ניתן להוסיף לתפילת עמידה נוסח מיוחד של ברכת "נחם", במסגרת ברכת "ישועה" (הברכה ה-ט"ו):

"אָמַת מֵאַרְץ תִּצְמַח וְצִדֵּק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקֶף, וְקָרַן עִמָּךְ תִּרוֹם בְּיִשְׁוּעָתְךָ, כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוּינוּ כָּל הַיּוֹם. נַחֵם ה' אֱלֹהֵינוּ, אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עַל בְּנֵיו וּבְנוֹתָיו שֶׁנִּפְּלוּ בַּמַּעֲרֻכּוֹת עַל תְּקוּמַת הָעָם וְהַגַּת אֲרֻצְנוֹ וְעַל כָּל אֱלֹהֵי שֶׁנִּרְצַחוּ בַּפְּעוּלוֹת אֵיבָה בְּאֶרֶץ וּבַתְּפוּצוֹת בְּיַד מִבְּקֵשֵׁי רַעַתְנוֹ. לְבִי עַל חַלְלֵיהֶם, מְעִי מְעִי עַל חַלְלֵיהֶם – כִּי מִנְּשָׂרִים קָלוּ וּמֵאֲרִיּוֹת גָּבְרוּ. פָּרַשׁ עָלֵינוּ סִפְתָּ שְׁלוֹמְךָ כְּנֹהַר שְׁלוֹם לְקַיֵּם אֶת שְׁנֵאָמְרֶיךָ: "יֵי עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן; יֵי יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשֵׁלוֹם" בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, מְצַמִּיחַ קָרָן וְיִשְׁוֵעָה."

ד. מנהג חלק מקהילות התנועה לקיים מעמד תפילה בשעות אחר הצהריים של יום הזיכרון, לציון במהלכו את המעבר מתוגת הזיכרון לשמחת העצמאות, ולחתום אותו בתפילת הודיה לציון החג. בשנים האחרונות הוצעו מספר נוסחי תפילה על יסוד טקס ההבדלה לציון מעבר מיוחד זה.

חג העצמאות (נדחה), יום שלישי, ו' אייר 14.5

א. במרבית קהילות התנועה מתקיימים מעמדי תפילה, "הלל" ושמחה לציון היום ולציון תקומת ישראל בארצו. חלק מקהילות התנועה נוהגות לערוך מעמד תפילה והבדלה לציון המעבר מתוגת יום הזיכרון לשמחת חג העצמאות. קהילות אחרות נוהגות להתכנס לתפילת שחרית חגיגית. קהילת "אור חדש" בחיפה נוהגת להתפלל תפילת ותיקין ברום הכרמל במעמד "איילת השחר".

ב. נוהגים להתפלל את תפילות היום בנעימה חגיגית ובהתרוממות רוח.

ג. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את תפילת "על הנסים" במסגרת ברכת ה"הודאה" וברכת ה"ארץ" בהתאמה. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לשלב בברכת אבות ואמהות את פסוקי ההבטחה לאבות האומה, כמופיע בסדר יום העצמאות בסידור ה"עבודה שלב". בסידור תפילת האדם נכלל סדר תפילה לליל יום העצמאות הכולל את מעמד ההבדלה בין יום הזיכרון ליום העצמאות.

ד. נוהגים לומר "הלל" עם ברכה בערב החג וביומו.

- ה. לפני קריאת התורה בשחרית, נוהגים לקרוא פסקאות נבחרות מתוך מגילת העצמאות, כמעין "מקרא מגילה". בחלק מהקילות התנועה נוהגים לקרוא פסקאות אלו בטעמי הפטרה או בטעמי המגילות.
- ו. בתפילת שחרית מוציאים ספר תורה ומעלים שלושה בפרשת "עקב", דברים ח', 1-18. מפטירים בנבואת הנחמה בישיעיהו י', 32 – "ב, 6.
- ז. נוהגים לתקוע בשופר תקיעה גדולה, או סדר תשר"ת, לאחר קריאת התורה וההפטרה או בסיום התפילה.
- ח. נוהגים לערוך סעודות שמחה בבית או בחיק הטבע ולהקדים להן קידוש חגיגי, בנוסח המובא בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בחתימת הקידוש ובתפילות היום בבית הכנסת מברכים את ברכת הזמן.

"ומחה יי דמעה מעל כל פנים" - אבלות ביום העצמאות

חג העצמאות אינו מבטל או דוחה את אבלות השבעה והשלושים. עם זאת ראוי לא לנהוג מנהגי אבלות בפרהסייה (בדומה לשבת ולחג הפורים). נוהגים לנחם אבלים ולקבל מנחמים בחג. לא נוהגים להביא את המת לקבורה ביום העצמאות (יום שבתון ממלכתי) ונוהגים לדחות אזכרת השבעה ואזכרת השלושים החלות ביום העצמאות ליום שאחרי החג.

שבת פרשת "אמור", ח' אייר 18.5

- א. בתפילת ערבית, לפני "עלינו", סופרים את העומר.
- ב. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "אמור". מפטירים ביחזקאל מ"ד 24-15. הפטרה זו נבחרה משום עניין הכהונה הבא לידי ביטוי בתחילת הפרשה. מנהג אחר: נחמיה ז' 72 – ח' 18. תיאור חג הסוכות בימי בית שני המתייחס לחלקה השני של פרשת אמור – לוח השנה העברי התורתי. ההפטרה המסורתית יחזקאל מ"ד 15-31.
- ג. במנחה קוראים לשלושה עולים מתוך פרשת "בהר".
- ד. לומדים פרק ג' במסכת אבות.

פסח שני, יום רביעי, י"ד אייר, 22.5

ביום זה נוהגים מעט מנהגי שמחה ואין נוהגים לומר את סדר התחנון.

שבת פרשת "בהר", י"ז אייר 25.5

- א. בליל שבת סופרים את העומר.
- ב. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "בהר". מפטירים: ירמיהו ל"ב 6-15. ההפטרה נבחרה משום הקשר לנושא גאולת האדמה המרכזי בפרשה. ההפטרה המסורתית היא ירמיהו ל"ב 6-27.
- ג. במנחה קוראים לשלושה בפרשת בחוקות.
- ד. לומדים פרק ד' במסכת אבות.

ל"ג בעומר, יום ראשון, י"ח אייר, 26.5

- א. עם צאת השבת מדליקים מדורות ומציינים את ל"ג בעומר, היום בו אנו נזכרים במרד בר כוכבא ותוצאותיו העגומות. זה היום בו פסקה, על פי האגדה, המגיפה שהרגה בתלמידי רבי עקיבא על שום שלא נהגו כבוד זה בזה. הדלקת המדורות צריכה להעשות תוך התחשבות מירבית בסביבה ובדיני שמירת הנפש. על פי המסורת ביום זה חל גם יום פטירתו של רבי שמעון בר יוחאי. ניתן לציין מועד זה במסגרת מעמד ספירה חגיגית של שלושים ושלושה ימים, שהם ארבעה שבועות וחמישה ימים לעומר.

ב. נוהגים במקצת מנהגי שמחה. ואין אומרים את סדר התחנון. מן הראוי להקדיש את היום ללימוד בעניינינו.

ג. בסידור "תפילת האדם" מקראות ליום ל"ג בעומר.

שבת פרשת "בחקתי", כ"ד אייר 1.6. שבת מברכין חודש סיון.

ו. בליל שבת סופרים את העומר.

ז. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "בחקתי". בחתימת הקריאה בתורה מכריזים: "חזק חזק ונתחזק" לציון סיום הקריאה בספר ויקרא. מפטירים: ירמיהו י"ז 1-14. ההפטרה נבחרה משום הצורך בביטחון באל המושג על ידי קיום מצוות ועונשם של מי שמזלזלים במצוות. ההפטרה המסורתית היא ירמיהו ט"ז 19 – י"ז 14.

ח. לפני הכנסת ספר תורה להיכל מברכים את ראש חודש סיון שיחול ביום שישי.

ט. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "במדבר".

י. לומדים פרק ה' במסכת אבות.

יום שחרור ירושלים, יום רביעי, כ"ח אייר 5.6,

א. יום זה נקבע על ידי הכנסת לציון איחודה של העיר ירושלים. בשנים האחרונות מוקדש יום זה בקהילות ומוסדות התנועה להדגשת מסרים של סובלנות, חיים משותפים ושאיפה לימים של שלום, בטחון וצדק חברתי בעיר הבירה.

ב. מן הראוי לשאת ביום זה תפילה לזכר הנופלים בקרבות מלחמת ששת הימים, ובמיוחד בקרבות לשחרור העיר. כמו כן ראוי להנהיג ביום זה פרקי תפילה ולימוד לכבודה של העיר ולציון התקוות לעתידה.

ג. רבני הצינונות הדתית הנהיגו ביום זה אמירת "הלל" בברכה.

ד. לנוכח האתגרים הניצבים בפני תושביה של עיר הבירה, ובהסתמך על ההלכה שנקבעה ביחס לאמירת "הלל" ביום שביעי של פסח, מן הראוי שקהילות התנועה המציינות יום זה ינהיגו אמירת "הלל" בדילוג.

ה. יום ירושלים נקבע כיום הזיכרון לזכר נספי קהילת יהודי אתיופיה שנפטרו במסעם המפרך לירוסלם דרך ערבות סודן. הותקן נוסח מיוחד של יזכור לזכר נספי יהדות אתיופיה המופיע בסידור תפילת האדם.

יִזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אֲלֹפֵי בְנָיו וּבְנוֹתָיו, אֲחִינוּ וְאֲחִיוֹתֵינוּ, יְהוּדֵי בֵּיתָא יִשְׂרָאֵל,
אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בְּמַסַּע מְאֵתִיּוֹפִיָּה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנִסְפוּ בְּרָעַב וּבְצָמָא,
בְּחַם הַמִּדְבָּר וּבְצִנּוֹת הַלַּיְלָה, וְאֵת אֱלוֹ אֲשֶׁר נִהְרְגוּ וְנִרְצְחוּ עַל יְדֵי בְנֵי עוֹלָה,
מִבְּקָשֵׁי רַעְתָּם וְנַפְשָׁם. "צִיּוֹן בְּמַר תִּבְכֶּה וִירוּשָׁלַיִם תִּתֵּן קוֹלָהּ. לְבִי לְבִי עַל
חִלְלֵיהֶם מְעִי מְעִי עַל הַרוּגֵיהֶם". (מתוך ברכת נחם ל-ט' באב)
יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל חַיֵּיהֶם וּמוֹתָם וְיִתְבָּרַךְ בְּזִרְעָם וּבְמִוִּרְשָׁתָם, וְיֵאבֵל עַל קִדְשָׁתָם
הַרְצוֹן, מְסִירוֹת הַנַּפְשׁ וְאֶהְבֵּת צִיּוֹן אֲשֶׁר אָבְדוּ בְּמַסַּע אֶל הָאֶרֶץ.
יְהִי גְבוּרֵי וְקְדוּשֵׁי קְהֵלֶת בֵּיתָא יִשְׂרָאֵל חֲתוּמִים בְּלֵב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר וָדוֹר.
וְנֶאֱמַר : אָמֵן : (הרב גלעד קריב)

סיון

ראש חודש סיון, יום שישי א' סיון 7.6

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" אין אומרים בראש חודש תחנון
- ג. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- ד. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 1-3; עלייה שנייה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 3-5; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).
- ה. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ו. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.
- ז. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.
- ח. נשות הכותל מקיימות בראשי חודשים תפילות חגיגות ברחבת הכותל המערבי.

שבת פרשת "במדבר", ב' סיון, 8.6

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר בפרשת "במדבר". מפטירים בהושע ב' 1-2 + 16-25. ההפטרה המסורתית: הושע ב' 1-22. ההפטרה נבחרה משום הקשר למפקד המופיע בפרשה.
- א. שבת זו שלפני חג השבועות נקראת גם "שבת כלה", משום שמעמד מתן תורה נמשל לחגיגת כלולות בין עם ישראל והקב"ה. בעדות ספרד נהוג בשבת זו לקרוא כתובה מיוחדת. נוסח הכתובה מופיע במחזור "השמחה שבלב".
- ב. חלק מקהילות התנועה מציינות שבת זו כ"שבת דרך ארץ", על שום הרעיון לפיו "דרך ארץ קדמה לתורה", ולהקדיש דברי תורה ולימוד לענייני צדק חברתי ומקומה של האחריות החברתית במסורת ישראל.
- ג. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "נשא".
- ד. לומדים פרק ו' במסכת אבות. פרק "קניין תורה", בכך מסתיים הסבב הראשון בלימוד מסכת אבות.

חג השבועות, יום רביעי, ו' סיון 12.6

- א. בערב החג מדליקים נרות ולפני ההדלקה מברכים: " ...וציוונו להדליק נר של יום טוב" ואת ברכת הזמן ("שהחיינו"). מדליקים את הנרות לפני סעודת החג.
- ב. נהוג לקשט את בית הכנסת בצמחים, פרחים וענפים, מקור המנהג הוא בתלמוד:
ואמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב לחייו כערוגת הבושם כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא נתמלא כל העולם כולו בשמים וכיון שמדיבור ראשון נתמלא דיבור שני להיכן הלך הוציא הקדוש ברוך הוא הרוח מאוצרותיו והיה מעביר ראשון ראשון שנאמר שפתותיו שושנים נוטפות מור עבר אל תקרי שושנים אלא שושנים: (שבת פ"ח ע"ב)
היו שהתנגדו לכך, למשל הגר"א שטען שזו חוקת הגויים (כמו אצלם בחג המולד) לכן באשכנז קישטו את בתי הכנסת ב"רייזלאך" = שושנתות בעברית, מגזרות נייר בצורת שושנים – ורדים.
- ג. נוהגים לאחר את תפילת הערבית של ליל החג, על מנת ששבעת השבועות ויום אחד של ספירת העומר יהיו "תמימים". מתפללים תפילת עמידה של יום טוב, מזכירים את "חג השבועות, זמן מתן תורתנו". בברכת המזון מוסיפים את ברכת יעלה ויבוא ואת הבקשה: "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב".
- ד. בסעודות החג נוהגים לאכול מאכלי חלב, על שום המשלת דברי התורה לחלב ודבש ולציון טובה של הארץ - "ארץ זבת חלב ודבש".
- ה. בליל החג נוהגים להישאר ערים וללמוד תורה. יש הנוהגים להמשיך את הלימוד עד עלות השחר ולהתפלל תפילת שחרית כמנהג "ותיקין".
- ו. בתפילת שחרית, לאחר סיום העמידה, אומרים "הלל" שלם עם ברכותיו.
- ז. מוציאים שני ספרי תורה. בעת הוצאתם אומרים את "ג מידות הרחמים. בספר הראשון מעלים חמישה עולים וקוראים בעניין מעמד הר סיני בפרשת "יתרו" (שמות י"ט, 1- כ', 18). בספר השני מפטירים בפסוקי החג בפרשת "אמר" בחומש ויקרא כ"ג, 15-22. המנהג המסורתי למפטיר: פסוקי קורבנות החג בפרשת "פנחס" (במדבר כ"ח, 26-31).
- ח. מקובל שלא לחלק את קריאת עשרת הדברות, אלא לקרוא את כולן במסגרת עלייה אחת. נהוג לעמוד בעת קריאת עשרת הדברות. בניגוד לאופן קריאת הדברות בשבת פרשת "יתרו", בחג השבועות נוהגים לקרוא את הדברות בטעם עליון, כך שכל דבר נקרא בפסוק העומד בפני עצמו (לרבות הדברות בנות שתי המלים).
- ט. ההפטרה על פי מנהג מחזור "השמחה שבלב": ישעיה ב', 1-4 וישעיה מ"ב, 5-10, 21. ההפטרה המסורתית: יחזקאל פרק א', 28-1+ג' 12. בברכה האחרונה לאחר ההפטרה חותמים: "מקדש ישראל והזמנים".
- י. מנהג אשכנז לקרוא את הפיוט "אקדמות" בין ברכתו של העולה הראשון לבין תחילת הקריאה בתורה. מנהג ספרד לקרוא, טרם תחילת הקריאה בתורה, נוסח כתובה מיוחד לחג השבועות וכן את פיוטי האזהרות של רבי שלמה אבן גבירול, הסוקרים את תר"ג המצוות. נוסח הכתובה, הפיוט "אקדמות" והצעות פיוט וקריאה נוספות לשבועות מופיעים במחזור "השמחה שבלב".
- יא. בתום קריאת התורה וההפטרה נוהגים לומר את סדר הזכרת נשמות. מנהג חלק מקהילות התנועה לומר את סדר "זכור" לאחר השבת ספרי התורה להיכל.
- יב. הנוהגים לומר זכר למוסף יכולים לעשות שימוש בנוסח לרגלים המופיע במחזור "השמחה שבלב" או בנוסח הנכלל בסידור "תפילת האדם". במחזור ובסידור החדש נכלל גם נוסח מלא של תפילת המוסף.
- יג. במהלך החג קוראים במגילת רות. עדות אשכנז נוהגים לקרוא את המגילה בציבור לפני קריאת התורה. עדות ספרד נוהגות לקרוא את המגילה, איש איש לעצמו, במהלך ליל החג או במהלכו. מנהג חלק מקהילות התנועה לחלק את קריאת המגילה בין ערב החג לבין מהלכו.

"ומחה יי דמעה" - אבלות בחג השבועות

חג השבועות מפסיק את אבלות השבעה ואת אבלות השלושים, גם אם האבלים הספיקו לשבת באבלותם במשך זמן קצר בלבד לפני כניסת החג. במידה והאבלים כלל לא נהגו במנהגי האבלות לפני כניסת החג (מכורח או מבחירה) ימנו שבעת ימי האבלות מצאת החג.

האבלים המעוניינים בכך יכולים להמשיך ולקבל מנחמים גם לאחר החג עד השלמת שבעה ימים מיום הקבורה, ואף להודיע על כך ברבים (במודעת האבל או בשמועה). יחד עם זאת לאחר החג האבלים אינם נוהגים במנהגי אבלות השבעה. האבלים יכולים לעלות לקבר יקירם בערב החג או ביום השביעי לקבורתו.

במידה והחג בטל את אבלות השבעה, האבלים נוהגים מצאת החג את מנהגי אבלות השלושים.

שבת פרשת "נשא", ט' סיון 15.6

א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "נשא". מפטירים בסיפור נזירותו של שמשון: שופטים י"ג 2-14 + 24-25. הפטרה המסורתית: שופטים י"ג, 2-25. ההפטרה נבחרה משום עיסוקה בעניין הנזירות, המופיע בתחילת הפרשה.

ב. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "בהעלותך". לומדים את פרק א' במסכת אבות.

שבת פרשת "בהעלותך", ט"ז סיון 22.6

א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "בהעלותך". מפטירים בזכריה ד' 1-14. ההפטרה המסורתית: זכריה ב', 14-ד', 7. ההפטרה נבחרה משום ענין המנורה הנזכר בתחילת הפרשה.

ג. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "שלח לך". לומדים פרק ב' במסכת אבות.

שבת פרשת "שלח לך", כ"ג סיון 29.6, שבת מברכין חודש תמוז

א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "שלח לך". מפטירים ביהושע ב', 1-16. ההפטרה נבחרה משום סיפור המרגלים ששלח יהושע המזכיר את סיפור המרגלים שבפרשה. ההפטרה המסורתית: יהושע ב', 1-24.

ב. לפני הכנסת ספר תורה להיכל מברכים את חודש תמוז. ראש החודש יחול בשבת הבאה וביום ראשון שלאחריו.

ב. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "קרח". לומדים פרק ג' במסכת אבות.

שבת פרשת "קרח", ל' סיון 6.7 – א' דראש חודש תמוז

א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.

ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" בתפילת השחרית.

ג. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.

ד. בשחרית מוציאים שני ספרי תורה בספר הראשון קוראים לשבעה עולים מתוך פרשת "קרח". בספר השני קוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת

"בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי במדבר י' 10-1. המנהג המסורתי:
קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס", במדבר כ"ח, 1-15

ה. קוראים בהפטרה הקריאה המיוחדת של שבת ראש חודש: ישעיהו ס"ו, 1-24 ואז חוזרים על פסוק 23. כיוון ש'א' תמוז חל למחרת, יש המוספים את הפסוקים הראשון של הפטרת "מחר חודש".

ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.

ז. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "חקת". לומדים פרק ד' במסכת אבות.

ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.

ת מ ו ז

ב' ראש חודש תמוז, יום ראשון, א' תמוז, 7.7

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה.
- ג. אין אומרים בראש חודש תחנון
- ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 1-3; עלייה שניה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 3-5; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).
- ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.
- ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.
- ט. נשות הכותל מקיימות בראשי חודשים תפילות חגיגיות ברחבת הכותל המערבי.

שבת פרשת "חקת", ז' תמוז 13.7

- א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "חקת". מפטירים בשופטים י"א 12-28. ההפטרה המסורתית: שופטים י"א, 1-33. ההפטרה נבחרה משום שמופיעים בה אותם חבלי ארץ המופיעים גם בפרשה, ונזכרות בה מלחמות בני ישראל בהתקרבתם לארץ.
- ב. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "בלק". לומדים פרק ה' במסכת אבות.

שבת פרשת "בלק", י"ד תמוז 20.7 מכריזים תענית

- א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "בלק". מפטירים במיכה ה', 6 – ו', 8. ההפטרה נבחרה משום שמופיעים בה שמותיהם של בלק ובלעם.
- ב. מנהג קהילות ספרד להכריז לאחר קריאת התורה וההפטרה על תענית הציבור של י"ז בתמוז, החלה ביום שלישי.

ההכרזה על יום התענית

אחינו בית ישראל שמעו. יום צום הרביעי יהיה ביום שלישי. יהפך אותו הקדוש ברוך הוא לששון ולשמחה. כדכתיב: כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה, ולמקדים טובים. והאמת והשלום אהבו: יהי חסדך ה' עלינו. כאשר יחלנו לך: ה' הושיעה. המלך יעננו ביום קראנו:

ג. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "פנחס". לומדים פרק ה' במסכת אבות.

תענית י"ז בתמוז, יום שלישי, י"ז תמוז 23.7

א. תענית י"ז בתמוז היא יום התענית השני לזכר החורבן בלוח השנה, אחרי י' בטבת ולפני ט' באב ו-ג' בתשרי. תענית זו מציינת את הבקעת חומות העיר ירושלים בזמן חורבן הבית השני. המקרא מציין כי הבקעת החומות בימי הבית הראשון ארעה ביום ט' בתמוז. הגמרא קובעת כי על מנת שלא להרבות בגזרת תעניות נקבעה התענית ביום י"ז בתמוז בלבד.

ב. זמן התענית - מעלות השחר ועד צאת הכוכבים, והיא כוללת איסור אכילה ושתייה, אך לא את יתר העינויים הנוהגים ביום הכיפורים ובתשעה באב. על פי החלטת מר"ם אין עורכים ביום זה אירועי שמחה בקהילות היהדות הרפורמית בישראל, ורבני המועצה אינם עורכים טקסי חופה וקידושין, כולל בערב התענית.

ג. **ברכת עננו:** מוסיפים לתפילת העמידה את ברכת "עננו". מוסיפים את הברכה כחלק מברכת "שומע תפילה". מנהג קהילות תימן לומר את הברכה בכל תפילות היום (ערבית, שחרית ומנחה). מנהג הספרדים שאומרים את הברכה בשחרית ובמנחה.

ד. לאחר תפילת עמידה בשחרית ובמנחה אומרים תחנון ואת סדר "אבינו מלכנו". קהילות ספרד נוהגות לומר סדר סליחות מיוחד לאחר תפילת עמידה, המזכיר את אירועי היום. בסידור "תפילת האדם" נכללים ברכת עננו, סדר התחנון והפיוט "אבינו מלכנו" לימי התענית, וכן מקראות לצום י"ז בתמוז.

ה. קריאת התורה: בתפילת שחרית בציבור קוראים בתורה לשלושה עולים מפרשת "כי תשא", בפסוקים המזכירים את י"ג מידות הרחמים (עליה ראשונה: שמות ל"ב, 14-11; עליה שנייה: שמות ל"ד, 1-3; עליה שלישית: שמות ל"ד, 10-4). נוהגים לפי מסורת אשכנז שבעת הקריאה הציבור אומר יחד את הפסוק: "שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך", את י"ג מידות הרחמים, ואת המילים "וסלחת לעוננו ולטאתנו ונחלתנו". לאחר האמירה המשותפת חוזר בעל הקריאה על הפסוקים בטעמים של הימים הנוראים. בתפילת מנחה קוראים בתורה וחוזרים על הקריאה מהבוקר. עדות אשכנז מפטירות בישעיה נ"ה, 6 – נ"ו, 8. ספרדים ועדות המזרח אינם מפטירים כלל בתעניות. הקורא בהפטרה עולה לעלייה השלישית. בתום ההפטרה מברכים שלוש ברכות: "האל הנאמן בכל דבריו", "בונה ירושלים" ו" משמח ציון".

מנהגי ימי "בין המצרים"

- א. החל מיום י"ז בתמוז ועד ליום ט' באב חלה תקופת "בין המצרים".
- ב. נוהגים להבחין בארבע תקופות במהלך שלושת השבועות, מבחינת חומרת מנהגי האבל הנוהגים בהן: התקופה הראשונה - בין י"ז בתמוז ועד ר"ח אב; התקופה השנייה - מר"ח אב ועד מוצאי שבת של שבת חזון; התקופה השלישית: ממוצאי שבת חזון ועד לערב ט' באב; התקופה הרביעית: יום ט' באב עצמו.
- ג. מנהג עדות אשכנז להחמיר ברבים ממנהגי האבלות כגון גילוח, שמיעת מוזיקה, קניית דבר חדש בכל התקופות, ולהימנע מאכילת בשר, שתית יין וכיבוס הבגדים מראש חודש אב.
- ד. על פי מנהג ספרדים, נוהגים בחלק גדול ממנהגי האבלות רק החל מראש חודש אב, ויש הנוהגים בהם רק בשבוע שחל בו תשעה באב. כל קהילות אשכנז ורוב קהילות ספרד נוהגות שלא לערוך אירוסין ונישואין בכל ימי בין המצרים.
- ה. נוהגים שלא לרכוש דבר מה חדש או לאכול פרי חדש שיש לברך עליהם את ברכת "שהחיינו" מראש חודש אב.

- ו. על פי מסכת תענית במשנה ובתלמודים, עיקר מנהגי האבלות (איסור תספורת וכיבוס הבגדים) נוהגים רק בשבוע שחל בו יום תשעה באב, והאיסור על אכילת בשר ושתית יין חל רק בערב תשעה באב.
- ז. מועצת הרבנים והרבנות הרפורמים בישראל קבעה כי החל מראש חודש אב לא יערכו חברי המועצה חופות וקידושין וכי בימים אלו לא יערכו אירועי שמחה וחגיגה בקהילות התנועה למעט בשבת. רבים בקהילותינו נוהגים להקל במנהגי האבלות או להעמיד להם זכר בלבד, אם משום הנטייה להקל באופן כללי במנהגי האבלות על חורבנות העבר לנוכח שיבת ציון ותקומת ישראל בדורות האחרונים.
- ח. על פי המנהג המסורתי נוהגים להמשיך במקצת מנהגי האבלות עד לצהרי יום ' באב (אי אכילת בשר ושתית יין ואי אמירת ברכת "שהחיינו" על דבר חדש ופרי חדש) וזאת לאור דברי הגמרא ששריפת הבית השני נמשכה עד צהרי יום זה.

שבת פרשת "פנחס", כ"א תמוז 27.7. שבת ראשונה משלוש שבתות בין המיצרים.

- א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "פנחס". מפטירים בירמיהו א 1 – ב' 3,
- ב. על פי מנהג בני רומא, מפטירים בפורענות רק בשבת השלישית של תקופת בין המיצרים, כמנהגם מפטירים במלכים א' י"ח 46 – י"ט 21.
- ג. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "מטות". לומדים פרק ו' במסכת אבות.

שבת פרשות "מטות ומסעי", כ"ח תמוז 3.8 – שבת שניה משלוש שבתות בין המיצרים, שבת מברכין חודש מנחם-אב

- א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשות "מטות ומסעי". מפטירים בהפטרות התוכחה השניה של שבתות ימי בין המצרים: ירמיהו ב' 4-17 + ד' 1-2. ההפטרה המסורתית: ירמיהו ב' 28-4, ג' 4.
- ב. כנאמר לעיל בפרשת פנחס, מנהג בני רומא (יהודי אטליה) להסתפק בקריאת הפטרת תוכחה רק בשבת שלפני ט' באב (שבת חזון). על פי מנהג זה מפטירים ביהושע י"ג 33-15. הפטרה זו נבחרה משום עסוקה בנחלות ראובן, גד וחצי המנשה המוזכרות בפרשה.
- ג. לאחר קריאת התורה וההפטרה מברכים את חודש מנחם-אב ומכריזים על ראש החודש, שיחול ביום שני. מקפידים לציין את שמו המלא של החודש: "מנחם-אב".
- ד. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "דברים". לומדים פרק א' במסכת אבות.

מנחם - א ב

ראש חודש מנחם אב יום שני, א' מנחם-אב, 5.8

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. **המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" בתפילת השחרית.**
- ג. אין אומרים בראש חודש תחנון
- ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 1-3; עלייה שנייה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 3-5; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).
- ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.
- ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.
- ט. נשות הכותל מקיימות בראשי חודשים תפילות חגיגות ברחבת הכותל המערבי.

שבת פרשת "דברים", "שבת חזון", ד' מנחם-אב 10.8 – שבת שלישית מתלתא דפורענותא

- א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "דברים". את פסוק 12 בפרק א' קוראים בטעמי מגילת איכה. מפטירים ישעיהו א', 1-3 + 10-27. גם את פסוקי התוכחה והחורבן שבהפטרה נוהגים לקרוא בטעמי איכה. את שאר הפסוקים קוראים בטעמי ההפטרה. ההפטרה המסורתית: ישעיהו א', 1-27.
- ב. בשונה ממנהגן לקראת י' בטבת וי"ז בתמוז קהילות ספרד אינן מכריזות על צום ט' באב. ניתן בכל זאת לעשות כן, על מנת לידע את הציבור במועד התענית ובחשיבותה. הנוהגים כן מכריזים אחרי הקריאה בתורה ובהפטרה:

ההכרזה על יום הצום

אחינו בית ישראל שמעו. יום צום החמישי יהיה ביום שלישי. יהפך אותו הקדוש ברוך הוא לששון ולשמחה. כדכתיב: כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה, ולמעדים טובים. והאמת והשלום אהבו: יהי חסדך ה' עלינו. כאשר יחלנו לך: ה' הושיעה. המלך יענגנו ביום קראנו:

- ג. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "ואתחנן". לומדים פרק ב' במסכת אבות.
למרות כובד הראש המסוים הנוהג בשבת זו, אין ממעטים בשמחת השבת ונוהגים בכל מנהגי עונג השבת. כמו כן, אין כל מניעה מלערוך טקסי וחגיגות בר ובת מצווה בבית הכנסת במהלך השבת.

צום תשעה באב, יום שלישי, ט' מנחם-אב 13.8

- א. צום ט' באב הוא יום התענית המיוחד השלישי והחשוב ביותר בימי לציון חורבן ירושלים והארץ בידי הבבלים ובידי הרומאים. המשנה במסכת תענית מציינת חמשה אירועים שאירעו ביום קשה זה: הגזירה על דור המדבר שלא יכנסו לארץ, חורבן הבית הראשון והשני, חרישת העיר ירושלים כסמל לחורבנה בידי הרומאים, ונפילתה של ביתר – בירת מרד בר כוכבא.
ב. צום ט' באב הוא החמור שבין ימי התענית והצום ואיסוריו דומים במלואם לאיסורים החלים ביום הכיפורים. איסור אכילה ושתיה, רחצה, סיכה, נעילת מנעלי עור וקיום יחסי אישות. זמן התענית – משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים למחרת. בנוסף קיים איסור הלכתי על אמירת שלום ועל לימוד תורה, למעט בענייני החורבן.
ג. לפני תפילת ערבית וקריאת המגילה נוהגים להסיר הפרוכת מארון הקודש או להפכה, וכן להאיר את בית הכנסת בתאורה מועטה.

ד. **ברכת עננו:** מוסיפים לתפילת העמידה את ברכת "עננו". מוסיפים את הברכה כחלק מברכת "שומע תפילה". מנהג קהילות תימן לומר את הברכה בכל תפילות היום (ערבית, שחרית ומנחה). מנהג הספרדים שאומרים את הברכה בשחרית ובמנחה.

בסידור תפילת האדם נכללת ברכת "עננו" בתפילות העמידה של ימות החול.

- ה. מוסיפים את ברכת "נחם" בסדר תפילת העמידה לפני חתימתה של ברכת בונה ירושלים וחותמים ב"מנחם ציון ובונה ירושלים". מנהג עדות אשכנז לומר את ברכת נחם בתפילת המנחה בלבד. מנהג יתר העדות לומר את ברכת נחם בכל תפילות היום, וכך גם מנהג קהילות התנועה. בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב" מקראות מיוחדות ליום תשעה באב.
ו. קוראים את מגילת איכה לאחר תפילת עמידה בערבית וכן נוהגים לומר קינות לאחר קריאת המגילה ולאחר תפילת השחרית. מנהג קהילות היהדות המתקדמת לקרוא גם קינות שנתחברו בדורות אחרונים לזכר השואה ובדבר הצורך בתיקון חברתי נוכח עוולות החברה והעולם. נוהגים לקרוא את המגילה ואת הקינות ישובים על הארץ או על כסאות נמוכים באור חלש או לאור נרות.
ז. בתפילת השחרית לא מתעטפים בטלית ואין מניחים תפילין. ההתעטפות בטלית והנחת התפילין נעשות בתפילת המנחה.
ח. בתפילת השחרית מעלים שלושה בפרשת "ואתחנן" בדברים ד, 25-40. מפטירים בירמיהו ח, 13 – ט, 23, בניגון איכה.
ט. בתפילת המנחה מעלים שלושה בפרשת "כי תשא" בפסוקים המזכירים את "ג מידות הרחמים (עליה ראשונה: שמות לב, 11-14; עליה שנייה: שמות לד, 3-1; עליה שלישית: שמות לד, 10-4). נוהגים לפי מסורת אשכנז שבעת הקריאה הציבורי כולו אומר את הפסוק: "שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך", את "ג מידות הרחמים, ואת המילים "וסלחת לעוננו ולטאתנו ונחלתנו". לאחר מכן חוזר בעל הקריאה על הפסוקים בטעמים של הימים הנוראים.
י. עדות ספרד מפטירות בהושע "ד, 10-2 ובמיכה ז', 18-20. עדות אשכנז מפטירות בישעיהו נ"ה, 6 – נ"ו, 8. לאחר קריאת ההפטרה מברכים שלוש ברכות: "האל הנאמן", "בונה ירושלים" ו-"משמח ציון בבניה".
יא. בתפילת השחרית אין אומרים את ברכת הכהנים במסגרת חזרת הש"ץ. הברכה נאמרת בתפילת המנחה.
יב. בצאת הצום נוהגים לקיים את סדר קידוש הלבנה, כמופיע בסידור "תפילת האדם".
יג. מנהג רבים בקהילות היהדות המתקדמת ובקהילות נוספות למעט מעט במנהגי האבלות ב-ט' באב בשל הקמתה של מדינת ישראל וקיבוץ הגלויות, ובמקביל להקדיש את היום לעיסוק וחשבון נפש בסוגיות ציבוריות אודות דמותה ודרכה של החברה הישראלית. יש הנוהגים

להפסיק את הצום בצהרי תשעה באב ולהימנע ממנהגי האבלות בשעותיו האחרונות של היום. מנהגים אלו מתכתבים עם מנהגי קהילות ספרד והמזרח.

"ומחה יי דמעה מעל כל פנים" – אבלות בתשעה באב

תשעה באב אינו מבטל או דוחה אבלות, אך האבלים רשאים לצאת מביתם לקריאת מגילת איכה בציבור. ניתן לקרוא המגילה והקינוח אף בבית האבלים.
מנחמים האבלים ומקבלים פני מנחמים בתשעה באב. מביאים את המת לקבורה בתשעה באב ועורכים בו אזכרות שבעה, שלושים וימי שנה.

שבת פרשת "ואתחנן", "שבת נחמו", "ג מנחם-אב, 17.8 - שבת ראשונה משבתות הנחמה

- א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "ואתחנן". מפטירים בישעיהו מ', 16-1. ההפטרה המסורתית: ישעיהו מ', 26-1. ההפטרה נבחרה משום עניני הנחמה המופיעים בה.
- ב. מפאת חשיבותן של עשרת הדברות קוראים את עשרת הדברות מדי שנה, גם ברבות מן הקהילות הקוראות בתורה במחזור קריאה תלת שנתית.
- ג. אין מחלקים את קריאת עשרת הדברות בין מספר עליות. מקובל לעמוד בעת קריאת עשרת הדברות. מנהג אשכנז לקרוא את הדברות בטעם התחתון, על פיו לא כל דברה נקראת כפסוק בפני עצמו (להבדיל מקריאת הדברות בחג השבועות ב"טעם עליון").
- ד. מן הראוי להקדיש יום זה לענייני "אהבת חיים" וטיפוח סובלנות והידברות. בסידור "תפילת האדם" מקראות מיוחדים ליום ט"ו באב שיחול ביום רביעי הקרוב.
- ה. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "עקב". לומדים פרק ד' במסכת אבות.

יום ט"ו במנחם-אב, יום שני, 19.8

ביום ט"ו באב נוהגים מקצת מנהגי שמחה. בסדר התפילה המסורתי נוהגים שלא לומר את סדר התחנון.

אָמַר רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, לֹא הָיוּ יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל כַּחַמְשָׁה עָשָׂר בְּאָב וְכִּיּוֹם הַכְּפוּרִים, שֶׁבֶהֱן בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת בְּכָלִי לְבָן שְׂאוּלִין, שְׁלֹא לְבִישׁ אֶת מִי שְׂאִין לוֹ... וּבְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת וְחֹלוֹת בְּכַרְמִים. וּמָה הָיוּ אוֹמְרוֹת, בְּחוּר, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה, מָה אֶתָּה בּוֹרֵר לָךְ. אֵל תִּתֵּן עֵינֶיךָ בְּנוֹי, תֵּן עֵינֶיךָ בְּמִשְׁפָּחָה. (משלי לא) שֶׁקֶר הַחֵן וְהַבֵּל הַלְפִי, אִשָּׁה יְרֵאתָ יי הִיא תִתְהַלֵּל.

משנה תענית פרק ד' משנה ח'

שבת פרשת "עקב", כ' מנחם-אב 24.8 - שבת שנייה של שבע דנחמתא.

- א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "עקב". מפטירים בישעיהו מ"ט, 21-14, נ', 3-1. ההפטרה המסורתית: ישעיהו מ"ט, 14 – נ"א, 3. גם הפטרה זו נבחרה משום היותה נבואת נחמה, כנהוג בין ט' באב לראש השנה.
- ב. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "ראה". לומדים פרק ה' במסכת אבות.

שבת פרשת "ראה", כ"ז מנחם-אב 31.8 – שבת שלישית של שבע דנחמתא, שבת מברכין חודש אלול

- א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "ראה". מפטירים בישעיהו נ"ד 11 – נ"ה 5. גם הפטרה זו נבחרה משום היותה נבואת נחמה כמקובל בין ט' באב לראש השנה.
- ב. לפני הכנסת ספר תורה להיכל מכריזים על ראש חודש אלול שיחול בימים שלישי ורביעי הבאים.
- ג. במנחה קוראים לשלושה בפרשת "שופטים". לומדים פרק ו' בפרקי אבות.

א' ראש חודש אלול, יום שלישי, ל' מנחם-אב 3.9

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. **המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" בתפילת השחרית.**
- ג. אין אומרים בראש חודש תחנון.
- ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 1-3; עלייה שנייה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 3-5; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).
- ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.
- ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.
- ט. נוהגים להוסיף את מזמור תהילים כ"ז: "לדוד יי אורי וישעי", בסיומן של תפילת ערבית ותפילת שחרית, מראש חודש אלול ועד ליום הושענא רבא. פסוקים מתוך המזמור מופיעים בסידור "העבודה שבלב" בעמ' 84 ובעמ' 256. המזמור מופיע בשלמותו בסידור "תפילת האדם" בחתימת התפילות לחול ולשבת.
- י. קהילות אשכנז נוהגות לתקוע בשופר מראש חודש אלול ועד יום לפני ראש השנה בסיומה של תפילת השחרית. קהילות ספרד מתחילות באמירת הסליחות ממוצאי ב' ראש חודש, ליל ב' באלול.

אלול

ב' ראש חודש אלול, יום רביעי, א' אלול 4.9

א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.

ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. **המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" בתפילת השחרית.**

ג. אין אומרים בראש חודש תחנון.

ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.

ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 3-1; עלייה שנייה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 3-5; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).

ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח בסידורי "תפילת האדם" ו"העבודה שבלב". בסידור "תפילת האדם" נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.

ז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.

ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה מיוחדים ברוח זו.

ט. נשות הכותל מקיימות בראשי חודשים תפילות חגיגות ברחבת הכותל המערבי.

י. נוהגים להוסיף את מזמור תהילים כ"ז: "לדוד יי אורי וישעי", בסיומן של תפילת ערבית ותפילת שחרית, מראש חודש אלול ועד ליום הושענא רבא. פסוקים מתוך המזמור מופיעים בסידור "העבודה שבלב" בעמ' 84 ובעמ' 256. **המזמור מופיע בשלמותו בסידור "תפילת האדם" בחתימת התפילות לחול ולשבת.**

יא. קהילות אשכנז נוהגות לתקוע בשופר מראש חודש אלול ועד יום לפני ראש השנה בסיומה של תפילת השחרית. קהילות ספרד מתחילות באמירת הסליחות ממוצאי ב' ראש חודש, ליל ב' באלול.

מקצת מנהגי אמירת הסליחות

א. סדר הסליחות מבוסס על סדרת פיוטי סליחות וביניהם חזרה על "ג מידות הרחמים. במרוצת הדורות צורפו לסדר הסליחות תפילות ומקראות פתיחה, כדוגמת פסוקי "אשרי יושבי ביתך" וסדרת בקשות ותחינות. בנוסף, כולל סדר הסליחות המסורתי את הווידוי ואת פסוקי "נפילת האפיים".

ב. קהילות ספרד נוהגות לומר את הסליחות ממוצאי ראש חודש אלול ועד לערב יום הכיפורים. קהילות אשכנז, וכך גם מרבית קהילות התנועה, נוהגות להתחיל באמירת הסליחות במוצאי שבת שלפני ראש השנה, ובלבד שניתן יהיה להקדים לחג שלושה ימי אמירת סליחות. במידה וראש השנה חל בשבת, ביום שני או ביום שלישי, נוהגים להקדים את אמירת הסליחות למוצאי השבת, שבוע קודם לכן.

- ג. קהילות ספרד נוהגות לומר מדי לילה סדר סליחות קבוע. קהילות אשכנז נוהגות לשלב בסדר הסליחות פיוטים שונים מדי לילה.
- ד. קהילות ספרד נוהגות לתקוע בשופר בזמן שליח הציבור והקהל אומרים את "ג המידות. קהילות אשכנז אינן תוקעות בשופר בזמן אמירת הסליחות, ובמקום זאת משמיעות תקיעות שופר בתום תפילת שחרית בימות אלול.
- ה. המנהג המסורתי לומר את סדר הסליחות לפני עלות השחר, באשמורת האחרונה של הלילה. קהילות מסורתיות רבות מקלות באמירת סליחות החל מחצות הלילה (עפ"י שעות זמניות, סביבות 10:30-11:00 בלילה בישראל). מעיקר הדין ניתן גם לומר סליחות בשעות תפילת מנחה. קהילות התנועה נוהגות להקל בזמן אמירת הסליחות ולאומן לרבות בשעות הערב והלילה המוקדמות.
- ו. נוהגים לומר את סדר הסליחות בציבור ובמניין, אם כי ניתן לומר את פיוטי הסליחות גם ביחידות. המנהג המסורתי הוא להימנע מאמירת "ג מידות בהעדר מנין. בעת אמירת "ג מידות נוהגים לעמוד. שליח/ת הציבור מתעטף/ת בטלית בעת אמירת הסליחות.

שבת פרשת "שופטים", ד' אלול 7.9 - שבת רביעית משבע דנחמתא

- א. בתום תפילת ערבית ובתום תפילת שחרית נוהגים לומר את פסוקי מזמור תהילים כ"ז. המזמור מופיע בשלמותו בתפילות החול והשבת בסידור "תפילת האדם".
- ב. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "שופטים". מפטירים בהפטרת הנחמה הרביעית בישעיהו נ"א 16-12 + נ"ב 1-12. ההפטרה המסורתית: ישעיהו נ"א, 12 – נ"ב, 12.
- ג. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "כי תצא". לומדים פרק א' במסכת אבות.

שבת פרשת "כי תצא", י"א אלול 14.9 - שבת חמישית משבע דנחמתא

- א. בתום תפילת ערבית ובתום תפילת שחרית נוהגים לומר את פסוקי מזמור תהילים כ"ז. המזמור מופיע בשלמותו בתפילות החול והשבת בסידור "תפילת האדם".
- ב. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "כי תצא". מפטירים בהפטרת הנחמה החמישית בישעיהו נ"ד 10-1. גם הפטרה זו נבחרה כנבואת נחמה כראוי לתקופה השנה.
- ג. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "כי תבא". לומדים פרק ב' במסכת אבות.

שבת פרשת "כי תבא", י"ח אלול 21.9 - שבת שישיית משבע דנחמתא

- א. בתום תפילת ערבית ובתום תפילת שחרית נוהגים לומר את פסוקי מזמור תהילים כ"ז. המזמור מופיע בשלמותו בתפילות החול והשבת בסידור "תפילת האדם".
- ב. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "כי תבא". את פסוקי התוכחה שבפרשה קוראים בקול נמוך ונוהגים שלא לחלקם בין עולים שונים. מפטירים בהפטרת הנחמה השישית בישעיהו ס' 22-1.
- ג. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "נצבים". לומדים פרקים ג' ו-ד' במסכת אבות.

שבת פרשות "נצבים-וילך" כ"ה אלול 28.9 - שבת שביעית משבע דנחמתא

- א. בתום תפילת ערבית ובתום תפילת שחרית נוהגים לומר את פסוקי מזמור תהילים כ"ז. המזמור מופיע בשלמותו בתפילות החול והשבת בסידור "תפילת האדם".
- ב. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשות "נצבים-וילך". מפטירים בהפטרת הנחמה השביעית והאחרונה בישעיהו ס"א 10 – ס"ב 12. ההפטרה המסורתית: ישעיהו ס"א, 10 – ס"ג, 9.

- ג. חודש תשרי הוא היחיד בחודשי השנה שאין מקדימים לו את ברכת החודש. לפיכך אין מברכים את החודש לאחר קריאת התורה, ואין מכריזים על מועד ראש החודש שהוא ראש השנה.
- ד. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "האזינו". לומדים פרקים ה'ו' במסכת אבות, וחותרים בכך את הלימוד השנתי במסכת אבות.
- ה. קהילות אשכנז (וכך מנהגן של מרבית קהילות התנועה) מתחילות באמירת הסליחות במוצאי שבת שבוע לפני ראש השנה.

ערב ראש השנה תשפ"ה, יום רביעי, כ"ט אלול 2.10

- א. נוהגים להשכים לאמירת סליחות של ערב ראש השנה, הנקראות סליחות "זכור ברית", על שם אחד מפיוטי הסליחות הנאמרים כמנהג אשכנז בלילה זה.
- ב. אין תוקעים ביום זה בשופר, על מנת להבדיל בין תקיעות המנהג לתקיעות החובה של החג.
- ג. המנהג המסורתי הוא לקיים ביום זה את מנהג התרת נדרים. מרבית ביום זה במתן צדקה.
- ד. המקפידים בדיני בישול והבערת אש בשבת ובחג משאירים נר הדולק לאורך כל החג, כדי להעביר אש לצרכי בישול ולהדלקת הנרות בערב החג השני.
- ה. מדליקים את נרות החג טרם שקיעת החמה ומברכים טרם ההדלקה "להדליק נר של שבת ויום טוב".

תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה

הפטרות בשורה אחת

הקדמה ההפטרה היא תוספת נבואית הנקראת לאחר קריאת פרשת השבוע, הפרשייה המיוחדת או פרשת החג. בדרך כלל הקשר בין הפרשה להפטרה הוא הנושא משותף שיש לשתייהן. לעיתים הקשר ברור, לעיתים הקשר הוא מילה או שתיים. לפעמים, בשבתות מיוחדות, ההקשר מתייחס לנאמר בספר התורה השני או לתקופה בה נקראות הפרשה וההפטרה או לסוגה ספרותית המופיעה בפרשה.

ברשימת ההפטרות כמנהג הרפורמי להלן אנו ממליצים על שתיים עד שלוש הפטרות לכל שבוע:

א. הצעה רפורמית: בדרך כל מבוססת על ההפטרה המסורתית אך קצרה ממנה. לעיתים אנו מציעים הפטרה שונה בגלל בעיה שאנו מזהים בהפטרה המסורתית.

ב. הפטרה מסורתית: המתחלקת, בדרך כלל, בין: מנהג ספרדים ועדות המזרח = ס, נוסח אשכנז = א, מנהג איטלקי = אט. מנהג תימני = ת. לעיתים רחוקות יותר יופיעו מנהגים זניחים או מנהג ארץ ישראל הקדום.

ג. הצעה אחרת/נוספת: אם קיימים נוסחים שונים לגמרי במסורות המסורתיות. או הפטרות חדשות המבוססות על מנהג מתהווה באחת הקהילות, למשל "קהילת כל הנשמה". רשימת ההפטרות הופיעה כטבלה בסוף לוח דיני התפילה של שנת תשפ"ג. זאת איננה טבלה מוחלטת אלא, כרפורמית, זו טבלה הנוטה להתחדש. את הטבלה הכינו בזמנו הרב יהורם מזור, הרבה גליה סדן והמוזיקאי שמעון סמיט. לקובץ שלפנינו נוספו הצעותיהם של הרב עודד מזור ואסתר אדלסברג מקהילת "כל הנשמה"

הפטרת "בראשית"

ההפטרה בנבואת ישעיהו מזכירה את בריאת העולם. מפטירים: **ישעיהו מ"ב, 5-16**. הצעה אחרת: **תהילים ק"ד, 1-20**. ההפטרה המסורתית: **ישעיהו מ"ב 5-21**.
הבחרים בהפטרה מתהילים מקדימים את הברכה: "ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, אשר הנחיל לעמו כתובים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת..." ובברכה האחרונה אחרי קריאת ההפטרה: "על התורה ועל העבודה ועל ספרי החכמה..."

הפטרת "נח"

ההפטרה בנבואת ירמיהו מזכירה ברית בין ה' לעם כברית בין ה' לנח. מפטירים: **ירמיהו ל"א 26-36**. ההפטרה המסורתית בישיעהו מזכירה את המבול: **ישעיהו נ"ד, 1-10**. מנהג כל הנשמה: **ישעיהו נ"ד, 1-10 + נ"ה, 1-5**.

הפטרת "לך-לך"

ההפטרה בנבואת ישעיהו מזכירה את אברהם. מפטירים: ישעיהו מ', 27 – מ"א, 13.
ההפטרה המסורתית: ישעיהו מ' 27 – מ"א 16. בקהילת "כל הנשמה" מפטירים: ישעיהו
נ"א 1-11.

הפטרת "וירא"

ההפטרה במלכים ב' מספרת את סיפור נס הולדת בנה של האשה הגדולה משונם ונבחרה
משום דמיונה לסיפור הולדת יצחק לשרה ואברהם בזקנתם. מפטירים: מלכים ב' ד', 8-37.
ההפטרה המסורתית מנהג ספרד: מלכים ב', ד' 1-23.

הפטרת "חיי שרה"

ההפטרה במלכים א' מספרת על אחרית ימיו של דוד המלך ועל צוואתו, כתזכורת לצוואת
אברהם לעבדו אליעזר ולפרשת סיום חייו. הבחירה בפסוקי משלי היא משום היותה של שרה
אשת חייל. מפטירים: מלכים א' א', 11-31. ההפטרה המסורתית: מלכים א', א', 1-31.
אפשרות רפורמית נוספת: משלי ל"א 10-31.

בבחירת הפטרה מהכתובים מברכים כנאמר בפרשת בראשית

הפטרת "תולדות"

ההפטרה במלאכי נבחרה משום אזכורו של עשו. מפטירים: מלאכי א', 1-11. ההפטרה
המסורתית: מלאכי א' 1 – ב', 7. בנוסח ארץ ישראל הקדום: ישעיהו ס"ה 23 – ס"ו 2 +
10-5. מנהג כל הנשמה: שמואל ב', י"ג, 38 – י"ד, 14

הפטרת "ויצא"

ההפטרה במלכים א' נבחרה בשל חלומו של שלמה, בדומה לחלום יעקב. מפטירים: מלכים
א' ג', 15-5. ההפטרה המסורתית בהושע נבחרה משום התאור של היחסים בין בית יעקב
ובין בית עשו. הושע י"ב, 13 – יד, 10.

הפטרת "וישלח" - "שבת דינה" לציון המאבק באלימות נגד נשים

ההפטרה ביהושע נבחרה משום שהיא עוסקת בברית המילה שעבר העם לפני כניסתו לארץ
כנען. מפטירים: יהושע ה' 2-12. ההפטרה המסורתית בעובדיה נבחרה בשל התמקדותה
ביחסי בית יעקב ובית עשו. עובדיה א' 1-21.

"שבת דינה": זו איננה שבת מסורתית אלא שבת של חידוש שיזמו "בנות דינה" – רבות
רפורמיות משמיעות קול". נושא מרכזי בפרשה הוא סיפור האונס של דינה בת יעקב והטבח
שטובחים שמעון ולוי בבני שכם. ביוזמת "בנות דינה", מצוין בשבת זו המאבק למיגור
האלימות נגד נשים והאלימות המגדרית. ברוח זו מוצעת הפטרה חליפית - מעשה אמנון
ותמר: שמואל ב' י"ג, 1-22.

הפטרת "וישב"

ההפטרה ברות נבחרה משום שמופיע בה תהליך הגאולה של רות ע"י בועז בדומה לסיפור יהודה ותמר בפרשה. מפטירים: **רות ד' 11-22**. ההפטרה המסורתית בעמוס עוסקת ביחסים בתוך המשפחה. **עמוס ב', 6 – ג', 8**. בבחירת הפטרה מהכתובים **מברכים כנאמר בפרשת בראשית**.

הפטרת "מקץ" - שבת חנוכה

שבת חנוכה: הפרשה בדרך כלל היא פרשת מקץ. בגלל החנוכה מפטירים: **זכריה ב', 14-7**. מנהג נוסף: **זכריה ד', 2-14**. דברי הנביא מתייחסים למנורה בבית המקדש. בנוסח השני נזכרים גם ענפי הזית היוצרים, יחד עם המנורה, את סמל מדינת ישראל. שבת מקץ שאיננה בחנוכה בא מתואר שלמה המלך כשופט בדומה ליוסף היושב על כס המשפט. הפטרת: **מלכים א' ג' 5-15** ההפטרה המסורתית: **מלכים א' ג' 15 – ד' 1** מנהג כל הנשמה: **נחמיה ה, 1-13** שעניינה מכירת ילדים לעבדים לשלם חובות. **בבחירת הפטרה מהכתובים מברכים כנאמר בפרשת בראשית**.

הפטרת "ויגש"

ההפטרה ביחזקאל נבחרה בשל תיאור היחסים בין בית יהודה ובית יוסף. מפטירים: **יחזקאל ל"ז, 15-28**.

הפטרת "ויחי"

ההפטרה במלכים א' נבחרה בשל ברכת דוד לשלמה טרם מותו, המזכירה את ברכת יעקב לבניו. מפטירים: **מלכים א' ב', 1-12**. מנהג כל הנשמה: **דברי הימים א' כ"ח 1-10 + כ"ט 26-28** שעניינה סיום מלכות דוד. **בבחירת הפטרה מהכתובים מברכים כנאמר בפרשת בראשית**.

הפטרת "שמות"

נושא ההפטרות על פי המנהגים השונים הוא הקדשת הנביאים כתזכורת להקדשת משה לתפקידו. ההפטרה שנבחרה על ידינו היא: **ירמיהו א', 4-12 + ב', 1-2**. ההפטרות במסורת: **ירמיהו א', 1 – ב', 3**, (ס), **ישעיה כ"ז, 6 – כ"ח, 13 + כ"ט, 22-23**. (א) הפטרה אחרת: **יחזקאל ט"ז**. (תימן ובבל)

הפטרת "וארא"

ההפטרה ביחזקאל עוסקת ביחס אל מצרים ומכאן הקשר שלה לפרשה. מפטירים: **יחזקאל כ"ח, 25 – כ"ט, 7 + 21**. ההפטרה המסורתית: **יחזקאל כ"ח, 25 – כ"ט, 21**. מנהג קהילת כל הנשמה: **ישעיהו י"ט 11-25**.

הפטרת "בא"

ההפטרה המוצעת על ידינו, מנוסח ארץ ישראל הקדום, לקוחה מדברי ישעיהו ויש בה רמז לגאולה עם ישראל. מפטירים: **ישעיהו ל"ה 1-10**. ההפטרות המסורתיות בירמיהו וישעיהו

נבחרו בשל אזכורם של פרעה ומצרים. **ירמיהו מ"ו, 13-28.** (א, ס), ההפטרה מנהג תימן:
ישעיהו י"ט 1-25, מנהג כל הנשמה: **ישעיהו ס"ג 7- ס"ד 3.**

הפטרת "בשלח", שבת שירה

ההפטרה המוצעת עוסקת בתיאור יציאת מצרים ובאירועי הנדודים במדבר: **תהילים קל"ו 16-1.** ההפטרה המסורתית בשופטים, שירת דבורה, נבחרת משום היותה שירה כשירת הים. זו דוגמה טובה להפטרה שאינה קשורה נושאת לפרשה אלא בגלל הסוגה (ז'אנר) הספרותית. **שופטים ה', 1-31 (o)**

בבחירת הפטרה מהכתובים מברכים כנאמר בפרשת בראשית

הפטרת "יתרו"

ההפטרה בישעיהו היא סיפור התגלות האל לנביא, המזכירה את התגלות בסיני. מפטירים:
ישעיהו ו' 1-13.

הפטרת "משפטים"

ההפטרה בירמיהו נבחרה משום שהיא עוסקת בתיאור שחרור עבדים ושפחות בימי צדקיהו בדומה לדיני העבד בפרשה. מפטירים: **ירמיהו ל"ד 8-16 + ל"ג 25-26.** ההפטרה המסורתית **ירמיהו ל"ד 8-22 + ל"ג 25-26**

הפטרת "תרומה"

ההפטרה במלכים ב' נבחרה משום הקשרם לבניין המקדש. מפטירים: **מלכים א' ה' 21 – ו' 13-11.** אפשרות נוספת: דברי הימים א' כ"ב 1-13. ההפטרה המסורתית: **מלכים א' ה' 21 – ו' 13.**

בבחירת הפטרה מהכתובים מברכים כנאמר בפרשת בראשית

הפטרת "תצוה"

ההפטרה ביחזקאל נבחרה משום שהיא עוסקת בבניין בית המקדש לעתיד לבוא ומתחברת עם בנין המשכן בפרשה. מפטירים: **יחזקאל מ"ג 10-19,** ההפטרה המסורתית **יחזקאל מ"ג 10-27.** מנהג כל הנשמה: **ירמיהו ז' 1-15 + 21-23.**

הפטרת "כי תשא"

ההפטרה במלכים א' בסיפור אליהו ונביאי הבעל בכרמל המתחבר לסיפור עגל הזהב בפרשה. מפטירים: **מלכים א' י"ח 20-39.** מנהג כל הנשמה: **מלכים א' י"ב 20 – י"ג 5** שעניינה פילוג הממלכה ועשיית עגלי זהב על ידי ירבעם

הפטרת "ויקהל"

ההפטרות עניינן חנוכת בית המקדש הראשון בימי שלמה המקבילה לחנוכת המשכן במדבר. מפטירים: **דברי הימים ב' ה' 1-14.** ההפטרה המסורתית **מלכים א' ז' 40-50 (א)**
בבחירת הפטרה מהכתובים מברכים כנאמר בפרשת בראשית

הפטרות "פקודי"

ההפטרה ענינה חנוכת בית המקדש בימי שלמה המשלימה את תיאור חנוכת המשכן בימי משה. מפטירים: **מלכים א' ח' 16-1**, ההפטרה המסורתית **מלכים א' ז' 51 – ח' 21**.

הפטרות "ויקרא"

ההפטרה עוסקת בעבודת ה' לעומת עבודת האלילים, בהקשרה של עבודת הקורבנות הנזכרת בפרשה. מפטירים: **ישעיהו מ"ג, 21 – מ"ד, 6**. ההפטרה המסורתית: **ישעיהו מ"ג, 21 – מ"ד, 23**. מנהג "כל הנשמה" **עמוס ה' 15-4**.

הפטרות "צו"

ההפטרה עוסקת בהתנגדות הנביא להעמדת הקרבנות במקום השמיעה בקול האלוהים. מעין תגובה לפירוט מעשה הקרבנות בפרשה. מפטירים: **ירמיהו ז' 28-21 + ט' 23-22**. הפטרה מסורתית **ירמיהו ז' 21 – ח' 8 + ט' 23-22**.

הפטרות "שמיני"

ההפטרה נבחרה משום הקשר בין מות בני אהרון במשכן ומות עוזה בהעברת ארון הברית בימי דוד. מפטירים: **שמואל ב' ו' 23-1**. הפטרה זו ארוכה יותר מהמסורתית משום בחירתנו להכניס גם את סיפורה של מיכל בת שאול, אשת דוד. ההפטרה המסורתית **שמואל ב' ו' 19-1** (o)

הפטרות "תזריע"

ההפטרה נבחרה משום הקשר למחלת הצרעת המופיעה בפרשה. מפטירים: **מלכים ב' ה' 14-1**. ההפטרה המסורתית **מלכים ב' ד' 42 – ה' 19**.

הפטרות "מצורע"

גם הפטרה זו, כקודמתה, עוסקת בסיפור צרעת כהמשך לפרשה. מפטירים: **מלכים ב' ז' 16-3**. ההפטרה המסורתית **מלכים ב' ז' 20-3**.

הפטרות "אחרי מות"

ההפטרה נבחרה משום הקשר להקדשת המזבח שהוא נושא מרכזי גם בפרשה. מפטירים: **זכריה ו' 9 – ז' 19**. ההפטרה המסורתית היא **יחזקאל כ"ב 16-1** (o) או **עמוס ט' 15-7** (א).

הפטרות "קדושים"

ההפטרה נבחרה משום הקשר בין קיום המצוות לזכות לרשת את הארץ. מפטירים: **עמוס ט' 15-7**. ההפטרה המסורתית ברוב המנהגים **יחזקאל כ' 20-2** (o) או **עמוס ז' 15-7** (א). מנהג כל הנשמה: **זכריה ז' 1 – ח' 3**.

הפטרות "אמור"

ההפטרה נבחרה משום הקשר בין ענין פעולת הכהנים המופיע גם בפרשה. מפטירים: **יחזקאל מ"ד 15-24**. חיבור אחר לפרשה בהפטרה חילופית **נחמיה ז' 72 – ח' 13**. פסוקים 18-13 המתארים את חג הסוכות בימי בית שני מתחברים ללוח החגים התורתי באמצע הפרשה. ההפטרה המסורתית היא **יחזקאל מ"ד 15-31**.

בבחירת הפטרה מהכתובים מברכים כנאמר בפרשת בראשית

הפטרת "בהר"

ההפטרה נבחרה משום הקשר לנושא גאולת האדמה המרכזי בפרשה. מפטירים: **ירמיהו ל"ב 6-15**. ההפטרה המסורתית היא **ירמיהו ל"ב 6-27**.

הפטרת "בחקתי"

ההפטרה נבחרה משום הצורך בביטחון באל המושג על ידי קיום מצוות ועונשם של מי שמזלזלים במצוות. מפטירים: **ירמיהו י"ז 1-14**. ההפטרה המסורתית היא **ירמיהו ט"ז 19 - י"ז 14**.

הפטרת "במדבר"

ההפטרה נבחרה בשל הקשר למפקד המופיע בפרשה ובהפטרה. מפטירים: **הושע ב' 1-3 + 16-25**. ההפטרה המסורתית היא **הושע ב' 1-22**.

הפטרת "נשא"

ההפטרה נבחרה משום עיסוקה בנושא הנזירות והקשר לנזירותו של שמשון. מפטירים: **שופטים י"ג, 2-14 + 24-25**. ההפטרה המסורתית: **שופטים י"ג, 2-25**.

הפטרת "בהעלותך"

ההפטרה נבחרה משום ענין המנורה הנזכר גם בתחילת הפרשה. מפטירים: **זכריה ד' 1-14**. ההפטרה המסורתית: **זכריה ב', 14 - ד', 7**.

הפטרת "שלח לך"

ההפטרה נבחרה משום סיפור המרגלים ששלח יהושע המזכיר את סיפור המרגלים שבפרשה. מפטירים: **יהושע ב', 1-16**, אפשר להוסיף גם פסוקים **23-24**. ההפטרה המסורתית **יהושע ב', 1-24**.

הפטרת "קרח"

ההפטרה נבחרה משום סיפור המחלוקת על הנהגת העם המופיע גם בפרשה. מפטירים: **שמואל א' י"ב 1-14** ההפטרה המסורתית **שמואל א' י"א 14 - י"ב 22**.

הפטרת "חקת"

ההפטרה נבחרה משום שמופיעים בה אותם חבלי ארץ המופיעים גם בפרשה, ונזכרות בה מלחמות בני ישראל בהתקרבתם לארץ. מפטירים: **שופטים י"א, 12-29**. ההפטרה המסורתית: **שופטים י"א 1-33**. מנהג נוסף למבקשים להכיל גם את סיפור בת יפתח: **שופטים י"א, 22-29 + 29-40**. מנהג כל הנשמה, אם קוראים שליש שלישי: **מלכים ב' י"ח 1-8 + כ' 1-7** שעניינה כיתות נחש הנחשת בבית המקדש וסיפור ריפוי חזקיהו.

הפטרת "בלק"

ההפטרה נבחרה משום שמופיעים בה שמותיהם של בלק ובלעם. מפטירים: **מיכה ה', 6 - ו', 8** שהיא גם ההפטרה המסורתית.

הפטרת "פינחס" לפני תקופת "בין המיצרים".

לפרשת פנחס שתי הפטרות. כאשר השבת נופלת לפני י"ז בתמוז מפטירים בסיפור מסיפורי אליהו הנביא ואחאב מלך ישראל. המדרש קושר בין דמויות פנחס ואליהו ומדגיש פנחס הוא אליהו (מדרש שוחר טוב מזמור ס"ג). מפטירים: **מלכים א' י"ח 46 - י"ט 16**. ההפטרה המסורתית **מלכים א' י"ח 26 - י"ט 21**.

הפטרת "פינחס" שבת ראשונה משלוש שבתות בין המיצרים.

כאשר שבת פנחס נופלת אחרי י"ז בתמוז אנו בתקופת שלושת השבועות הידועות כימי בין המיצרים לקראת צום ט' באב. מפטירים: **ירמיהו א' 1 - ב' 3**, זו גם ההפטרה המסורתית. המנהג היוצא מהכלל היחידי הוא מנהגם של בני רומא. על פי המנהג האיטלקי מפטירים בפורענות רק בשבת השלישית של ימי בין המיצרים, מנהגם: **מלכים א' י"ח 46 - י"ט 21**, מתוך סיפורי אליהו הנביא.

הפטרת "מטות" שבת שניה משלוש שבתות בין המיצרים,

אם פרשת מטות היא השבת הראשונה של תקופת בין המיצרים מפטירים בתוכחה: **ירמיהו א' 4 - ב' 3** זו גם ההפטרה המסורתית. כנאמר לעיל בפרשת פינחס, מנהג בני רומא (יהודי אטליה) להסתפק בקריאת הפטרת תוכחה רק בשבת שלפני ט' באב (שבת חזון). על פי מנהג זה מפטירים **יהושע י"ג 15-33**. הפטרה זו נבחרה משום עסוקה בנחלות ראובן, גד וחצי המנשה המוזכרות בפרשה.

הפטרת "מסעי" שבת שניה משלוש שבתות בין המיצרים,

אם פרשות מטות ומסעי נקראות בנפרד פרשת מסעי תהיה תמיד השבת השניה של ימי בין המיצרים. הפטרת הפורענות השניה היא **בירמיהו ב' 17-4 + ד' 1-2**. ההפטרה המסורתית היא **ירמיהו ב' 4-28 + ג' 4**. המנהג האיטלקי שכבר הוזכר לעיל הוא **יהושע י"ט 51 - כ"א 3**. הפטרה זו עוסקת בנחלות וערי המקלט בדומה לנאמר בפרשה.

הפטרת "דברים", "שבת חזון" - שבת שלישית מתלתא דפורענותא

ההפטרה נבחרה משום ששבת דברים היא תמיד השבת שלפני צום ט' באב, יום חורבן הבית. בנוסח שלנו בחרנו בפסוקים הפותחים והסוגרים של הנבואה. **ישעיהו א', 1-3 + 10-27**. את פסוקי התוכחה נוהגים לקרוא בטעמי איכה ושאר הפסוקים - בטעמי ההפטרה הרגילים. ההפטרה המסורתית **ישעיהו א', 1-27**.

הפטרת "ואתחנן", "שבת נחמו" - שבת ראשונה משבתות הנחמה

ההפטרה נבחרה משום עניני הנחמה המופיעים בה. על פי המסורת מיד עם סיום צום ט' באב יש להפטיר עד ראש השנה בעניני נחמה כדי להדגיש שאחרי האובדן הגדול תגיע גם הנחמה. מפטירים: **ישעיהו מ' 1-16** על פי מנהג איטליה. ההפטרה המסורתית **ישעיהו מ', 1-26**.

הפטרת "עקב" - שבת שנייה של שבע דנחמתא.

כנהוג בתקופה זו גם הפטרה זו היא נבואת נחמה. **ישעיהו מ"ט 14-21 + נ"א 3-4**. ההפטרה המסורתית היא **ישעיהו מ"ט, 14 - נ"א, 3**.

הפטרת "ראה" - שבת שלישית של שבע דנחמתא

גם הפטרה זו נבחרה משום היותה נבואת נחמה כמקובל בין ט' באב לראש השנה. **ישעיהו נ"ד 11 - נ"ה 5**.

הפטרת "שופטים" - שבת רביעית משבע דנחמתא

מפטירים בהפטרת הנחמה הרביעית בתקופה זו **ישעיהו נ"א 12-16 + נ"ב 1-12**. ההפטרה המסורתית **ישעיהו נ"א, 12 - נ"ב, 12**.

הפטרת "כי תצא" - שבת חמישית משבע דנחמתא

מפטירים בהפטרת הנחמה החמישית של תקופת שבע דנחמתא. **ישעיהו נ"ד 1-10**.

הפטרת "כי תבא" - שבת שישית משבע דנחמתא

מפטירים בהפטרת הנחמה השישית של התקופה הזאת. **ישעיהו ס' 1-22**.

הפטרת "נצבים" - שבת שביעית משבע דנחמתא

מפטירים בהפטרת הנחמה האחרונה ישעיהו ס"א, 10- ס"ב, 12 הפטרה המסורתית ישעיהו ס"א, 10 - ס"ג, 9.

הפטרת שבת שובה, פרשת "וילך"

ברוב השנים פרשות נצבים וילך נקראות יחד. כאשר פרשת וילך באה לבדה זו תמיד השבת שלפני יום כיפור הנקראת שבת "שובה" ומפטירים בהפטרה מיוחדת: הושע י"ד, 2-10+ מיכה ז' 18-20. כמנהג ספרדים ועדות המזרח או: יואל ב', 15-27. כמנהג אשכנז.

הפטרת "האזינו"

אם שבת האזינו נופלת לפני יום הכיפורים מפטירים בהפטרת וילך לעיל. אחרי יום כיפור מפטירים ביחזקאל בנבואה שירית הבאה לסכם את תהליך התשובה שמסתיים בתקופה זו. יחזקאל י"ז 22 - י"ח 4 + 27-32. היות ופרשת "האזינו" כולה שירה הפטרה המסורתית גם היא שירה. מפטירים: שמואל ב' כ"ב 1-51 (שירת דוד).

הפטרת "וזאת הברכה"

פרשת והפטרת זאת הברכה אינן נקראות בדרך כלל בשבת אלא בשמיני עצרת-שמחת תורה. היות וחג שמחת תורה מציין את סיום הקריאה בסוף דברים ותחילת הקריאה בבראשית יוחדה הפרשה לקריאה בחג ולא בשבת. בגלל העומס האירועים בחג זה ברבות מקהילותינו אין קוראים כלל מפטיר לשמיני עצרת והפטרה. מפטירים בנקודת החיבור בין התורה לנביאים הפותחת במילים: "ויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' אל יהושע... יהושע א' 9-1 זו גם הפטרה המסורתית של הנוהגים במנהג ספרדים. מנהג אשכנז ואיטליה: יהושע א' 1-18.

הפטרות בשבתות מיוחדות

הפטרת "שבת וראש חודש"

כאשר ראש חודש חל בשבת מוציאים שני ספרי תורה. בראשון קוראים פרשה כסדרה ובשני בענין ראש חודש. במקרה זה אין מפטירים בהפטרה הרגילה הקשורה בפרשה אלא בהפטרה המזכירה את ראש החודש. מפטירים: ישעיהו ס"ו 5-13 + 23. הפטרה המסורתית ישעיהו ס"ו 1-24 + 23.

הפטרת "שבת מחר חודש"

כאשר ראש החודש נופל ביום ראשון למחרת השבת אין מפטירים בהפטרת הפרשה הרגילה אלא בסיפור מסיפורי דוד, יהונתן ושאלו. בסיפור הפותח במילים "ויאמר לו יהונתן מחר חודש..." מפטירים: שמואל א' כ' 18-29. המנהג המסורתי שמואל א' כ' 18-42. מנהג כל הנשמה להפטיר בהפטרה הרגילה של הפרשה ולהוסיף: שמואל א' כ', 18-22.

הפטרת "שבת חנוכה"

בשבת זו מוציאים שני ספרי תורה. בראשון קוראים את הפרשה כסדרה, בדרך כלל "מקץ" ובספר השני בענין חנוכה המזבח במדבר המתקשר לחג החנוכה. אם שבת חנוכה חלה בראש חודש טבת מוציאים שלושה ספרים: בראשון קוראים בפרשה, בשני בענין ראש חודש ובשלישי בענין חנוכה. הפטרה ענינה בחזון המנורה שכפי שרואה אותה הנביא. מפטירים: זכריה ד' 1-14. הפטרה המסורתית היא זכריה ב' 14 - ד' 7.

הפטרות "שבת חנוכה השניה"

לעיתים נופלות בחג שתי שבתות. גם אז מוציאים שני ספרי תורה ובספר השני קוראים בענין חנוכת המזבח במדבר ואז הפטרה ענינה בחנוכת בית המקדש בימי שלמה. מפטירים: **מלכים א' ז' 51 - ח' 11**. הפטרה המסורתית היא **מלכים א' ז' 40-50** ומתארת את תהליכי הבנייה של מקדש שלמה.

הפטרות "שבת שקלים"

בתקופה שבין שבת מברכים חודש אדר או ראש חודש אדר עצמו יש לנו ארבע שבתות מיוחדות. מהן שלוש העסקות בהכנות לקראת הפסח ואחת כהנה לפורים. הראשונה היא שבת שקלים ומצוותה תרומת מחצית השקל לשיפוצי המקדש לקראת הפסח. מוציאים שני ספרי תורה בראשון קוראים את הפרשה כסדרה. בספר השני קוראים בענין תרומת מחצית השקל למקדש: **שמות ל' 11-16**. הפטרה **מלכים ב' י"ב 1-17**. הפטרה נבחרה משום שהיא מתארת את מעשה איסוף השקלים ושיפוצ המקדש בימי יהואש מלך יהודה.

הפטרות "שבת זכור"

השבת שלפני פורים בה אנו זוכרים ולא שוכחים את מעשה עמלק בתחילת הנדודים במדבר. מוציאים שני ספרי תורה בראשון קוראים את הפרשה כסדרה. בספר השני קוראים בענין הציווי לזכור ולא לשכוח את מעשה עמלק. **דברים כ"ה 17-19**. הפטרה בשמואל א' בסיפור מלחמת שאול בעמלק; בשל התיאור הקשה של ההרג אנו ממליצים לקצר את הסיפור **שמואל א' ט"ו, 2-15 + 22**. הפטרה המסורתית: **שמואל א' ט"ז, 2-34** הפטרה זו גם נקראת בשבת פורים בירושלים

הפטרות "שבת פרה"

השבת השניה המכינה לקראת פסח. הצורך בטהרה לקראת אכילת זבח הפסח הנאכל בטהרה. מוציאים שני ספרי תורה בראשון קוראים את הפרשה כסדרה. בספר השני קוראים בענין הטהרה באמצעות אפר הפרה אדומה. **במדבר י"ט 1-10**. הקריאה המסורתית **במדבר י"ט 1-22**. הפטרה עניינה היטהרות העם מטומאתו מפטירים: **יחזקאל ל"ו, 28-16**. הפטרה המסורתית **יחזקאל ל"ו 16-36**.

הפטרות "שבת החודש"

השבת השלישית המכינה לקראת הפסח. במיוחד ייחוד הכבש לזבח החג. מוציאים שני ספרי תורה בראשון קוראים את הפרשה כסדרה. בספר השני קוראים בענין ראש חודש ניסן וההכנות לפסח **שמות י"ב 1-11**. הקריאה המסורתית: **שמות י"ב 1-20**. הפטרה ביחזקאל עניינה תיאור ההכנות לחג הפסח במקדש. עניינה של הפטרה החלופית הוא ההכנות לחגיגת הפסח בירושלים בימי המלך יאשיהו: **יחזקאל מ"ה, 16-25**. מנהג אחר: **דברי הימים ב' כ"ט, 36 - ל', 9**. הקריאה המסורתית: **יחזקאל מ"ה, 16 - מ"ו, 18**. בבחירת הפטרה מהכתובים **מברכים כנאמר בפרשת בראשית**

הפטרות "שבת הגדול"

השבת שלפני חג הפסח המתייחדת במנהג שבה מתכוננים לליל הסדר על ידי חזרה על חלק נכבד מתוך ההגדה. מפטירים בהפטרה המיוחדת לשבת זו: **מלאכי ג' 4-24**. חוזרים בסוף הקריאה על הפסוק "הנה אנוכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא", על מנת לסיים את ספרי תרי עשר בסימן נחמה (השבת נקראת 'שבת הגדול' ולא 'הגדולה', כמתבקש, בגלל פסוק זה).

הפטרות "שבת תקומה"

זו שבת שאיננה בכלל השבתות המיוחדות מדורי דורות. כל כולה חידוש רפורמי לקראת חג העצמאות, החג החדש ביותר בלוח השנה היהודי. מפטירים בהפטרה המיוחדת לשבת תקומה: **זכריה ד', 1-14**, תיאור המנורה בבית המקדש שהוביל לסמל המדינה, או בהפטרות

יום העצמאות "עוד היום בנב..." **ישעיהו י', 32 – י"ב, 6**, או בפסוקי הנחמה מתוך **ישעיהו ס', 1-22**. מנהג נוסף המדגיש את רעיון תקומת העם: חזון העצמות היבשות: **יחזקאל ל"ז 14-1**.

הפטרת "שבת שובה"

השבת שלפני יום הכיפורים. בתקופה זו ראוי לסדר את מחשבותינו כפרטים וכחברה לקראת יום כיפור. מפטירים בהפטרה מיוחדת לשבת "שובה": **הושע י"ד, 2-10**. ומוסיפים כחתימה: **מיכה ז' 18-20**. או: **יואל ב', 15-27**.

הפטרות החגים, חול המועד והתעניות הלכנו כאן לפי סדר החגים בלוח החל בראש השנה

הפטרת יום א' של ראש השנה

היות וראש השנה נקרא גם יום הרת עולם, בקריאת התורה וההפטרה אנו מספרים סיפורי לידה משמעותיים בתולדותינו. ההפטרה נבחרה כדי להמשיך את סיפור העקרה היולדת לאחר שונות העקרות וסיפור חנה מהווה המשך לסיפור שרה שבקריאת התורה. מפטירים: **שמואל א' א' 1 – ב' 10**. וזו גם ההפטרה המסורתית. מחזור כוונת הלב מציע חלוקת ההפטרה לשלושה **שמואל א' א' 1-19 / 20-28 / ב' 1-10**. בכך יש אפשרות לקהילה להחליט על אורך הסיפור והקריאה.

הפטרת יום ב' של ראש השנה

באותו נושא ממשיך גם יום ב' של רש השנה. הבן יצחק גדל ואביו אברהם מצווה על העקידה אבל יצחק נגאל ממות. ההפטרה ענינה גאולת שארית ישראל ונחמה לרחל עם שוב בניה לגבולם. מפטירים: **ירמיהו ל"א 1-19**. זו גם ההפטרה המסורתית.

הפטרת "צום גדליהו" - מנחה

למרות השם צום יום זה הינו תענית, מבוקר עד ערב, והוא הרביעי בימי התעניות לזכר חורבן הבית הראשון והשני. מבחינה היסטורית זהו יום חיסול שארית הפליטה אחרי היציאה לגלות בבל. ברצח גדליהו בן אחיקם שהושאר על ידי נבוכדנצר כנציב על ארץ יהודה, ברחו אלו שנשארו למצרים והארץ התרוקנה מיושביה היהודים. מפטירים בתפילת מנחה בלבד, בתיאור האירוע: **מלכים ב' כ"ה 22-30**. ההפטרה המסורתית עוסקת בקריאה לדרישת ה' ולבקשת סליחתו. חוזרת בכל התעניות היא: **ישעיהו נ"ה 6 – נ"ו 8** רק בנוסח אשכנז, רוב ספרדים אינם מפטירים.

הפטרת יום הכיפורים - שחרית

הפטרת השחרית מתמקדת בהוראת הנביא את העם מה המשמעות האמיתית של הצום. הנביא מדגיש בשם ה' כי לא הצום הוא העיקר אלא המעשה הטוב והחיובי למען החברה כולה. מפטירים: **ישעיהו נ"ז 14 – נ"ח 14**. זו גם ההפטרה המסורתית בכל המנהגים.

הפטרת יום הכיפורים - מנחה

ההפטרה במנחה מתמודדת עם השאלה האם החזרה בתשובה והפסקת המעשים הרעים יכולה להביא לסליחת ה' לרשעים. מפטירים: **ספר יונה + מיכה ז' 18-20**. זו גם ההפטרה המסורתית בכל המנהגים.

הפטרת חג הסוכות

היא תיאור תהליך העברת ארון הברית למקדש שלמה בירושלים שהתרחש בחג הסוכות. מפטירים: **מלכים א' ח' 1-14**. ההפטרה המסורתית זכריה י"ד 1-21. גם הפטרה זו מזכירה את חג הסוכות.

הפטרת חול המועד סוכות

מתארת את דרך חגיגת החג בימי עזרא ונחמיה בתחילת בית שני. מפטירים: **נחמיה ח' 18-9**. ההפטרה המסורתית לא קשורה לחג הסוכות ואיננה ברורה היא עוסקת בתיאור מלחמת גוג ומגוג **יחזקאל ל"ח 18 – ל"ט 16**.

בבחירת הפטרה מהכתובים מברכים כנאמר בפרשת בראשית

הפטרת שמיני עצרת – שמחת תורה

היא ההפטרה לפרשת **וזאת הברכה** בסוף ספר דברים. היות וחג שמחת תורה מציין את סיום הקריאה בסוף דברים ותחילת הקריאה בבראשית יוחדה הפרשה לקריאה בחג ולא בשבת.

בגלל העומס האירועים בחג זה ברבות מקהילותינו אין קוראים כלל מפטיר והפטרה בחג זה. מפטירים בנקודת החיבור בין התורה לנביאים הפותחת במילים: "ויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' אל יהושע... יהושע א' 9-1 זו גם ההפטרה המסורתית של הנוהגים במנהג ספרדים. מנהג אשכנז ואיטליה: **יהושע א' 18-1**.

הפטרת יום הזכרון ליצחק רבין - שחרית

המנהג של קיום תפילה מיוחדת ביום י"ב במרחשון, יום רצח ראש הממשלה יצחק רבין איננו עניין ברור. רק הזמן יגיד אם תאריך זה ישתקע בלוח העברי המתחדש או שגם הוא יעלם ברבות השנים. מר"ם – מועצת הרבנות הרפורמית בישראל קבעה את היום כיום צער ותענית. נקבעה קריאה בתורה **בראשית ד' 2-14** בתאור רצח קין את הבל – הרצח הראשון. ההפטרה, הלקוחה מהפטרת התעניות המסורתית, היא קריאה לדרישת ה' ולבקשת סליחתו. מפטירים: **ישעיהו נ"ה 6 – נ"ו 1**.

הפטרת תענית י' בטבת - מנחה

תענית י' בטבת היא הראשונה מתוך תעניות וצום על חורבן בית ראשון ושני. ביום זה התחיל המצור של נבוכדנצר מלך בבל על ירושלים. ההפטרה מתארת את שהתרחש מתחילת המצור ועד נפילת ירושלים. מפטירים: **מלכים ב' כ"ד 18 – כ"ה 7**. ההפטרה המסורתית עוסקת בקריאה לדרישת ה' ולבקשת סליחתו. **ישעיהו נ"ה 6 – נ"ו 8**. ההפטרה נקראת במנחה בלבד ורק בנוסח אשכנז. במנהג ספרדים לא מפטירים.

הפטרת תענית אסתר - מנחה

תענית אסתר מבוססת על הנאמר במגילת אסתר והתיאור של העם ואסתר בראשם המבקשים להפר את הגזירה שגזר המן הרשע. מפטירים בתיאור עצמו מתוך **מגילת אסתר ד' 17-1**. ההפטרה המסורתית כמו בתעניות אחרות נקראת רק במנחה ורק ע"י המתפללים בנוסח אשכנז: **ישעיהו נ"ה 6 – נ"ו 8**. במנהג ספרדים אין מפטירים. **בבחירת הפטרה מהכתובים מברכים כנאמר בפרשת בראשית**

הפטרת חג הפסח

חג הפסח הוא החג הראשון שחגגו בני ישראל עם כניסתם לארץ כנען. ההפטרה שנבחרה על ידי חז"ל מספרת על ברית המילה ההמונית לכלל העם טרם עשיית הפסח בארבעה עשר יום לחדש בערב... הוא התאריך הקבוע בתורה. מפטירים: **יהושע ה' 2-12**. ההפטרה המסורתית היא **יהושע ה' 2 - ו' 27**.

הפטרת שבת חול המועד פסח

ההפטרה עניינה חגיגת חג הפסח בירושלים בימי המלך יאשיהו. מודגש כי פסח שכזה לא נחוג מאז ימי השופטים, אולי ימי יהושע. מפטירים: **מלכים ב' כ"ג 21-30**. ההפטרה המסורתית היא **יחזקאל ל"ז 1-14**.

הפטרת שביעי של פסח

ההפטרה מתחברת יפה עם סיפור חציית ים סוף בפרשה. אנו קוראים על אירוע דומה שארע לעם ישראל ארבעים שנה לאחר יציאת מצריים בבואם לגבול ארץ כנען ולחציית הירדן. מפטירים: **יהושע ג' 17-5**. ההפטרה המסורתית מחברת בין שירת הים של משה לשירת דוד: **שמואל ב' כ"ב 51-1**.

הפטרת יום העצמאות

מנהגי התפילה ביום העצמאות הם חלק מתחיית החיים הדתיים בישראל העצמאית. מר"ם - מועצת הרבנות הרפורמית, בעקבות החלטות ועדת המסורת של הקיבוץ הדתי, החליטה כי תפילות יום העצמאות יכללו מרכיבי חג כתפילה חגיגית, אמירת הלל בברכה וקריאת תורה והפטרה. גם אם חג העצמאות איננו יום של קריאה בתורה קוראים **דברים ח' 18-1**. מפטירים: **ישעיהו י"א 12-1 או י"א 11-י"ב 6**. ההפטרה המסורתית, לאילו שמפטירים ביום זה עם או בלי ברכות, היא **ישעיהו י' 32 – י"ב 6**.

הפטרת חג השבועות

ההפטרה מתחברת רעיונית לסיפור מתן תורה הנקרא בחג שבועות. ההדגשה בהפטרה בת שני החלקים היא על הרעיון שמציון תצא תורה ועל הברית עם העם להיות לאור לגויים. מפטירים: **ישעיהו ב' 4-1 + מ"ב 5-10**. ההפטרה המסורתית ענינה ההתגלות שחוזה יחזקאל בדומה להתגלות משה: **יחזקאל א' 28-1 + ג' 12**

הפטרת תענית י"ז בתמוז - מנחה

תענית י"ז בתמוז היא השנייה מתוך תעניות וצום על חורבן בית ראשון ושני. ביום זה על פי המסורת הובקעו חומות ירושלים והתחיל הרס העיר שהוביל לחורבן הבית. ההפטרה מתארת את מצבם של יהודי בבל הרואים לנגד עיניהם את בנין הבית השני ושיקום ירושלים ותוהים אם עליהם להמשיך באבלות הנהוגה אצלם מאז לכתם לגלות. הנביא זכריה מנבא בשם ה' כי במקום הצום יש לנהוג ביושר: לשפוט משפט אמת לעשות חסד ורחמים עם זולתנו לדאוג לחלשים בחברה ולא לחשוב רעה על אחינו. מפטירים: **זכריה ז' 10-1**. ההפטרה המסורתית, כמו בשאר התעניות היא: **ישעיהו נ"ה 6 – נ"ו 8**, ההפטרה נקראת במנחה בלבד ורק בנוסח אשכנז. במנהג ספרדים לא מפטירים.

הפטרת צום ט' באב - שחרית

הצום היחידי, מערב עד ערב, בארבעת ימי הזכרון למקדשים שחרבו. ט' באב נחשב ליום קשה בתולדות העם מאז, על פי מסורת חז"ל, בכה העם כשקבל את עדות המרגלים שחזרו מהארץ בתקופת הנדודים במדבר. ליום זה שתי הפטרות, אחת בשחרית ואחת במנחה. ההפטרה בשחרית מציבה את השאלה "...על מה חרבה הארץ..." ומתמקדת בדרך בה יש להתאבל על החורבן. מפטירים: **ירמיהו ט' 23-11**. ההפטרה המסורתית מאריכה בתאור העונש והסבל. מפטירים **ירמיהו ח' 13 – ט' 23**.

הפטרת צום ט' באב - מנחה

תפילת המנחה בט' באב שונה מכל תפילות השנה בכך שעל פי המסורת זהו הזמן בו מניחים תפילין ולא בשחרית כבכל יום. ההפטרה במנחה בכל המנהגים היא הפטרת התעניות: **ישעיהו נ"ה 6 – נ"ו 8**.

תוספות תפילה

קידושא רבא ראש השנה

לשבת ושמרו בני ישראל את השבת. לעשות את השבת לדורתם ברית עולם:
בני ובין בני ישראל אות היא לעולם כי ששת ימים עשה יי את השמים ואת הארץ.
וביום השביעי שבת וינפש:
על כן ברוך יי את יום השבת ויקדשהו:
בשאר הימים: תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלהי
יעקב:
וידבר משה את מועדי יי אל בני ישראל:
על היין: סברי. ועונים: לחיים
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:
על חלת החג הטבולה בדבש:
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם המוציא לחם מן הארץ:

סדר תשליך

בואו ונעמיק את הראיה הנתונה לנו בשעת הרחמים הזאת.
נסתכל בעצמנו, נשיג את עצמנו ונעלה את חיינו כדלי מן הבאר.
את מעשינו נאסוף כגרעינים פזורים.
עלינו לא רק לזרוק לרוח את חטאינו עלינו לאספם ולהיות מודעים להם.
כדי לאזן את הכוחות הפועלים בנפשנו.

מן המצר קראתי יי ענני במרחב יי:
יי לי לא אירא מה יעשה לי אדם:
יי לי בעזרי ואני אראה בשנאי:
טוב לחסות ביי מבטח באדם.
טוב לחסות ביי מבטח בנדיבים: (תהילים קי"ח)
מי אל כמוך נשא עון ועבר על פשע לשארית נחלתו
לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא: (מיכה ז')

יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו.
תשליך חטאינו ותחן מעשינו.
נקנו וזרוק עלינו מים טהורים וטהרנו.
כפתוב על יד נביאך:
ישוב ירחמנו יכבש עונותינו ותשליך במצולות ים כל חטאתם. (מיכה ז')
וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. (יחזקאל ל"ו)

אנו בחסדך בטחנו, לפניך נשפוך שיח לבנו.
הי רצון מלפניך שתחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה.
ותתן לנו חיים ארוכים. חיים של שלום. חיים של טובה. חיים של ברכה.
חיים של פרנסה. חיים של בריאות. חיים של יושר וכבוד.
חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים.
חיים שאין בהם בושה וכלמה.
חיים שימלאו משאלות לבנו לטובה אמן סלה:
זכרנו לחיים. מלך חפץ בחיים. למענה אלהים חיים:
ברוך אתה יי זוכר יצוריו לחיים ברחמים:

תשליך / הרבה תמר דבדבני
אלהי ואלהי אבותי ואמותי,
סלח לכל חטאי,

והשליך	ופזר
למצולות הים	לרוח הנשאת

את כל מעשי הרעים.
אנא אלהים,

כמו הלחם הנמס במים,	כמו עלי השלכת הנושרים בסתיו
המס מלפני	השר מעלי,

את הכאבים והכשלונות של השנה החולפת.

כמו המים הזורמים והולכים,	כמו ענפי העץ המלבלבים ועולים,
---------------------------	-------------------------------

תן בי את הכוח להתחדש בעולמך בכל יום תמיד.

וגרב רחמך תן לי חיים ארכים, חיים של שלום, חיים של טובה, חיים של ברכה,
חיים של פרנסה טובה, חיים שאין בהם בושה וכלמה, חיים של עשר וכבוד
לעבודתך,

חיים שתהא בי אהבת תורה

ויראת שמים, חיים שתמלא כל משאלות לבי לטובה, וזכרני לחיים מלך חפץ בחיים,
למענך אלהים חיים.

ברוך אתה ה' שומע תפילה.